

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΔΟΥΦΕΞΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ 8ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ Β' Π. ΑΘΗΝΩΝ

Η
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΤΖΑΚΑ-ΔΕΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ
81 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 81
ΑΘΗΝΑΙ
1939

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΔΟΥΦΕΞΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ του ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ Β' Π. ΑΘΗΝΩΝ

1939
ΔΟΥ
ΑΡΧ

Η
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
ΙΣΤΟΡΙΑ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΤΖΑΚΑ-ΔΕΛΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ
81 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 81
ΑΘΗΝΑΙ
1939

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου.

Handwritten signature or mark, possibly 'Τζακας & Σ.'

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ—ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Κωνσταντίνος Α. Κασιμάκης
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα τὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἑκατοκοῦσαν διάφοροι λαοί. Οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν ἀμόρφωτοι. Ἐμεταχειρίζοντο ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα καμωμένα ἀπὸ πέτρα. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἡ λιθίνη ἐποχὴ.

Οἱ Πελασγοί.

Ὑστερα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια ἦλθαν οἱ Πελασγοί. Αὐτοὶ ἦσαν περισσότερο μορφωμένοι καὶ ἐγνώριζαν τὸν χαλκόν. Ἐκατάλαβαν πολλὰ μέρη καὶ ἀνάγκασαν τοὺς παλαιούς κατοίκους νὰ φύγουν. Ἐκτίσαν πόλεις καὶ γιὰ νὰ προφυλάγωνται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των ἔκτιζαν γύρω-γύρω ὑψηλὰ τεῖχη μὲ πέτρες πολὺ μεγάλες. Τὰ τεῖχη αὐτὰ λέγονται *Πελασγικὰ τεῖχη* καὶ πολλὰ σώζονται καὶ σήμερα.

Οἱ Ἕλληνες.

Ὑστερα ἀπὸ τοὺς Πελασγοὺς ἐκατέβηκε ἀπὸ τὴν βορεινὴν κώφρας ἕνας λαὸς πολεμικός. Δὲν ἐκατέβηκαν ὅλοι μαζί, οὔτε καὶ τὴν ἴδια ἐποχὴ. Ἐκατέβηκαν ὀμάδες-ὀμάδες καὶ σὲ διάφορες ἐποχές. Αὐτοὶ ἐκατάλαβαν τὴν πατρίδα μας, τὴν ὁποία ὠνόμασαν *Ἑλλάδα*, καὶ αὐτοὶ ὠνομάσθησαν *Ἕλληνες* γιὰ τὴν ἐκατάγοντο ἀπὸ τὸ παιδί τοῦ Δευκαλίωνος τὸν Ἕλληνα. Πρῶτοι ἐκατέβηκαν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὕστερα οἱ Δωριεῖς.

Οἱ Δωριεῖς ἦσαν πολὺ πολεμικοί. ἤρθαν καὶ ἐκατάλαβαν τὸ μέρος ποὺ εἶναι ἀνάμεσα στὰ ὄρη Παρνασσὸ καὶ Οἶτη. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἦσαν πολλοὶ καὶ ὁ τόπος στενὸς καὶ πτωχὸς ἐξεχύθησαν ἀπὸ διαφόρους δρόμους καὶ ἦλθαν στὴν

Πελοπόννησο. Ἐκατάλαβαν τὰ πρὸ πλούσια καὶ εὐφορα μέρη, δηλαδή τὴν Ἀργολίδα, τὴ Μεσσηνία καὶ τὴ Λακωνική.

Οἱ Δωριεῖς ἔφεραν μεγάλη ἀναστάτωση τοὺς παλαιούς κατοίκους. Ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς ἔγιναν δοῦλοι καὶ ἄλλοι ἀναγκάσθησαν νὰ φύγουν σὲ ξένα μέρη. ✕

Ἑλληνικὲς φυλές.

Οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐκατέβηκαν σὲ διάφορες ἐποχές, εἶχαν διαιρεθῆ σὲ τέσσαρες φυλές πρὸς κάθε μία εἶχε καὶ δικό της ὄνομα. Ἐλέγοντο Ἀχαιοί, Ἴωνες, Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς. Καὶ οἱ τέσσαρες αὐτὲς φυλές εἶχαν συγγένεια μεταξύ των καὶ μιλοῦσαν τὴν ἴδια γλῶσσα μὲ μερικὲς μικρὲς διαφορές, ὅπως καὶ σήμερα ἡ γλῶσσα μας ἔχει μικρὲς διαφορές. Γι' αὐτὸ εὐκόλα καταλαβαίνουμε καὶ σήμερα ἀπὸ τὴ γλῶσσα τοὺς Πελοποννησίους, τοὺς Νησιῶτες, τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ κτλ.

Ἑλληνικὰ κράτη.

Ἡ Ἑλλὰς τὴν παλαιὰ ἐποχὴ δὲν ἀποτελοῦσε ἓνα κράτος ὅπως σήμερα. Κάθε πόλις μὲ τὴν περιοχὴ της ἀποτελοῦσε δικό της βασιλείο μὲ δικό της βασιλιά, δικούς της νόμους κτλ. Αὐτὸ τὸ εἶδαμε στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο πρὸς κάθε πόλις εἶχε δικό της βασιλιά.

Μὲ ὅλα αὐτὰ οἱ Ἕλληνες ἐπίστευαν πὸς ἦσαν ἓνα ἔθνος. Τοὺς ἄλλους λαούς, πρὸς δὲν ἦσαν Ἕλληνες, τοὺς ὠνόμαζαν **βαρβάρους**.

Ἑλληνικὲς ἀποικίες.

Εἶπαμε παραπάνω ὅτι, καὶ ὅταν ἐκατέβηκαν στὴν Ἑλλάδα οἱ Πελασγοὶ καὶ ἀργότερα οἱ βόρειοι λαοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς παλαιούς κατοίκους ἔγιναν δοῦλοι καὶ ἄλλοι ἔφυγαν καὶ ἐπῆγαν σὲ ἄλλα μέρη.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοῦς ἐπῆγαν στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκεῖ ἔκτισαν χωριά καὶ πόλεις.

Ἀργότερα ὁμως καὶ οἱ κατακτηταὶ Δωριεῖς ἔκαμαν τὸ ἴδιο. Ἐπειδὴ ἐπλήθυναν καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ζήσουν στὸ στενὸ αὐτὸ μέρος μετανάστευσαν σὲ ἄλλα μέρη. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοῦς μετανάστευσαν καὶ χάριν τοῦ ἐμπορίου ἢ γιὰ νὰ βροῦν μέρος καλύτερο.

Πρῶτοι οἱ Ἀχαιοὶ ἐπῆγαν καὶ ἐκατάλαβαν τὰ νησιὰ Λέσβο καὶ Τένεδο καὶ τὰ βόρεια παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐγκατεστάθηκαν ἐκεῖ καὶ ἐπειδὴ ἦσαν μαζεύματα ἀπὸ διαφόρους λαοὺς ὠνομάσθηκαν *Αἰολεῖς* καὶ οἱ ἀποικίαι των *Αἰολικές*.

Οἱ Ἴωνες ἐγκατεστάθηκαν στὴ Χίο καὶ Σάμο καὶ ἔκαμαν τὶς *Ἴωνικές* ἀποικίαι. Τελευταῖοι οἱ Δωριεῖς ἐκατάλαβαν τὴ Ρόδο καὶ Κῶ καὶ ἔκαμαν τὶς Δωρικῆς ἀποικίαι.

Δεύτερος Ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς.

Κατὰ τὸ 800 π. Χ. ἐπλήθυναν οἱ Ἕλληνες καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ζήσουν στὴν Ἑλλάδα. Ἐκατάλαβαν ἀκόμη ὅτι θὰ ὠφελοῦντο πολὺ ἂν ἔκαμαν ἐμπόριον μὲ ξένους λαοὺς. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς χιλιάδες Ἕλληνες ἐξεχύθηκαν καὶ ἐκατάλαβαν τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Μαύρης Θάλασσας. Ἄλλοι πάλιν ἐπῆγαν καὶ ἐγκατεστάθηκαν στὰ βορειὰ ἀκρογιάλια τῆς Ἀφρικῆς. Πολλοὶ ἐπῆγαν στὴ Σικελία καὶ Νότιο Ἰταλία καὶ ἔκτισαν πολλὰς ἀποικίαι.

Τόσες πολλὰς ἦσαν οἱ Ἑλληνικῆς ἀποικίαι στὰ Νότια τῆς Ἰταλίας πὺ ἡ χώρα ἐκεῖνη ὠνομάσθηκε Μεγάλη Ἑλλάς.

Ἐθνικὴ ἐνότητα τῶν Ἑλλήνων.

Εἶπαμε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖτο ἀπὸ πολλὰ βασίλεια. Τὰ βασίλεια αὐτὰ πολλὰς φορὰς ἔκαναν πολέμους μεταξὺ των γιὰ νὰ λύσουν τὶς διαφορὰς πὺ εἶχαν. Ἀργότερα θὰ ἰδοῦμε πὺ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκαμαν πολλὰς φορὰς πόλεμο μὲ

τοὺς Σπορτιᾶτες, τοὺς Θηβαίους κτλ. Μὲ ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶχαν καὶ πράγματα πρὸς τοὺς ἔνωναν μεταξύ των καὶ αὐτὰ ἦσαν ἡ ἴδια καταγωγή, ἡ ἴδια γλῶσσα καὶ θρησκεία καὶ οἱ ἴδιες συνήθειες.

Ἡ πίστι στὴν ἴδια καταγωγή τοὺς ἔκαμε νὰ πιστεύουν ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἑλληνα τοῦ παιδιοῦ τοῦ Δευκαλίωνα.

Ἡ γλῶσσα των ἦτο ἡ αὐτὴ μὲ πολὺ μικρὰς διαφορὰς, ὅπως καὶ σήμερα.

Ἡ θρησκεία ἦτο ἡ ἴδια. Ὅλες οἱ φυλὰς ἐπίστευαν στοὺς δώδεκα θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα ἔκαμαν σὲ κοινούς βωμούς.

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν καὶ *μάντις*. Αὐτοὶ ἦσαν ἄνθρωποι θεόπνευστοι καὶ ἐπρόλεγαν στοὺς ἀνθρώπους πρὸς τοὺς ἐρωτοῦσαν τὴ θέλησι τῶν θεῶν. Ἐμάντευαν δὲ τὴ θέλησι τῶν θεῶν ἀπὸ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, π.χ. ἀπὸ τοὺς σεισμούς, ἀπὸ τὴν ἔκλειψι τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ φεγγαριοῦ, ἀπὸ τὸν καπνὸ πρὸς ἔβγαινε ὅταν ἐθυσίαζαν κτλ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μάντις εἶχαν καὶ τὰ *μαντεῖα*, τὰ ὁποῖα ἔνωναν τοὺς Ἕλληνας. Εἰς αὐτὰ ἐπήγαιναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐρωτοῦσαν νὰ μάθουν τὴ θέλησι τῶν θεῶν.

Ἐκεῖνα ὅμως πρὸς ἔνωσε περισσότερο τοὺς Ἕλληνας μεταξύ των ἦτο τὰ κοινὰ πανηγύρια. Πολὺ συχνὰ ἐμαζεύοντο σὲ ὀρισμένα μέρη ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκεῖ ὅλοι μαζὶ ἐπανηγύριζαν, ἔκαναν θυσίαις στοὺς θεοὺς, καὶ οἱ ἀγωνισταὶ ἔκαναν διάφορα ἀγωνίσματα. Ὅταν ἐγίνοντο αὐτὰ τὰ πανηγύρια ἐβασίλευε σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα εἰρήνη καὶ ἡσυχία. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐτύχαινε νὰ ἔχουν πόλεμο μεταξύ των δύο βασιλείαι, ἦσαν ὑποχρεωμένα νὰ τὸν σταματήσουν ὡς ὅτου τελειώσουν οἱ ἐορτὰς αὐτὰς.

Τέσσαρες ἦσαν οἱ σπουδαιότερες ἐορτὰς :

Τὰ *Ὀλύμπια*, πρὸς ἐγίνοντο στὴν Ὀλυμπία τῆς Ἡλείας, πρὸς τιμὴν τοῦ Δία.

Τὰ *Πύθια*, πού ἐγίνοντο στους Δελφούς για τιμὴ τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα.

Τὰ *Ἴσθμια*, πού ἐγίνοντο στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου για τιμὴ τοῦ Ποσειδώνα.

Τὰ *Νέμεα*, πού ἐγίνοντο στὴ Νεμέα τῆς Ἀργολίδος για τιμὴ πάλιν τοῦ Δία.

Τὰ μαντεῖα.

Τὰ μαντεῖα ἦσαν τόποι ἱεροί. Εἰς αὐτὰ ἐπήγαιναν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐρωτοῦσαν για πράγματα μέλλοντα. Ὅταν μιὰ πόλις ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ πόλεμο μὲ ἄλλη, πρὶν ἀρχίσῃ ἔστελλε ἀνθρώπους νὰ ἐρωτήσουν, ἂν πρέπει νὰ κάμουν τὸν πόλεμο ἢ ὄχι. Τίποτε σπουδαῖο δὲν ἔκαναν οἱ Ἕλληνες, ἂν δὲν ἐρωτοῦσαν τὸ μαντεῖο.

Μὰ πῶς ἔπαιρναν τὴν ἀπάντησι;

Στὸ μαντεῖο ἦτο μιὰ γυναίκα πού τὴν ἔλεγαν *ἰέρεια* ἢ *Πυθία*. Αὐτὴ ἔπρεπε πρῶτα νὰ νηστεύσῃ καὶ νὰ καθαριστῇ. Ἔπειτα ἀνέβαινε σὲ ἓνα τρίποδα πού ἦτο τοποθετημένος ἐπάνω ἀπὸ ἓνα χάσμα. Κάτω στὸ χάσμα ἔκαιαν διάφορα θυμιάματα. Ἀπὸ τὸν καλνὸ πού ἔβγαινε ἀπὸ αὐτὰ ἐξαλί- ζετο ἡ *Πυθία* καὶ ἀρχίζε νὰ βγάξῃ διάφορες ἀσυνάρτητες λέξεις.

Τὶς λέξεις αὐτὲς τὶς ἐκατάγραφαν οἱ ἱερεῖς πού ἐστέ- κοντο πλησίον στὴν Πυθία.

Οἱ ἱερεῖς, πού ἦσαν ἄνθρωποι σοφοί, ἔβαζαν κατόπιν τὶς λέξεις αὐτὲς στὴ σειρὰ καὶ ἔκαμναν τὴν ἀπάντησι τὴν ὁποία ἔδιδαν. Ἡ ἀπάντησι αὐτὴ ἐλέγετο *χρησμός*. Οἱ ἀπαν- τήσεις πολλὰς φορὰς δὲν ἦσαν σαφεῖς ἀλλὰ ἐξηγοῦντο κατὰ διαφόρους τρόπους, γι' αὐτὸ πάντοτε ὁ *χρησμός* ἔβγαινε ἀληθινός.

Δύο ἦσαν τὰ σπουδαιότερα μαντεῖα. Τὸ μαντεῖο τῆς Δω- δώνης στὴν Ἡπειρὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Δία, καὶ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνα. Τὸ σπουδαιότερο

ἀπ' αὐτὰ ἦτο τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, στὸ ὁποῖο κάθε χρόνο χιλιάδες ἄνθρωποι ἐπήγαιναν γιὰ νὰ ἐρωτήσουν. Ἔτσι τὸ μαντεῖο εἶχε γίνει σπουδαῖο ἐθνικὸ κέντρο.

Οἱ ἀμφικτιονίες.

Ἄλλο σπουδαῖο ἐθνικὸ κέντρο ἦσαν οἱ ἀμφικτιονίες. Αὐταὶ ἦσαν συνέδρια τῶν γειτονικῶν πόλεων πὺρ ἐσυναθροίζοντο σὲ ἓνα κοινὸ ἱερό, ὅταν τοῦτο ἐώρταζε. Ἐκεῖ δὲν ἐώρταζαν μόνον τὴν ἐορτή, ἀλλὰ ἔλυναν καὶ τὶς διαφορὰς τῶν εἰρηνικῶν σὰν καλοὶ γείτονες. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔκαμναν πολιτικοὺς συλλόγους πὺρ τοὺς ἔλεγαν *ἀμφικτιονίες*.

Τὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἦσαν πολλὰς ἀμφικτιονίες, μὰ ἡ σπουδαιότερα ἀπὸ ὅλες ἦτο ἡ ἀμφικτιονία πὺρ εἶχε κέντρο τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν. Σὲ αὐτὴ ἐλάβαιναν μέρος δέκα λαοί. Ὁ κάθε λαὸς ἔστελνε δύο ἀντιπροσώπους, ἓνα γιὰ τὶς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις πὺρ τὸν ἔλεγαν *Ἱερομνήμονα*, καὶ ἓνα γιὰ τὶς πολιτικὰς πὺρ τὸν ἔλεγαν *Πυλαγόρα*.

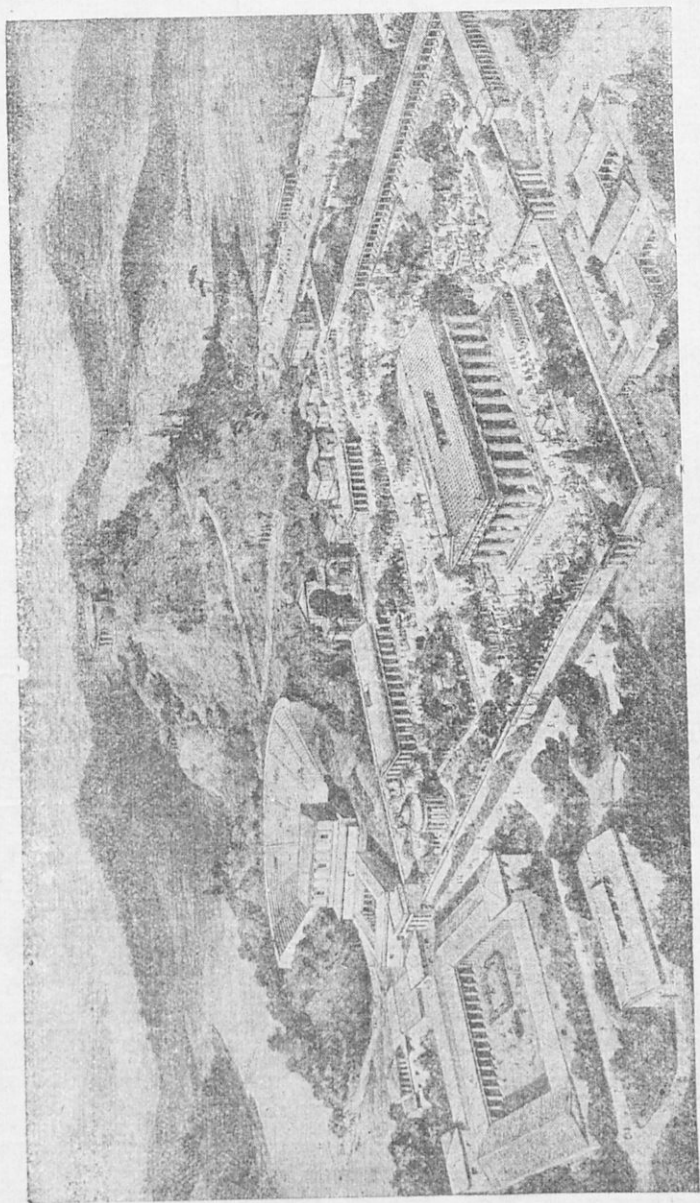
Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες.

Εἶπαμε ὅτι στὴν Ὀλυμπία ἐγίνοντο ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Δία. Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἐγίνοντο κάθε τέσσαρα χρόνια μέσα στὸ ἱερὸ ἄλσος ὅπου ἦσαν ναοὶ τοῦ Δία καὶ ἄλλων θεῶν, πολλὰ ἀγάλματα ἡρώων καὶ στάδιο ὁμοιο μὲ τὸ στάδιο πὺρ εἶναι στὴν Ἀθήνα τώρα.

Κάθε λοιπὸν 4 χρόνια ἐμαζεύοντο στὴν Ὀλυμπία Ἕλληνες ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη καὶ ἔκαναν μαζὶ τὴ λατρεία στὸν μεγάλου θεοῦ Δία. Οἱ ἐορτὲς αὐτὲς ἐκρατοῦσαν 5 ἡμέρες.

Τὴν πρώτη ἡμέρα ἔκαναν θυσία στὸν Δία. Τὴν δευτέρα ἡμέρα ἐπήγαιναν στὸ στάδιο. Μόλις ἀνέτελλε ὁ ἥλιος οἱ σάλπιγγες ἐσήμαιναν καὶ ὅλοι ἐπήγαιναν στὸ στάδιο νὰ πάρουν τὶς θέσεις τῶν.

Ἡ Ὀλυμπία.

Πρῶτο ἀγώνισμα ἦτο ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος στὴν ἀρχὴ ἦτο ἀπλός, δηλαδὴ ἔτρεχαν οἱ ἀγωνισταὶ ὀλόγυρα τὸ στάδιο μιὰ φορά. Κατόπιν ἔτρεχαν δύο καὶ πολὺ ἀργότερα περισσότερες φορές. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δρόμο ἐγίνοντο καὶ ἄλλα ἀγωνίσματα, τὸ *πήδημα*, τὸ *ἀκόντιο*, ὁ *δίσκος* καὶ ἡ *πάλη*. Πολλές φορές τὸ πάλημα ἐγίνετο μὲ πυγμαχία καὶ τότε ἐλέγετο *παγκράτι*. Ὅποιος ἀπὸ τοὺς νικητὲς ἐκέρδιζε καὶ σιὰ πέντε ἀγωνίσματα, ἐλέγετο νικητὴς στὸ *πένταθλο*.

Ἄρμα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔκαμαν οἱ ἄνθρωποι ἐγίνοντο καὶ ἀγῶνες μὲ ἵππους καὶ ἄρματα. Οἱ ἀγῶνες τῶν ἵππων ἐλέγοντο *ἵπποδρομίες* καὶ τῶν ἁρμάτων *ἁρματοδρομίες*.

Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες αὐτοὺς, ἐγίνοντο καὶ *πνευματικοὶ ἀγῶνες*. Οἱ ποιηταὶ ἀπάγγελαν διά-

φορα ποιήματα, οἱ μουσικοὶ ἔπαιζαν διάφορα ἔργα καὶ οἱ σοφοὶ ἐδιάβαζαν τὰ ἰδικὰ των ἔργα.

Τὴν τελευταία ἡμέρα ἐμοίραζαν τὰ βραβεῖα στοὺς νικητὲς.

Τὰ βραβεῖα ἦσαν κλαδιὰ ἀπὸ τὴν ἀγριελιά τῆς Ἄλτης. Ἐνα παιδί, τοῦ ὁποῖου ἐξοῦσαν οἱ δύο γονεῖς, ἔκοβε μὲ χρυσὸ μαχαιράκι κλαδιὰ ἀπὸ τὴν ἀγριελιά καὶ τὰ ἔκαναν στεφάνια. Μὲ τὰ στεφάνια αὐτὰ ἐστεφάνωναν τοὺς νικητὲς. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἀγωνίζοντο γιὰ χρήματα, ἀλλὰ γιὰ δόξα καὶ τιμὴ.

Ἐνας κήρυκας μὲ δυνατὴ φωνὴ ἐφώναζε μὲ τὴ σειρὰ τὸ ὄνομα τοῦ νικητῆ, τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του καὶ τῆς πατρίδος του καὶ ἐκεῖνος ἐπλησίαζε καὶ τὸν ἐστεφάνωναν, ἐνῶ ὁ κόσμος ἐζητωκραύγαζε.

Ὁ νικητὴς ἐλέγετο *ὀλυμπιονίκης*. Δὲν ἐδοξάζετο μόνον ὁ νικητὴς ἀλλὰ καὶ οἱ συγγενεῖς του καὶ ἡ *πατρίδα του*.

Όταν οἱ ὀλυμπιονίκαὶ ἐγύριζαν στὴν πατρίδα των, τοὺς ἐγίνετο μεγάλη ὑποδοχή. Πολλὲς φορὲς μάλιστα ἐκρήμιζαν καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως γιὰ νὰ μῆ ὁ ὀλυμπιονίκης. Ἐκάναν τοῦτο οἱ Ἕλληνες γιὰτὶ ἐπίστευαν πὼς πόλις πού ἔχει τέτοια παλληκάρια δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τεῖχη. Τεῖχη τῆς πόλεως εἶναι τὰ στήθη τῶν παλληκαριῶν της.

Οἱ ὀλυμπιονίκαὶ πὺ ἐνικοῦσαν τρεῖς φορὲς εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ στήνουν τὸν ἀνδριάντα των μέσα στὴν Ἄλτη.

Ἡ Σπάρτη.

Ἀνάμεσα στὰ δύο μεγάλα ὄρη τῆς Πελοποννήσου τὸν Ταῦγετο καὶ Πάρνωνα εἶναι ἡ πόλις Σπάρτη. Ἡ Σπάρτη ἦτο καὶ κατὰ τὴν ἀρχαία ἐποχή. Ὅταν οἱ Δωριεῖς ἐξεχύθηκαν στὴν Πελοπόννησο ἓνα μέρος ἀπὸ αὐτοὺς ἐκατάλαβε καὶ τὴν εὐφορο κοιλάδα πὺ ἦτο ἀνάμεσα στὰ δύο ὄρη Ταῦγετο καὶ Πάρνωνα. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς κατοίκους ἄρπαξαν τὰ ὄπλα καὶ ἀντιστάθηκαν ἔγιναν δοῦλοι καὶ ὠνομάσθηκαν *εἰλωτες*. Οἱ ἄλλοι πὺ δὲν τοὺς ἐπολέμησαν ἔμειναν ἐλεύθεροι. Ἐπέτρεψαν σὲ αὐτοὺς οἱ Δωριεῖς νὰ ἐργάζεται ὁ καθένας τὸ ἐπάγγελμά του καὶ νὰ κατοικοῦν γύρω στὴ Σπάρτη, γι' αὐτὸ ὠνομάσθηκαν καὶ *περιοῖκοι*. Οἱ Δωριεῖς ὠνομάσθηκαν Σπαρτιᾶται καὶ ἡ πόλις των Σπάρτη. Οἱ Σπαρτιᾶται, πὺ ἦσαν πολὺ ὀλίγοι, ἐφοβοῦντο τοὺς περιοῖκους, μὰ περισσότερο τοὺς εἰλωτες, τοὺς ὁποίους καὶ ἔβαζαν νὰ καλλιεργοῦν τὰ κτήματά των.

Οἱ Δωριεῖς δὲν ἔκαναν καμμιά ἐργασία παρὰ μόνον ἐγυμνάζοντο κάθε ἡμέρα γιὰ τὸν πόλεμο.

Ὁ Λυκοῦργος.

Στὴ Σπάρτη ἦτο βασιλιᾶς ὁ Πολυδεύκης. Ὅταν ἐπέθανε αὐτὸς ἄφησε τὴ γυναῖκα του ἔγκυο. Ἀνέλαβε τότε τὴ βα-

σιλεία, ὡς ὅτου γεννηθῆ τὸ παιδί, ὁ Λυκοῦργος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πολυδεύκη.

Ὅταν ἐγεννήθη τὸ παιδί τὸ ἔφερε ὁ Λυκοῦργος στὴν ἀγορά, πού ἦσαν μαζωμένοι πολλοὶ Σπαρτιᾶται, γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν νέο βασιλιᾶ των. Τόσο πολὺ ἐχάρηκε ὁ λαὸς πού τὸ παιδί τὸ ὠνόμασε Χαρίλαο.

Νόμοι τοῦ Λυκοῦργου.

Ὁ Λυκοῦργος ἦτο πολὺ σοφός. Εἶχε ταξιδεύσει σὲ πολλὰ μέρη καὶ ἤξερε τοὺς νόμους πού εἶχαν τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐσκέφθη λοιπὸν νὰ βάλῃ νόμους καὶ στὴν πατρίδα του Σπάρτη.

Πρὶν ὅμως βάλῃ τοὺς νόμους ἐπῆγε στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν καὶ τὸ ἐρώτησε, ἂν οἱ νόμοι πού σκέπτεται νὰ βάλῃ στὴ Σπάρτη εἶναι καλοὶ. Τὸ μαντεῖο τοῦ ἀπάντησε ὅτι οἱ νόμοι εἶναι πολὺ καλοὶ καὶ ἂν οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς ἐφαρμόσουν θὰ ἀποκτήσουν δόξα μεγάλη.

Ὁ Λυκοῦργος ὅταν ἐπῆρε αὐτὴ τὴν ἀπάντησι ἐπῆγε στὴν πατρίδα του καὶ ἔβαλε τοὺς νόμους πού ἦσαν οἱ ἐξῆς:

1ον) **Οἱ βασιλεῖς.** Ὁρίσε νὰ βασιλεύουν στὴ Σπάρτη δύο βασιλεῖς. Αὐτοὶ ἦσαν ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐλάμβανον μέρος στὸ πόλεμο. Γιὰ τὴν κυβέρνησι τῆς χῶρας δὲν εἶχαν δικαιώματα.

2ον) **Ἡ Γερουσία.** Τὴν κυβέρνησι τῆς χῶρας εἶχε ἡ Γερουσία πού τὴν ἀποτελοῦσαν 28 γέροντες. Ὅσοι ἐγίνοντο μία φορὰ γερουσιασταὶ ἔμεναν ὅλη των τὴ ζωή.

3ον) **Οἱ Ἐφοροὶ.** Ὁρίσε νὰ εἶναι πέντε ἔφοροι, οἱ ὁποῖοι ἐπέβλεπαν ἂν ἐφαρμόζοντο οἱ νόμοι ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες. Καὶ

Ὁ Λυκοῦργος.

στοὺς βασιλεῖς ἀκόμη εἶχα τὴν ἐπίβλεψι. Σιγὰ-σιγὰ μὲ τὸν καιρὸ οἱ ἔφοροι ἀπόκτησαν μεγάλη δύναμι.

4ον) Ὁ Λυκοῦργος ἐμοίρασε τὴ γῆ σὲ τόσα μερίδια, ὅσες ἦσαν οἱ οἰκογένειες τῶν Σπαρτιατῶν. Κάθε λοιπὸν οἰκογένεια ἐπῆρε ἓνα μερίδιο καὶ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα οὔτε νὰ τὸ πωλῇ, μὰ οὔτε καὶ νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ ἄλλη.

5ον) Γιὰ νὰ κάμῃ ὁ Λυκοῦργος τοὺς Σπαρτιᾶτες νὰ μὴ ἀγαποῦν τὰ χρήματα, ἐκατέρησε τὰ χρυσᾶ καὶ ἀσημένια νομίσματα καὶ ἔκοψε σιδερένια, ποὺ ἦσαν πολὺ μεγάλα καὶ βαρειά. Ἔτσι ἦτο πολὺ δύσκολο νὰ φέρουν μαζὶ τῶν πολλὰ χρήματα.

6ον) *Συσσίτια*. Ὅλοι οἱ Σπαρτιᾶται, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ βασιλεῖς, ἔτρωγαν μαζὶ. Μόνον οἱ βασιλεῖς ποὺ εἶχαν ξεχωριστὴ θέσι. Κανένας δὲν ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἐκτὸς ἂν εἶχε πάρει ἄδεια. Καὶ τὴν ἄδεια τὴν ἔπαιρναν μόνον ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πᾶνε κυνήγι ἢ νὰ θυσιάσουν.

Κάθε Σπαρτιάτης ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ δίνῃ γιὰ τὰ κοινὰ φαγητά, ποὺ τὰ ἔλεγαν *συσσίτια*, ὠρισμένα ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά του. Ἡ πὺρ συνηθισμένη τροφή τῶν ἦτο *ὀμέλας ζωμός*, ποὺ τὸν ἔκαναν μὲ κρέας χοίρου καὶ ξεῖδι.

Ὁ σπουδαιότερος νόμος ἦτο ἡ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν.

Ἄνατροφή τῶν παιδιῶν.

Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου ἔδωσαν μεγάλη προσοχὴ στὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, γιὰτὶ αὐτὰ θὰ ἐγίνοντο οἱ στρατιῶται τῆς πατρίδας.

Κάθε οἰκογένεια, μόλις ἐγεννιόταν παιδί, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ τὸ παρουσιάσῃ στοὺς ἄρχοντες. Ἐκεῖνοι, ἂν τὸ εὐρισκαν γερό, τὸ ἔδιναν πάλι στοὺς γονεῖς του γιὰ νὰ τὸ ἀναθρέψουν ὡς ἐπτὰ χρονῶν· ἂν ὁμως ἦτο ἀδύνατο καὶ ἐλαττωματικὸ τὸ ἐπετοῦσαν μέσα σὲ ἓνα βάραθρο τοῦ Ταυγέτου, γιὰτὶ τὸ παιδί ἐκεῖνο ἦτο ἄχρηστο γιὰ τὴν πατρίδα.

Όταν τὰ ἀγόρια ἐγίνοντο ἐπὶ χρονῶν τὰ ἐπαρалаύμβανε ἡ πολιτεία καὶ ἐφρόντιζε ἐκείνη πλέον γιὰ τὴν ἀνατροφή των.

Τὰ παιδιά τὰ ἐχώριζαν σὲ ομάδες ἀναλόγως τῆς ἡλικίας των. Γιὰ νὰ τὰ συνηθίσουν στὴ σκληραγωγία τὰ ἔβαζαν νὰ περπατοῦν χειμῶνα καλοκαῖρι μὲ ἓνα μόνον ὑποκάμισο, νὰ κοιμῶνται σὲ καλάμια, πού τὰ ἔκοβαν μόνον τῶν ἀπὸ τὸν Εὐρώτα ποταμό, καὶ νὰ λούζονται στὰ κρύα του νερά.

Γράμματα ἐμάθαιναν πολὺ ὀλίγα, γιὰ τὸν περισσότερο χρόνον ἔκαναν γυμνάσια. Ἐμάθαιναν νὰ σέβωνται τοὺς μεγαλύτερους, νὰ ὁμιλοῦν μόνον ὅταν τοὺς ἐρωτοῦν καὶ νὰ εἶναι ὀλιγόλογα. Ἔτσι οἱ Σπαρτιᾶται ἐσυνήθιζαν νὰ ὁμιλοῦν *λακωνικά*.

Γιὰ νὰ τὰ κάνουν νὰ ἐνθουσιάζωνται, τὰ ἐμάθαιναν διάφορα πολεμικὰ τραγούδια. Στις ἐορτὲς καὶ πανηγύρεις ἐχόρευαν ξεχωριστὰ οἱ γέροι, ξεχωριστὰ οἱ νέοι καὶ ξεχωριστὰ τὰ παιδιά.

Πρῶτοι οἱ γέροι ἄρχιζαν τὸ τραγούδι λέγοντας:

«Εἴμεθα καὶ ἐμεῖς μιὰ φορὰ γενναῖα παλληκάρια».

Οἱ νέοι τότε ἀπαντοῦσαν:

«Ἐμεῖς εἴμεθα τώρα κι' ὅποιος θέλει ἄς μᾶς δοκιμάσῃ».

Τὰ παιδιά τότε ἀπαντοῦσαν στὸ τραγούδι τῶν νέων:

«Κι' ἐμεῖς θὰ γίνωμε καλύτεροι ἀπὸ σᾶς».

Ἄν τὰ ἀγόρια ἔπαιρναν αὐτὴ τὴν ἀνατροφή, καὶ τὰ κορίτσια δὲν ἔμεναν πίσω.

Τὰ κορίτσια ἀνετρέφοντο στὸ σπῖτι των ἀπὸ τὴ μητέρα των, ἢ ὅποια τὰ ἐσυνήθιζε στὴ σκληραγωγία. Ἐγυμνάζοντο καὶ ἐκεῖνα γιὰ νὰ γίνουν δυνατὲς γυναῖκες καὶ νὰ γεννοῦν γερὰ παιδιά. Ἐμάθαιναν ἀκόμη νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα των.

Όταν οἱ Σπαρτιάτισσες ἔστελναν τὰ παιδιά των σὶν πόλεμον τοὺς ἔδιναν τὴν ἀσπίδα καὶ τοὺς ἔλεγαν: «Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς», δηλαδή «ἢ νὰ τὴν φέρῃς πίσω νικητὴς ἢ νὰ σὲ φέρουν ἐπάνω σὲ αὐτὴ σκοτωμένο».

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ νόμοι πού ἔβαλε στὴ Σπάρτη ὁ Λυκοῦργος.

Μὰ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μήπως οἱ Σπαρτιᾶται τὸν ἀναγκάσουν νὰ τοὺς χαλάσῃ, ἀναγκάσθηκε νὰ φύγῃ καὶ νὰ πεθάνῃ μακρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του».

Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχαν ὀρκισθῆ στὸ Λυκοῦργο πὼς θὰ φυλάξουν τοὺς νόμους του. Καὶ πραγματικὰ τοὺς ἐφύλαξαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των.

Πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐφαρμόζοντας τοὺς νόμους τοῦ Λυκοῦργου ἔγιναν δυνατοί.

Ἐποφάσισαν τότε νὰ κυριεύσουν τὴ Μεσσηνία πὺ εἶχε εὐφορα χωράφια. Ἐπῆραν λοιπὸν στρατὸ καὶ ξαφνικὰ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Μεσσηνίων πὺ εἶχαν ἀρχηγὸ τὸν Ἄριστόδημο. Οἱ Μεσσηνιοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ βαστάξουν στὴν ἐξαφνικὴ ἐπίθεσι καὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ κλεισθοῦν σ' ἓνα τεῖχος πὺ ἦτο στὸ ὄρος Ἰθώμη. Ἐκεῖ οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς ἐπολιόρκησαν γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ παραδοθοῦν ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ Ἄριστόδημος βλέποντας ὅτι οἱ συμπατριῶται του ἐκινδύνευαν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ὦρα τὴν ὦρα ἐκινδύνευε νὰ πέσῃ τὸ κάστρο, ἔστειλε κρυφὰ ἀνθρώπους νὰ ἐρωτήσουν τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ σώσῃ τὴ Μεσσηνία.

Ἡ Πυθία ἔδωσε ἀπόκρισι πὼς γιὰ νὰ σωθῆ ἡ Μεσσηνία πρέπει νὰ θυσιασθῆ μία παρθένος ἀπὸ βασιλικὸ αἷμα.

Ὁ Ἄριστόδημος, πὺ ἀγαποῦσε περισσότερο τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν κόρη του, ἀποφάσισε καὶ τὴν ἐθύσασε. Οἱ Μεσσηνιοὶ ὅταν εἶδαν τὴ θυσία παίρνουν θάρρος, βγαίνουν ἀπὸ τὰ τεῖχη καὶ κυνηγοῦν τοὺς Σπαρτιᾶτες ὡς τὴ Σπάρτη. Ἐπιάσαν καὶ 300 αἰχμαλώτους καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ τὸν βασιλιᾶ.

Οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἔχασαν τὸ θάρρος των, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐμάζευσαν νέο στρατὸ ἐπετέθησαν καὶ πάλιν καὶ ἐνίκησαν τοὺς Μεσσηνίους. Ὁ Ἄριστόδημος βλέποντας πὼς ἄδικα

ἐθυσίασε τὴν ἀγαπημένη κόρη του αὐτοκτόνησε ἐπάνω στὸν τάφο της.

Δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

Οἱ Μεσσηνιοὶ πολλὰ χρόνια ὑπέφεραν ἀπὸ τὴ σκλαβιά. Ὑστερα ἀπὸ ὀγδόντα περίπου χρόνια ὁ Ἄριστομένης, πού ἦτο ἀπὸ βασιλικὸ αἷμα, ἀποφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του.

Εὗρηξε λοιπὸν μιὰ εὐκαιρία, πὺ οἱ Σπαρτιᾶται εἶχαν μεταξὺ των διχόνοιας, καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν πὺ ἦσαν στὴ Μεσσηνία. Τὴ νύκτα μάλιστα κατώρθωσε νὰ μπῆ κρυφὰ στὸ τεῖχος καὶ νὰ πάῃ στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπου ἐκρέμασε μιὰ ἀσπίδα ἀπὸ ἐκεῖνες πὺ εἶχε πάρει ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες. Ἐπάνω στὴν ἀσπίδα ἔγραψε τὶς λέξεις: «Ὁ Ἄριστομένης ἀφιερώνει στὴν Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα αὐτὴ ἀπὸ τὰ λάφυρα πὺ ἐπῆρε ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες».

Ὅταν οἱ Σπαρτιᾶται εἶδαν τὴν Ἀσπίδα τὰ ἔχασαν. Δὲν ἐτολμοῦσαν πιά νὰ πολεμήσουν τοὺς Μεσσηνίους, πὺ εἶχαν τέτοιο γεναῖο στρατηγὸ.

Ἔστειλαν τότε νὰ ἐρωτήσουν τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, τὶ πρέπει νὰ κάμουν.

Ἡ Πυθία ἀπήντησε στοὺς ἀπεσταλμένους πὺς πρέπει νὰ ζητήσουν στρατηγὸ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.

Τοῦτο καὶ ἔγινε. Μὰ οἱ Ἀθηναῖοι, πὺ ἐξήλευαν τοὺς Σπαρτιᾶτες, ἀντὶ νὰ στείλουν στρατηγὸ, τοὺς ἔστειλαν ἕναν κουτσὸ ποιητὴ πὺ τὸν ἔλεγαν Τυρταῖο.

Ὁ Τυρταῖος ὅταν ἦλθε στὴ Σπάρτη, ἐμάζεψε τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ τοὺς ἀπάγγειλε ἕνα πολεμικὸ τραγοῦδι πὺ ἔλεγε πὺς εἶναι τιμὴ μεγάλη στὸ παλληκάρι πὺ πέφτει στὸν πόλεμο μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι γιὰ τὴν πατρίδα.

Οἱ Σπαρτιᾶται, μόλις ἄκουσαν τὸ τραγοῦδι αὐτό, τόσο πολὺ ἐνθουσιάσθηκαν πὺ ἄρπαξαν τὰ ὄπλα καὶ ἐνίκησαν

τοὺς Μεσσηνίους. Σὲ αὐτὴ μάλιστα τὴ μάχη ἔπιασαν αἰχμάλωτο καὶ τὸν ἴδιο τὸν Ἀριστομένη, καὶ τὸν ἔρριξαν μέσα σὲ ἓνα βάραθρο.

Ὁ Ἀριστομένης ὁμως δὲν ἔλαθε τίποτε γιατί ἔπεσε ἐπάνω σὲ ἄλλα κορμιά. Ἐκινδύνευσε ὁμως νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖνα. Ἐκεῖ πού ἦτο ἀπελπισμένος βλέπει μιὰ ἀλεποῦ μέσα στὸ βάραθρο. Ἐκατάλαβε τότε πὼς κάποια τρύπα εἶναι πού μπαίνει καὶ βγαίνει ἡ ἀλεποῦ. Τὴν ἔπιασε λοιπὸν ἀπὸ τὴν οὐρὰ καὶ τὴν ἀκολούθησε καὶ ἔτσι κατώρθωσε νὰ βγῆ ἔξω καὶ νὰ ξαναρχίσῃ τὸν πόλεμον, Μὰ δὲν κατώρθωσε νὰ κάμῃ τίποτε καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, ὅπου καὶ ἀπέθανε.

Οἱ Μεσσήνιοι ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὴν σκλαβιὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἔφυγαν καὶ ἐπῆγαν στὴ νῆσο Σικελία, ὅπου ἔκτισαν μιὰ πόλι πού τὴν ὠνόμασαν Μεσσήνη. Ἡ πόλις αὐτὴ σώζεται καὶ τώρα ἀκόμη μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα.

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς Μεσσηνίους ἔμειναν στὴν πατρίδα των ἔγιναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἡ Ἀθήνα

Ὅπως μᾶς λέγει ἡ παράδοσι, ἐδῶ πού εἶναι σήμερα ἡ ὠραία μας Ἀθῆνα τὴν παλιὰ ἐποχὴ ἦτο ἓνα μικρὸ χωριό, πού τὸ ἔλεγαν χωριὸ τοῦ Ἐρεχθεά.

Νὰ γιατί ὠνομάσθηκε τὸ χωριὸ ἐκεῖνο Ἀθῆνα. Δύο Θεοί, ὁ Ποσειδῶνας καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, γνωρίζοντας πὼς οἱ κάτοικοι ἦσαν πολὺ ἔξυπνοι καὶ μιὰ ἡμέρα θὰ ἐγίνονταν ἔνδοξη πόλι, ἐφιλονίκουν μεταξύ των ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο θὰ πάρῃ στὴν προστασία του τὸ χωριό.

Στὸν ἀγῶνα πού ἔκαμαν οἱ δύο θεοὶ ἐνίκησε ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία ἐχάρισε στοὺς κατοίκους καὶ τὴν ἐλιά. Γι' αὐτὸ ὠνομάσθηκε τὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθεά Ἀθῆνα.

Ἡ Ἀθῆνα προώδευσε κατόπιν στὴν ἐποχὴ τοῦ Θησέα,
Σ. Δουφεξῆ *Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος τὰξ. Α' Ἔκδ. Β'.* 2

ὁ ὁποίας ἔνωσε ὅλα τὰ γύρω χωριὰ τῆς Ἀττικῆς σὲ ἓνα βασιλείο μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀθήνα.

Ἡ Κόδρος

Οἱ Δωριεῖς, ἀφοῦ ἐκατάλαβαν τὴ Λακωνική, ἤθελαν νὰ καταλάβουν καὶ τὴν εὐφορη Ἀττική. Ἐπῆραν λοιπὸν πολὺ στρατὸ καὶ ἐξεκίνησαν γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ἐπέρασαν τὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου χωρὶς νὰ συναντήσουν πουθενὰ ἀντίστασι.

Βασιλιάς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Ἀθήνα ἦτο ὁ Κόδρος ποὺ ἀγαποῦσε πολὺ τὴν πατρίδα του. Ἐπῆρε λοιπὸν καὶ αὐτὸς τὸν στρατὸ του καὶ ἐβγήκε νὰ σταματήσῃ τοὺς Δωριεῖς. Ἔστειλε ὅμως καὶ ἀπεσταλμένους στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν γιὰ νὰ ρωτήσουν ποιὸς στρατὸς θὰ νικήσῃ.

Ἡ Πυθία ἔδωκε στοὺς ἀπεσταλμένους τὴν ἀπάντησι πὼς θὰ νικήσῃ ἐκεῖνος ὁ στρατὸς, τοῦ ὁποίου θὰ φονευθῇ ὁ βασιλιάς. Ὁ Κόδρος μόλις ἄκουσε τὴν ἀπάντησι τῆς Πυθίας, ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ σκοτωθῇ. Ἀλλὰ πὼς νὰ γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ καὶ οἱ Δωριεῖς ἤξεραν τὴν ἀπάντησι τοῦ μαντείου καὶ θὰ ἐπρόσεχαν νὰ μὴ σκοτωθῇ ὁ Κόδρος;

Μὰ ὁ Κόδρος εὗρηκε τὸν τρόπο. Βγάζει τὰ βασιλικά του φορέματα, φορεῖ ἐνδύματα χωρικοῦ καὶ μὲ ἑνατσεκούρι στὸν ὄμο πηγαίνει στὸ στρατὸ τῶν Δωριέων.

Ἐκεῖ φιλονικίαι μὲ ἓνα στρατιώτη. Ὁ στρατιώτης θυμώνει καὶ χωρὶς νὰ ξέρῃ πὼς ὁ χωρικός ἐκεῖνος εἶναι ὁ βασιλιάς τῶν Ἀθηναίων, τὸν φονεύει.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔστειλαν ἀνθρώπους καὶ ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς τὸ σῶμα τοῦ βασιλιά των.

Οἱ Δωριεῖς μόλις ἔμαθαν πὼς ὁ χωρικός ἐκεῖνος ποὺ ἐσκότωσαν ἦτο ὁ βασιλιάς Κόδρος, ἔφυγαν ἀμέσως γιὰ τὴν πατρίδα των.

Ἔτσι μὲ τὴν φιλοπατρία τοῦ Κόδρου ἐσώθη ἡ Ἀθήνα.

Οἱ Ἀθηναῖοι κανόπιν ἀποφάσισαν νὰ μὴ κάμουν πλέον

ἄλλο βασιλιᾷ καὶ τὴν ἐξουσία τὴν ἔδωκαν στοὺς ἄρχοντες.

Ταραχὲς στὴν Ἀθήνα.

Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Κόδρου οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἔκαμαν ἄλλο βασιλιᾷ, γιατί ἐνόμιζαν πὼς δὲν ἦτο κανένας σὰν τὸν Κόδρο ἄξιος νὰ γίνῃ βασιλιᾷς.

Διεύθυναν λοιπὸν τὴν Ἀθήνα οἱ ἄρχοντες οἱ ὁποῖοι ἔβγαιναν ἀπὸ τὴν τάξι τῶν πλουσίων, τῶν *εὐπατριδῶν*, ὅπως τοὺς ἔλεγαν τότε.

Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ πρὸ πάντων οἱ πτωχοὶ ὑπόφεραν πολὺ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἐδανειζόντο χρήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ ὅταν δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὰ ἐπιστρέψουν, οἱ πλούσιοι τοὺς ἐπωλοῦσαν γιὰ δούλους, ὅπως πωλοῦμεν ἔμεῖς τώρα τὰ ζῶα.

Γι' αὐτὸ ἦτο μεγάλη ἀναστάτῳσι στὴν Ἀθήνα καὶ πολλὰς ἐπαναστάσεις ἔγιναν. Ὁ λαὸς ἐζητοῦσε νὰ βάλουν νόμους γιὰ νὰ κυβερνῶνται ἀνθρωπινότερα.

Ὁ Σόλων.

Ὁ Σόλων ἦτο Ἀθηναῖος καὶ ἀπὸ καλὴν οἰκογένεια. Ἐπειδὴ ἔχασε τὰ χρήματά του ἀναγκάσθηκε νὰ κάνῃ διάφορα ταξίδια γιὰ ἐμπόριο. Ἐπῆγε σὲ πολλὰ ξένα μέρη καὶ ἐγνώρισε καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων καὶ τοὺς νόμους ποὺ εἶχαν. Γι' αὐτὸ ἤξερε τόσα πολλὰ πράγματα, ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἔλεγαν πὼς ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐπτά σοφοὺς τοῦ κόσμου.

Ὁ Σόλων.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐλευθερώνουν τὴ Σαλαμίνα.

Ὅταν ὁ Σόλων ἐγύρισε στὴν Ἀθήνα, τὴ νῆσο Σαλαμίνα τὴν εἶχαν ἀρῆ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους οἱ Μεγαρεῖς. Πολλοὺς πολέμους ἔκαμαν οἱ Ἀθηναῖοι γιὰ νὰ τὴν ἐλευθερώσουν, μὰ ἐστάθη ἀδύνατο. Τόσες πολλὲς καταστροφὲς ἔπαθαν, πὺν ἀποφάσισαν ποτὲ πλέον νὰ μὴ κάμουν πόλεμο μὲ τοὺς Μεγαρεῖς. Ἐψήφισαν μάλιστα καὶ νόμο νὰ καταδικάζεται σὲ θάνατο ἐκεῖνος πὺν θὰ τοὺς ἐπαρακινούσε νὰ κάμουν πόλεμο.

Ὁ Σόλων ὁμως δὲν μποροῦσε νὰ βλέπη τὴν πατρίδα του στὸ ζυγὸ τῶν Μεγαρέων. Μὰ καὶ τί μποροῦσε νὰ κάμη; Νὰ παρακινήσῃ τοὺς Ἀθηναίους σὲ πόλεμο ἦτο ἀδύνατο, γιὰτὶ ἤξερε τί τὸν ἐπερίμενε.

Νὰ λοιπὸν τί κάνει μιὰ ἡμέρα. Κατεβαίνει στὴν ἀγορὰ μισόγυμνος τὴν ὥρα πὺν ἦσαν μαζεμένοι πολλοὶ Ἀθηναῖοι καὶ ἔκανε τὸν τρελλό. Ἀνεβαίνει τότε σὲ ἓνα τραπέζι καὶ ἀρχίζει νὰ ἀπαγγέλλῃ ἓνα ποίημα γιὰ τὴ Σαλαμίνα.

Τόσο πολὺ ἐνθουσιάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὸ ποίημα ἐκεῖνο, πὺν ἀρπάζουν τὰ ὄπλα, ἐπιτίθενται ξαφνικὰ κατὰ τῶν Μεγαρέων, τοὺς νικοῦν καὶ ἐλευθερώνουν τὴ Σαλαμίνα.

Ἀπὸ τότε ἐκτιμοῦσαν πολὺ τὸν Σόλωνα καὶ τοῦ εἶπαν μάλιστα νὰ τοὺς βάλῃ καὶ νόμους.

Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνα.

Γιὰ νὰ ἀνακουφίσῃ ὁ Σόλων τὸν πτωχὸ λαὸ ἐχάρισε ὄλα τὰ χρέη καὶ ἔτσι ἐλευθερώθηκαν χιλιάδες ἄνθρωποι πὺν εἶχαν πουληθῆ γιὰ δοῦλοι. Γιὰ νὰ σταματήσῃ ὁμως τὸ κακὸ αὐτό, ἀπαγόρευσε ὁ Σόλων νὰ δανειζῶνται σιτὸ ἐξῆς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ νὰ βάζουν ὑποθήκη τὸ σῶμα των, Ὁ νόμος αὐτὸς ὠνομάσθηκε **Σεισάχθεια**.

Κατόπιν ὁ Σόλων ἐχώρισε τὸν λαὸν σὲ τέσσαρες τάξεις ἀνάλογα μὲ τὸ εἰσόδημα ἐκάστου.

Ἔοσοι εἶχαν τὸ χρόνο εἰσόδημα 500 μεδίμνους ὠνομάσθησαν *πεντακοσιομέδιμνοι*. Ἔοσοι εἶχαν 300 *τριακοσιομέδιμνοι* ἢ *ἰππεῖς*. Ἔοσοι εἶχαν 200 *διακοσιομέδιμνοι* ἢ *ζευγίτες*. Ἔοσοι εἶχαν ὀλιγώτερα ἀπὸ 200 μεδίμνους ὠνομάσθησαν *θῆτες*.

Ἀπὸ τὶς τρεῖς πρώτες τάξεις ἐκλέγονταν οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ βουλευταί. Αὐτὲς ἐπλήρωναν φόρους καὶ στὸν πόλεμον ἐλάμβαναν μέρος ὡς ὀπλίτες, δηλαδὴ μὲ θώρακα, ἀσπίδα, περικεφαλαία κτλ.

Οἱ θῆτες εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ πηγαίνουν στὴ συνέλευσι τοῦ λαοῦ. Στὸν πόλεμον ἐπήγαιναν ὡς *ψιλοί*, δηλαδὴ μὲ ἐλαφρὰ ὄπλα, τόξα καὶ σφενδόνα.

Τρίτον, ἔκαμε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ, στὴν ὁποία ἐλάμβανον μέρος ὅλοι ὅσοι ἦσαν ἀπὸ 20 χρονῶν καὶ ἐπάνω. Αὐτὴ ἐψήφισε τοὺς νόμους καὶ ἀποφάσισε γιὰ πόλεμον ἢ εἰρήνην.

Ἐπίσης ἔκαμε τὴ Βουλὴν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦσαν 400 βουλευταί, καὶ ἔκαμε τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, τὸν *Ἄρειον Πάγον*, πού ἐδίκαζε τὰ μεγάλα ἐγκλήματα καὶ ἀπέβλεπε γιὰ τὴν τήρησιν τῶν νόμων.

Πολὺ ἐφρόντισε ὁ Σόλων μὲ τοὺς νόμους του γιὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν. Ἐνῶ στὴ Σπάρτῃ τὰ παιδιά ἀνατρέφοντο μόνον γιὰ τὴν πατρίδα, στὴν Ἀθῆναν ἀνατρέφοντο νὰ γίνουν καλοὶ πολῖται χρήσιμοι στὴν κοινωνίαν. Ἐμάθαιναν λοιπὸν τὰ παιδιά γράμματα γιὰ νὰ μορφώνουν τὸ πνεῦμα των καὶ ἐγυμνάζοντο γιὰ νὰ γίνουν δυνατοί.

Ἔολοι οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἓνα ἐπάγγελμα.

Ὁ Σόλων ὅταν ἔβαλε τοὺς νόμους ὥρκεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ τοὺς φυλάξουν δέκα χρόνια καὶ κατόπιν ἔφυγε σὲ ἓνα μέρος.

Σόλων και Κροϊσος.

Ὁ Σόλων ἐπῆγε σὲ πολλὰ μέρη. Λέγουν πὼς ἐπῆγε καὶ στὶς Σάρδεις τὴν πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, πού ἦτο βασιλιᾶς ὁ Κροϊσος. Ὁ Κροϊσος ἦτο ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς του. Ἐδέχθηκε μὲ πολλὴ εὐγένεια τὸν Σόλωνα καὶ τὸν ἐπεριποιήθηκε πολὺ. Διάταξε μάλιστα τοὺς ὑπηρετές του νὰ δεῖξουν στὸν σοφὸ Ἀθηναῖο καὶ τοὺς θησαυροὺς του. Ὅταν εἶδε ὅλα αὐτὰ ὁ Σόλων τὸν ἐρώτησε ὁ Κροϊσος ἂν ὑπάρχη ἄλλος ἄνθρωπος εὐτυχέστερος ἀπὸ αὐτόν. Ὁ Σόλων εἶπε μερικoύς. Αὐτὸ ἐδυσσεύστησε τὸν Κροῖσο καὶ τοῦ ἀπαντᾷ: «Ὅστε ἐμὲ δὲν μὲ νομίζεις εὐτυχῆ;» Ὁ Σόλων λέγει τότε στὸν Κροῖσο: *«Νὰ μὴ καλοτυχίξης κανένα πρὶν ἰδῆς τὸ τέλος του»*. Ὁ Κροῖσος ἐθύμωσε τότε πολὺ καὶ ἔδωξε τὸν Σόλωνα. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια ὁ Κῦρος ὁ βασιλιᾶς τῆς Περσίας ἔκαμε πόλεμο μὲ τὸν Κροῖσο. Στὸν πόλεμο ἐκεῖνο ὁ Κῦρος ἐνίκησε τὸν Κροῖσο καὶ μάλιστα τὸν ἔπιασε αἰχμάλωτο.

Διάταξε τότε τοὺς στρατιῶτες του νὰ ἀνάψουν φωτιὰ καὶ νὰ ψήσουν ζωντανὸ τὸν Κροῖσο.

Ὅταν ἔβαλαν τὸν Κροῖσο ἐπάνω στὸ σωρὸ τὰ ξύλα καὶ ἀναψαν φωτιὰ ἐθυμήθηκε τὰ σοφὰ λόγια τοῦ Σόλωνα καὶ ἐφώνηξε τρεῖς φορές: Σόλων! Σόλων! Σόλων! Ὁ Κῦρος μόλις ἄκουσε τὰ λόγια αὐτὰ διάταξε νὰ κατεβάσουν τὸν Κροῖσο ἀπὸ τὴ φωτιὰ καὶ τὸν ἐρώτησε τί σημαίνουν τὰ λόγια αὐτά. Ὁ Κροῖσος διηγήθηκε στὸν Κῦρο ὅλα ὅσα τοῦ εἶχε εἰπῆ ὁ Σόλων. Ὁ Κῦρος ἐταράχθηκε πολὺ λογαριάζοντας ὅτι καὶ αὐτὸς μπορεῖ νὰ πάθῃ τὰ ἴδια.

Διάταξε τότε νὰ σβῆσουν τὴ φωτιὰ καὶ ὄχι μόνον ἐχάρισε τὴ ζωὴ στὸν Κροῖσο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔκαμε φίλο του.

Ὁ Πεισίστρατος καὶ ὁ Κλεισθένης.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφύλαξαν τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνα καὶ ἐπρόκοψαν πολὺ. Ὑστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια ἄρχισαν νέες ταραχὲς στὴν Ἀθήνα. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἔσωσε τὴν κατάστασι ὁ Πεισίστρατος. Αὐτὸς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ λαοῦ ἐπῆρε τὴν ἐξουσία στὰ χέρια του. Ἔγινε **τύραννος**.

Τὴ δύναμι αὐτὴ ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ λαός, τὴν μετεχειρίσθηκε μόνο γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδας του. Ἐστόλισε τὴν πόλι μὲ πολλὰ καὶ ὠραῖα ἔργα καὶ οἰκοδομήματα. Ἔκαμε τὸν ναὸ τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς στὴν Ἀκρόπολι, καὶ ἔβαλε καὶ τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Δία. Ἔδειξε ἀκόμη μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ μόρφωσι τοῦ λαοῦ.

Ἐνῶ τόσο καλὸς ἄρχοντας ἦτο ὁ Πεισίστρατος τὰ δύο παιδιά του ὁ Ἰππίας καὶ ὁ Ἴππαρχος ἔδειξαν μεγάλη σκληρότητα στὸ λαό. Ἔγιναν σωστοὶ τύραννοι. Ἀπὸ τότε ἡ λέξι τύραννος ἐπῆρε κακὴ σημασία καὶ τὴν μεταχειριζόμεθα καὶ ἐμεῖς σήμερα.

Ὁ λαὸς ἐμισοῦσε πολὺ τὰ δύο αὐτὰ παιδιά τοῦ Πεισίστρατου. Δύο νέοι, ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων, ἐσκότωσαν τὸν Ἴππαρχο. Ἀπὸ τότε ὁ Ἰππίας ἔγινε περισσότερο τυραννικός.

Ὁ λαὸς ποὺ δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρῃ αὐτὰ ἔκαμε ἐπανάστασι μὲ ἀρχηγὸ τὸν Κλεισθένη καὶ ἔδιωξαν τὸν Ἰππία κατὰ τὸ 500 π.Χ.

Ὁ Κλεισθένης ἐσυμπλήρωσε τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνα. Ὅλοι οἱ πολῖται ἦσαν ἴσοι, δηλαδὴ καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοί.

Διαίρεσε τοὺς πολῖτες σὲ δέκα φυλὲς καὶ κάθε φυλὴ σὲ 10 δήμους. Κάθε φυλὴ ἔστελνε στὴ Βουλὴ 50 βουλευτὲς καὶ ἔτσι ἡ Βουλὴ ἀποτελεῖτο ἀπὸ 500 Βουλευτὲς.

Κάθε φυλὴ ἐπίσης ἔδινε στρατιῶτες καὶ ἐδιάλεγε καὶ τὸ

στρατηγὸ τῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ πολίτευμα ἔγινε δημοκρατικώτερο.

Γιὰ νὰ προφυλάξῃ ὁ Κλεισθένης τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν τυραννία ἔκαμε νόμο πὼς μπορούσε ὁ λαὸς νὰ στέλνῃ ἔξορία ἐπὶ 10 χρόνια ὅποιον ἐνόμιζε ἐπικίνδυνον.

Ἡ ἔξορία αὐτὴ ἐλέγετο *ἔξοστρακισμός*, γιατί οἱ πολῖται ἔγραφαν ἐπάνω σ' ἓνα *ὄστρακο* τὸ ὄνομα ἐκείνου ποῦ ἤθελαν νὰ ἔξορίσουν.

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἠούχασαν ἀπὸ τίς ταραχὲς ἄρχισαν νὰ περιποιοῦνται τὴ γῆ. Ἀνάπτυξαν ἀκόμη τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιομηχανία. Ἔμαθαν νὰ βγάζουν ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρίου τὸ ἀσήμι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐκέρδιζαν πολλὰ χρήματα.

Δήκυθοι.

Μὲ τὰ χρήματα αὐτὰ ἔκαναν πλοῖα καὶ ἐταξίδευαν σὲ διάφορα μέρη γιὰ ἐμπόριο.

Ἔτσι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπόκτησαν πολλὰ πλούτη.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἔμαθαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ κάμουν ἐπιπλα, ὑφάσματα καὶ προπαντὸς ὄμορφα ἀγγεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΟΙ ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ (500 - 450 π. Χ.)

Οί Πέρσαι.

Οί πόλεμοι πού ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες ἐναντίον τῶν Περσῶν ἢ Μήδων λέγονται *Περσικοὶ* ἢ *Μηδικοὶ* πόλεμοι.

Οἱ πόλεμοι ἐκεῖνοι ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔσωσαν τὸν πολιτισμὸς τῆς καὶ τὸν πολιτισμὸς ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

Οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι ἦσαν λαοὶ συγγενεῖς. Στους παλαιούς χρόνους οἱ Πέρσαι ἐκατάλαβαν τὴ χώρα πού λέγεται Περσία. Ἐνίκησαν στὴν ἀρχὴ τοὺς Μήδους, ἔπειτα ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔκαμαν ἓνα ἀπέραντο κράτος στὴν Ἀσία.

Οἱ μεγαλύτεροι καὶ σπουδαιότεροι βασιλεῖς ἦσαν ὁ Κῦρος καὶ ὁ Δαρεῖος. Ὁ Κῦρος ἐκατάλαβε τὴ Συρία, τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴ Λυδία. Στους νικημένους ἐφερότανε πάντοτε μὲ ἡμερότητα.

Ὁ Δαρεῖος ἔδωκε στὸ κράτος του τάξι. Ἐχώρισε αὐτὸ σὲ μεγάλες ἐπαρχίες πού ἐλεγόντανε *σατραπεῖες*. Τῆς σατραπειῆς διεύθυναν οἱ *σατράπαι*, οἱ ὁποῖοι ἐμάζευαν τοὺς φόρους καὶ τοὺς ἔστελναν στὸ Μεγάλον Βασιλεῖα.

Γιὰ νὰ φθάνουν γρήγορα οἱ διαταγὲς τοῦ βασιλεῖα στὶς διάφορες σατραπεῖς, γιατί δὲν εἶχαν τότε τὰ μέσα πού ἔχομε ἐμεῖς τώρα, π. χ. τηλεγράφους, σιδηροδρομοὺς κτλ., ἔκαμε σταθμοὺς. Στους σταθμοὺς αὐτοὺς ἐπερίμεναν ἄλογα ξεκούραστα γιὰ ν' ἀλλάζουν. Οἱ σταθμοὶ αὐτοὶ ἐλεγόντανε *παρασάγγες*.

Ὁ Δαρεῖος ἐξοῦσε στὰ παλάτια του μὲ μεγάλη μεγαλοπρέπεια καὶ εἶχε 10.000 σωματοφύλακες, τοὺς ὁποῖους ἔλεγαν καὶ *ἀθανάτους* γιατί μόλις ἐπέθαινε κανένας, ἔπαιρνε ἀμέσως τὴ θέσι του ἄλλος.

Ἴωνικὴ Ἐπανάστασι.

Εἶπαμε παραπάνω πὼς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας, ὅταν ἐκατέβηκαν οἱ βόρειοι λαοί, ἀναγκάσθηκαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πατρίδα των καὶ νὰ πᾶνε στὰ διάφορα παράλια τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελάγους.

Ἀργότερα καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατακτητὲς γιὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους ἔκαμαν τὸ ἴδιο.

Ἐκτισαν λοιπὸν πολλὰς πόλεις οἱ Ἕλληνες στὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου πελάγους, δηλαδὴ τὴ Σμύρνη, τὴν Ἐφεσο, τὴ Μίλητο, τὴν Ἀλικαρνασσὸ κτλ.

Στὶς πόλεις αὐτὲς ἄκμαζε πολὺ ὁ πολιτισμὸς. Τὰ γράμματα, οἱ τέχνες καὶ τὸ ἐμπόριο ἦσαν πολὺ ἀνεπτυγμένα.

Περισσότερο ἀπὸ ὅλους ἀνάπτυξαν τὸν πολιτισμὸ οἱ Ἴωνες, γι' αὐτὸ ὅλοι οἱ Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὠνομάσθηκαν Ἴωνες.

Ὅταν οἱ Πέρσαι ἐκατάστρεψαν τὸ βασίλειο τῆς Λυδίας ἐκυρίευσαν καὶ τὶς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ διώρισαν σὲ κάθε πόλι ἓνα διοικητὴ, πού τὸν ἔλεγαν τύραννο, ἢ σατράπη κατὰ τὴν Περσικὴ γλῶσσα.

Ἀργότερα ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἔκαμε ἐστρατεία στὴ Σκυθία, τὴ σημερινὴ Ρωσία.

Οἱ Ἕλληνες τότε τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐνόμισαν πὼς ἦτο καιρὸς ν' ἀρπάξουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν. Ἐζήτησαν ἀμέσως βοήθεια ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες.

Καὶ οἱ μὲν Σπαρτιᾶται δὲν ἔδωσαν προσοχὴ στὴν παράκλησι τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἔστειλαν γιὰ βοήθεια 20 πλοῖα μὲ στρατὸ καὶ οἱ Ἐρετριεῖς 5.

Οἱ Ἴωνες μὲ τὴ βοήθεια τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἐρετριέων ἐπολέμησαν ἐναντίον τῶν Περσῶν καὶ στὴν ἀρχὴ τοὺς ἐνίκησαν, κατόπιν ὅμως ἐνικήθηκαν. Οἱ Πέρσαι τότε ἔκαψαν καὶ

τῆ Μίλητο, ἡ ὁποία ἦτο τὸ κέντρον τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὑποδούλωσαν ὀριστικὰ πλεόν τὶς Ἰωνικὰς πόλεις.

Ὁ Δαρεῖος, ὅταν ἔμαθε πὼς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἑρετριεῖς ἔστειλαν βοήθεια στοὺς Ἴωνες, ἐθύμωσε πολὺ καὶ ἀποφάσισε νὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Γιὰ νὰ τὸ θυμᾶται μάλιστα πάντοτε τοῦτο εἶχε ὀρίσει ἕναν ὑπηρέτη, ὁ ὁποῖος στὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ τοῦ ἔλεγε: «*Μέμνησο, ᾧ Δέσποτα, τῶν Ἀθηναίων*», δηλαδὴ «θυμήσου, κύριε, τοὺς Ἀθηναίους».

Ἀμυντικοὶ πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων.

Καταστροφὴ τοῦ Μαρδονίου.

Ὁ Δαρεῖος ἐτοίμασε δυνατὸ στρατὸ καὶ στόλο μεγάλο καὶ διώρισε ἀρχηγὸ τὸν γαμβρὸ τοῦ Μαρδόνιο. Ὁ Μαρδόνιος κατὰ τὸ ἔτος 492 π. Χ. ἐξεκίνησε γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντο καὶ ἐκυρίευσε τὴ Θράκη καὶ τὴ Μακεδονία. Ὁ στόλος του ὁμως ἔπαθε μεγάλη καταστροφή. Ὅταν ἔπλεε πλησίον στὴ χερσόνησο τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔγινε μεγάλη τρικυμία καὶ καταστράφηκε. Κατόπιν ἀπὸ τὸ πάθημα αὐτὸ ὁ Μαρδόνιος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προχωρήσῃ καὶ ἐγύρισε πάλι στὴν Περσία.

Τὸ πάθημα τοῦ Μαρδονίου δὲν ἀποθάρρυνε τὸν Δαρεῖο. Διάταξε ἀμέσως νὰ ἐτοιμάσουν νέο στρατὸ καὶ στόλο. Δύο δλόκληρα χρόνια ἐχρειάσθησαν γιὰ τὴ νέα ἐτοιμασία. Τὴν ἀνοιξὶ λοιπὸν τοῦ ἔτους 490 π. Χ. 100 χιλιάδες πεζικὸ καὶ ἵππικὸ καὶ 600 πλοῖα μὲ ἀρχηγούς τὸν Δάτι καὶ τὸν Ἄρταφέρην ἐξεκίνησαν γιὰ τὴ δεύτερα ἐκστρατεία.

Τοὺς Πέρσες τοὺς συνώδευε καὶ ὁ ἐξόριστος Ἴππίας ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος πολὺ ἐπαρακίνησε τὸν Δαρεῖο γιὰ τὴν ἐκστρατεία αὐτή.

Οἱ Πέρσαι, χωρὶς νὰ συναντήσουν ἐμπόδιο, ἔφθασαν στὴ

νήσο Εύβοια καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Ἐρέτρια, τὴν ὁποίαν ἐκατάστρεψαν ἀπὸ τὰ θεμέλια.

Κατόπιν ὁ στρατός των ἐπέρασε στὴν ἀπέναντι παραλία τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐστρατοπέδευσε στὴν πεδιάδα του Μαραθῶνα.

Ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνα (490 π. Χ.)

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθαν τὴν καταστροφὴ τῆς Ἐρέτριας ἐταράχθησαν πολὺ. Ὁ κίνδυνος ἦτο μεγάλος γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἄν οἱ Πέρσαι ἐκυρίευσαν τὴν Ἀθήνα πολὺ εὐκόλα θὰ ἐκυρίευσαν καὶ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα.

Οἱ Ἀθηναῖοι βλέποντας πὼς ὁ στρατός των ἦτο λίγος, ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὴ Σπάρτη. Οἱ Σπαρτιᾶται εἶχαν τότε ἑορτὴ πού δὲν μπορούσαν νὰ κάμουν πόλεμο. Γι' αὐτὸ δὲν ἔστειλαν βοήθεια ἀμέσως.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἀποφάσισαν νὰ πολεμήσουν μόνοι των μὲ τοὺς Πέρσες.

Ὁ Μιλτιάδης.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Ἀθήνα ἦσαν 10 στρατηγοὶ καὶ διεύθυναν ἕνας τὴν ἡμέρα μὲ τὴ σειρά.

Ὅλη τότε ἐπαραχώρησαν τὴ θέσι των στὸν Μιλτιάδη γιὰ τὸν ἐθεωροῦσαν καλύτερό των καὶ ἤξερε καὶ πὼς πολεμοῦν οἱ Πέρσαι. Ὁ Μιλτιάδης μὲ 9 χιλιάδες Ἀθηναίους καὶ 1000 Πλαταιεῖς, πού εἶχαν ἔλθει νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἀθηναίους, ἦλθε στὸ Μαραθῶνα καὶ ἐπαράταξε τὸν στρατό του ἀπέναντι στοὺς Πέρσες.

Γιὰ νὰ μὴ τοὺς κυκλώσουν οἱ

Πέρσαι ἐφρόντισε νὰ εἶναι ἡ γραμμὴ τῶν Ἑλλήνων ἴση μὲ τὴ γραμμὴ τῶν Περσῶν.

Μὰ πῶς τὸ κατώρθωσε ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες ἦσαν 10 φορὲς λιγότεροι ἀπὸ τοὺς Πέρσες; Ὁ Μιλτιάδης ἔβαλε τοὺς στρατιῶτες του ἀραιὰ πολὺ στὸ κέντρο καὶ πιὸ κοντὰ στὶς ἄκρες. Οἱ Πέρσαι ἦσαν πολὺ κοντὰ ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο.

Ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα τῆς μάχης καὶ οἱ σάλπιγγες ἄρχισαν νὰ κτυποῦν οἱ Ἕλληνες τραγουδώντας τὸ πολεμικὸ τραγούδι «*ἐμπρός, παιδιὰ τῆς Ἑλλάδας, νὰ ἐλευθερώσετε τὴν πατρίδα σας καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν*», ὤρμησαν κατὰ τῶν Περσῶν.

Οἱ Πέρσαι σὰν εἶδαν τοὺς Ἕλληνας νὰ τρέχουν ἔτσι τοὺς ἐνόμισαν στὴν ἀρχὴ γιὰ τρελλούς. Μὰ ὅταν ἐπλησίασαν, ἐκατάλαβαν πὼς δὲν ἦσαν τρελλοί, ἀλλὰ γενναῖοι.

Ἡ μάχη ἐξακολούθησε πολλὰς ὥρες. Τὰ δύο ἄκρα τῶν Ἀθηναίων ἐνίκησαν τοὺς Πέρσες καὶ τοὺς ἐκυνηγοῦσαν κατὰ τὰ πλοῖα. Τὸ κέντρο ὁμοίως τῶν Ἀθηναίων, ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατο, ἐνίκηθη ἀπὸ τοὺς Πέρσες.

Ὁ Μιλτιάδης τότε σταματᾷ τὰ ἄκρα καὶ γυρίζει νὰ βοηθήσῃ τὸ κέντρο τῶν Ἀθηναίων. Νικοῦν καὶ τὸ κέντρο τῶν Περσῶν καὶ ἔτσι τοὺς ἐκυνήγησαν τοὺς Πέρσας ὡς τὰ πλοῖα.

Ἐκεῖ γίνεται φοβερὴ μάχη. Οἱ Πέρσαι προσπαθοῦσαν νὰ μποῦν στὰ πλοῖα των καὶ νὰ φύγουν. Οἱ Ἕλληνες πάλιν προσπαθοῦσαν νὰ τοὺς κρατήσουν τὰ πλοῖα καὶ νὰ τοὺς ρίξουν στὴ θάλασσα.

Λέγουν πὼς ὁ Κυναίγειρος ἄρπαξε ἓνα Περσικὸ πλοῖο μὲ τὸ ἓνα του χέρι γιὰ νὰ τὸ κρατήσῃ νὰ μὴ φύγῃ. Μὰ οἱ Πέρσαι τοῦ ἔκοψαν τὸ χέρι μὲ ἓνα τσεκούρι. Τὸ ἄρπαξε τότε μὲ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τοῦ τὸ ἔκοψαν. Τὸ ἀρπάζει κατόπιν μὲ τὰ δόντια, ἀλλὰ τοῦ ἔκοψαν καὶ τὸν λαιμό.

Όταν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀπλίτες ἔτρεξε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ τοὺς ἀναγγεῖλῃ τὴ νίκη. Μόλις ἔφθασε ἐπρόφθασε καὶ τοὺς εἶπε: «Χαίρετε, ἐνίκησαμε» καὶ ἀμέσως ἔπεσε νεκρὸς ἀπὸ τὴν κούρασι.

Όταν οἱ Πέρσαι ἐμπῆκαν στὰ πλοῖα, ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε στὴν Ἀθήνα νὰ τὴν κυριεύσουν πὺν ἦτο ἔρημη ἀπὸ στρατιῶτες. Ὁ Μιλτιάδης ὅμως τὸ ἐκατάλαβε αὐτό. Ἀφήνει τὸν Ἀριστείδη νὰ φυλάξῃ τὰ λάφυρα πὺν εἶχαν ἀφήσει οἱ Πέρσαι, καὶ αὐτὸς μὲ τὸν στρατό του ἔρχεται στὴν Ἀθήνα.

Όταν ἔφθασαν τὰ Περσικὰ πλοῖα στὸ Φάληρο καὶ εἶδαν τοὺς Ἀθηναίους στοὺς γύρω λόφους ἔτοιμους γιὰ πόλεμο, δὲν ἐτόλμησαν νὰ βγοῦν, ἀλλὰ ἔφυγαν καταντροπιασμένοι γιὰ τὴν Περσία.

Ἦλθε τότε βοήθεια καὶ ἀπὸ τὴ Σπάρτη, ἀλλὰ δὲν ἐχρειάσθη γιὰτὶ ἡ μάχη εἶχε τελειώσει. Οἱ Σπαρτιᾶται τότε ἐπῆγαν στὸν Μαραθῶνα καὶ εἶδαν πὺν ἔγινε ἡ μάχη καὶ ἐθαύμασαν τοὺς Ἀθηναίους.

Ἀπὸ τοὺς Πέρσες ἐσκοτώθηκαν πολλὲς χιλιάδες, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους μόνο 190.

Ὁ Μιλτιάδης ἀπόκτησε μεγάλη δόξα.

Ἀργότερα ὁ Μιλτιάδης ἐπῆγε ἐναντίον τῆς Πάρου. Κατὰ τὴν μάχην ὅμως ἐπληγώθη καὶ ἀργότερα ἀπέθανε ἀπὸ τὴν πληγή.

Ὁ Θεμιστοκλῆς.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐγεννήθη στὴν Ἀθήνα. Ἦτο παιδί τοῦ Νεοκλῆ. Ὁταν ἦτο νέος ἀκόμα ἦτο ζωηρὸν καὶ πολὺ ἄστατος στὸ χαρακτῆρα του. Γι' αὐτὸ πολλὲς φορὲς ὁ δάσκαλός του τοῦ ἔλεγε: «παιδί μου, ἐσὺ ἢ θὰ κάμῃς μεγάλο καλὸ στὴν πατρίδα σου ἢ μεγάλο κακό».

Καὶ πραγματικὰ ὁ Θεμιστοκλῆς ἔκαμε μεγάλο καλό.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ Μάχη τοῦ Μαραθῶνα, ὅταν εἶδε τὴ μεγάλη δόξα τοῦ Μιλτιάδη, ἄλλαξε τελείως. Ἄφησε τὶς διασκεδάσεις μὲ τοὺς φίλους του ἐδιάβαζε καὶ ἐσκεπτότανε πῶς θὰ κάμη καλὸ στὴν πατρίδα του.

Οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἐνόμιζαν πὼς ἐτελείωσαν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι, πὼς οἱ Πέρσαι ὕστερα ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ Μαραθῶνα δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν νὰ ξαναέλθουν στὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως τοὺς ἔλεγε πὼς δὲν ἐτελείωσαν οἱ πόλεμοι μὲ τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ πὼς τότε ἄρχιζαν. Τοὺς ἔλεγε ἀκόμη πὼς πρέπει νὰ κάμουν πλοῖα πολλὰ, γιατί μόνον μὲ αὐτὰ θὰ κατώρθωναν νὰ σώσουν τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ πραγματικὰ, ὅταν ἀνάλαβε τὴν ἐξουσία, ἔκαμε 200 πολεμικὰ πλοῖα, μὲ τὰ ὁποῖα, ὅπως θὰ ἰδοῦμε κατόπιν, ἔσωσε τὴν πατρίδα του.

Ὁ Ἀριστείδης.

Ὁ Ἀριστείδης ἐφημίζετο γιὰ τὴ μεγάλη ἀγάπη ποὺ εἶχε στὴ δικαιοσύνη. Γι' αὐτὸ τὸν ἔλεγαν πάντοτε «*δίκαιον Ἀριστείδη*».

Τόσο γνωστὴ ἦτο ἡ δικαιοσύνη του ποὺ οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ λύνουν τὶς διαφορὲς τῶν ἐπὶ γαίαν σ' αὐτόν. Λέγουν

Ὁ Θεμιστοκλῆς.

πώς κάποτε δύο άνθρωποι έπηγαν για να τους λύση τις διαφορές. 'Ο ένας απ' αυτούς για να πάρη με τὸ μέρος του τὸν 'Αριστείδη τοῦ λέγει πὸς ὁ αντίπαλός του ἔχει ἀδικήσει καὶ τὸν ἴδιο τὸν 'Αριστείδη.

'Ο 'Αριστείδης ὅμως τοῦ ἀπαντᾷ: «Τώρα. φίλε μου, δικάζω δική σου ὑπόθεσι καὶ ὄχι δική μου».

'Ο 'Αριστείδης ἦτο αντίπαλός πολιτικός τοῦ Θεμιστοκλή.

Κάποια ἡμέρα τὸν συνάντησε ἓνας χωρικός ἀγράμματος καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ γράψη ἐπάνω στὸ ὄστρακο πὸν κρατοῦσε, τὸ ὄνομα 'Αριστείδης.

'Ο 'Αριστείδης σὰν ἐπῆρε τὸ ὄστρακο λέγει στὸ χωρικό: «Τί κακὸ σοῦ ἔκαμε ὁ 'Αριστείδης πὸν θέλεις νὰ ἐξορισθῆ;»

'Ο χωρικός ἀπαντᾷ: «Τίποτε, οὔτε καὶ τὸν γνωρίζω, ἀλλὰ βαρύνομαι νὰ τὸν λέγουν δίκαιον».

'Ο 'Αριστείδης ἔγραψε τὸ ὄνομά του χωρὶς νὰ εἰπῆ λέξι στὸ χωρικό.

Οἱ 'Αθηναῖοι ἐξώρισαν τὸν 'Αριστείδη στὴν Αἴγινα.

Θάνατος τοῦ Δαρείου καὶ ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξη.

'Η μάχη στὶς Θερμοπύλες.

'Ο Δαρεῖος ὅταν ἔμαθε τὴν καταστροφὴ πὸν ἔπαθε ὁ στρατός του στὸν Μαραθώνα ἐθύμωσε πολύ.

'Αποφάσισε λοιπὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ μόνος του καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἕλληνας. Διάταξε τότε νὰ τοῦ ἐτοιμάσουν νέο στρατό. Προτοῦ ὅμως νὰ τελειώσῃ ἡ ἐτοιμασία ἐπέθανε καὶ ἔγινε βασιλιάς τὸ παιδί του ὁ Ξέρξης.

'Ο Ξέρξης ἐξακολούθησε τὶς ἐτοιμασίες καὶ κατὰ τὸ ἔτος 480 π. Χ., πὸν ἦσαν ὅλα ἔτοιμα, ἐξεκίνησε γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

'Ο Ξέρξης ὡδηγοῦσε 2 ἑκατομμύρια περίπου στρατό, 1200 πολεμικὰ πλοῖα καὶ 3000 μεταγωγικά.

Ἐπέρασε τὸν Ἑλλησποντο σὲ δύο γέφυρες πὺν ἑκατασκεύασε ὁ ἴδιος μὲ πλοῖα καὶ ἔφθασε στὴ Θράκη. Ἀπὸ ἐκεῖ κατέβηκε στὴ Μακεδονία καὶ κατόπι στὴ Θεσσαλία. Κανένας λαὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν πολεμήσῃ. Τόσος πολὺς ἦτο ὁ στρατὸς του πὺν ἔλεγαν ὅτι καὶ τὰ ποτάμια ἐστείρεισαν ἀπὸ ὄπου ἐπερνοῦσε.

Ὁ στόλος του ἔπλεε στὰ παράλια.

Ὁ στρατὸς τοῦ Ξέρξη ἔφθασε στὶς Θερμοπύλες, ὁ δὲ στόλος του στὸ Ἀρτεμίσιο ἀκρογῆριον πὺν εἶναι στὴν Εὐβοία.

Ὅταν οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν πὺς ὁ Ξέρξης ἔρχεται νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀποφάσισαν νὰ τὸν πολεμήσουν στὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν.

Ἐδιάλεξαν ἐκεῖνο τὸ μέρος γιὰτὶ ἦτο στενὸ καὶ δὲν θὰ μπορούσε ὁ Ξέρξης νὰ παρατάξῃ ὄλο τὸ στρατό του.

Ἐκατάλαβαν λοιπὸν τὰ στενὰ 300 Σπαρτιᾶτες μὲν τὸν βασιλιά των Λεωνίδα καὶ 7 χιλιάδες ἄλλοι Ἕλληνες.

Ὅταν ἐπλησίασε ὁ Ξέρξης στὶς Θερμοπύλες ἕνας χωρικός ἐπῆγε στοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς εἶπε πὺς ὁ στρατὸς τοῦ Ξέρξη εἶναι τόσος πολὺς πὺν τὰ βέλη θὰ σκεπάζουν τὸν ἥλιο. Τότε ἕνας Σπαρτιᾶτης γελώντας τοῦ ἀπάντησε: «Τόσο τὸ καλύτερο γιὰτὶ θὰ πολεμοῦμε στὴ σκιά».

Ὅταν ὁ Ξέρξης ἔμαθε πὺς τὰ στενὰ τὰ φυλάγουν τόσο ὀλίγοι Ἕλληνες καὶ πὺς σκέπτονται νὰ ἀντισταθοῦν ἐγένετο. Ἐστειλε μόνον ἕνα στρατιώτη γιὰ νὰ ἰδῇ τί κάνουν. Ἐκεῖνος ὅταν ἐγύρισε τοῦ εἶπε πὺς ἄλλοι γυμνάζονται καὶ ἄλλοι κτενίζονται.

Ἐπερίμενε 4—5 ἡμέρες μήπως οἱ Ἕλληνες φύγουν καὶ τοῦ ἀφήσουν ἐλεύθερο τὸ δρόμο. Μὰ σὰν εἶδε πὺς δὲν ἔχουν σκοπὸ νὰ φύγουν πρόσταξε τὸ στρατό του νὰ ἐπιτεθῇ. Οἱ Ἕλληνες ἀπόκρουσαν ὄλες τίς ἐπιθέσεις. Στὸ τέλος διάταξε τοὺς ἀθανάτους νὰ ἐπιτεθοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἐνίκηθησαν.

Ὁ Ξέρξης ἐστενοχωρήθη πολὺ καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ. Τὴν στιγμή ἐκείνη παρουσιάζεται ἕνας προδότης, πού τὸν ἔλεγαν Ἐφιάλτη, καὶ δείχνει στοὺς Πέρσες ἕνα μονοπάτι πού θὰ μπορούσαν νὰ περικυκλώσουν τοὺς Ἕλληνες.

Ὁ Ξέρξης στέλνει τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ μονοπάτι ἐκεῖνο πολὺ στρατὸ καὶ τὸ πρωῖ εὐρέθησαν οἱ Ἕλληνες κυκλωμένοι.

Ὁ Λεωνίδας ὅταν ἔμαθε πὼς περικυκλώνονται διέταξε τοὺς ἄλλους Ἕλληνες νὰ φύγουν γιὰ νὰ χρησιμεύσουν σὲ ἄλλη περίστασι. Αὐτὸς μὲ τοὺς 300 Σπαρτιᾶτες, πιστὸς

«Μολὼν λαβέ!»

στοὺς νόμους τῆς πατρίδας του, ἔμεινε ἐκεῖ. Μαζὶ μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες ἔμειναν καὶ 700 Θεσπιεῖς.

Ὁ Ξέρξης πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἐπίθεσι ἔστειλε ἀποσταλμένους στὸν Λεωνίδα γιὰ νὰ τοῦ παραδώσῃ τὰ ὄπλα. Μὰ ὁ Λεωνίδας τοῦ ἀπάντησε μὲ δύο λόγια: «Μολὼν λαβέ», δηλαδή «ἔλα νὰ τὰ πάρῃς!»

Θυμωμένος τότε ὁ Ξέρξης διατάζει νὰ κτυπήσουν τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Οἱ Ἕλληνες πολεμοῦν μὲ μεγάλη ἀνδρεία. Στὴν ἀρχὴ νικοῦν. Ὑστερα ὁμοῦ τοὺς σπάζουν τὰ ὄπλα καὶ πολεμοῦν μὲ τὰ σπαθιά ὡς ποὺ ἐσκοτώθηκαν ὄλοι.

Ἡ ἀνδρεία τοῦ Λεωνίδα καὶ τῶν 300 Σπαρτιατῶν θὰ μείνῃ ἀθάνατη στὴν ἱστορία. Οἱ ἄνδρες αὐτοὶ ἔδειξαν πὼς ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει τίποτε ἔμπρὸς στὴν ἐλευθερίᾳ τῆς πατρίδας.

Ὅταν ἐτελείωσαν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι, οἱ Ἕλληνες ἔστησαν ἓνα μνημεῖο ἐκεῖ ποὺ σκοτώθηκε ὁ Λεωνίδας μὲ τοὺς 300 καὶ ἔγραψαν ἐπάνω :

«Ἐσὸν διαβάτη ποὺ περνᾷς νὰ πῆς κάτω στὴ Σπάρτη πὼς ἐδῶ εἴμεθα θαμμένοι πιστοὶ στὸ θῆλμα τῆς».

Ἡ ναυμαχία στὸ Ἄρτεμισιο.

Ὅταν οἱ Σπαρτιαῖτες ἐπολεμοῦσαν στὶς Θερμοπύλες ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐλήγε στὸ ἀκρωτήριο Ἄρτεμισιο καὶ ἔκανε ναυμαχία μὲ τὸν Περσικὸ στόλο.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἦσαν 271. Ἀπ' αὐτὰ τὰ περισσότερα ἦσαν τῶν Ἀθηναίων μὲ ἀρχηγὸ τὸν Θεμιστοκλῆ. Ἀρχηγὸς ὄλων τῶν πλοίων ἦτο ὁ Σπαρτιατῆς Εὐρυβιάδης.

Ἡ ναυμαχία ἐκράτησε δύο ἡμέρες. Οἱ Πέρσαι ἔπαθαν πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ στόλο.

Ὅταν ὁμοῦ οἱ Ἕλληνες ἔμαθαν πὼς ὁ Ξέρξης ἐπέρασε τὶς Θερμοπύλες καὶ κατεβαίνει στὴν Ἀθήνα ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Ἄρτεμισιο καὶ ἦλθαν στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας.

Ἡ ναυμαχία στὴ Σαλαμίνα (480 π.Χ.).

Μετὰ τὴ μάχη στὶς Θερμοπύλες ὁ δρόμος ἦτο ἀνοικτὸς στὸν Περσικὸ στρατό. Ὁ Ξέρξης κατέβηκε χωρὶς ἀντίστασι

καὶ ἔφθασε στὴν Ἀθήνα. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν τί νὰ κάμουν γιὰ νὰ σωθοῦν. Ἡ Πυθία τοὺς ἀπάντησε πὼς θὰ σωθοῦν στὰ ξύλινα τεῖχη. Τότε ὁ στρατηγὸς Θεμιστοκλῆς τοὺς εἶπε ὅτι ὁ χρησμός ξύλινα τεῖχη ἔννοεῖ τὰ πλοῖα καὶ σὲ αὐτὰ πρέπει νὰ μοῦν.

Μερικοὶ ὅμως γέροντες ἔδωκαν ἄλλη ἐξήγησι. Ξύλινα τεῖχη, εἶπαν, εἶναι ἡ Ἀκρόπολις καὶ σ' αὐτὴν νὰ καταφύγουν. Οἱ δυστυχεῖς ὅμως αὐτοὶ εἶχαν κακὸ τέλος, γιὰτὶ μὴ οὐκ ἔκαυσε ὁ Ξέρξης τὴν Ἀθήνα ἀνέβηκε καὶ στὴν Ἀκρόπολι καὶ τοὺς ἔσφαξε ὅλους.

Προτοῦ νὰ φθάσῃ ὁ Ξέρξης στὴν Ἀθήνα οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὰ γυναικόπαιδα καὶ τοὺς γέροντας στὴν Αἴγινα καὶ στὴν Πελοπόννησο. Οἱ νέοι ἐμπῆκαν στὰ πλοῖα καὶ ἐπῆγαν στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας. Ἐφθασε κατόπιν στὸν Πειραιᾶ καὶ ὁ Περσικὸς στόλος.

Τὴν ἀρχηγία ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου τὴν εἶχε ὁ Σπαρτιάτης Εὐρυβιάδης.

Ὁ Εὐρυβιάδης ἔλεγε νὰ κάμουν τὴν ναυμαχίαν στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου, γιὰτὶ ἂν οἱ Πέρσαι τοὺς ἐνικοῦσαν, θὰ μπορούσαν νὰ βγοῦν στὴν ξηρὰ καὶ νὰ σωθοῦν στὴν Πελοπόννησο.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως ἔλεγε νὰ γίνῃ στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας, γιὰτὶ τὰ νερὰ δὲν ἦσαν πολὺ βαθειὰ καὶ τὰ μεγάλα Περσικὰ πλοῖα δὲν θὰ μπορούσαν νὰ κινουῦνται εὐκόλα. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, τὸ μέρος ἦτο στενὸ καὶ οἱ Πέρσαι δὲν θὰ μπορούσαν νὰ παρατάξουν ὅλα τῶν τὰ πλοῖα.

Καὶ οἱ δύο στρατηγοὶ ὑποστήριζαν τὴ γνώμη τῶν.

Στὸ τέλος ὁ Εὐρυβιάδης ἐθύμωσε καὶ ἐσήκωσε τὴ ράβδο τοῦ νὰ κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλῆν.

Μὰ ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ θυμώσῃ τοῦ λέγει:

«Κτύπησέ με, ἀλλὰ ἄκουσέ με».

Ἀφοῦ ὁ Θεμιστοκλῆς δὲν μπορούσε νὰ καταφέρῃ τὸν Εὐ-

ρουβιάδη νὰ κάμουν τὴ ναυμαχία στὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας ἔκαμε τὸ ἔξης τέχνασμα: Ἐγραψε μιὰ ἐποστολὴ στὸ Ξέρξη καὶ τὴν ἔστειλε κρυφὰ μὲ τὸν δάσκαλο τοῦ παιδιοῦ του. Τοῦ ἔγραφε πὼς οἱ Ἕλληνες σκέπτονται νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα καὶ ἂν θέλῃ γιὰ τὸ καλὸ του νὰ στείλῃ τὸν στόλο του νὰ τοὺς νικήσῃ προτοῦ φύγουν.

Ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαίως μὴ τὴν ἐπιστολὴ πού ἔστειλε δὲν ἤθελε νὰ ὠφελήσῃ τὸν Ξέρξη, ἀλλὰ τὴν πατρίδα του, γιατί, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, εἶχε πεποίθησι πὼς στὴ Σαλαμίνα θὰ ἐνικοῦσαν οἱ Ἕλληνες.

Ὁ Ξέρξης μόλις ἐπῆρε τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Θεμιστοκλῆ ἔδωκε διαταγὴν στὰ πλοῖα του νὰ πᾶνε στὴ Σαλαμίνα καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα νὰ φύγουν.

Στὴν περίστασι αὐτὴ ἔδειξε τὴ μεγάλη του ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα ὁ δίκαιος Ἀριστείδης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐχθρὸς τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τὸν εἶχαν ἐξορίσει στὴ νῆσο Αἴγινα.

Ὅταν ὁ Ἀριστείδης εἶδε τὸν Περσικὸ στόλο νὰ πηγαίνει στὴ Σαλαμίνα μπαίνει σὲ ἓνα πλοιάριο καὶ μὲ κίνδυνον νὰ πιασθῇ ἀπὸ τοὺς Πέρσες, ἔρχεται στὸ πλοῖο τοῦ Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ λέγει:

«Θεμιστοκλῆ, ἄς ἀφήσωμεν τώρα τὶς φιλονικίες καὶ ἄς φροντίσωμεν νὰ σώσωμε τὴν πατρίδα μας. Ἐσὺ ὡς ἀρχηγὸς καὶ ἐγὼ ὡς ἀπλὸς στρατιώτης».

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐσυγκινήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἀριστείδη, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν ἐφίλησε καὶ τὸν ἐπῆρε στὸ πλοῖο του.

Ὅταν οἱ Ἕλληνες εἶδαν πὼς ὁ Περσικὸς στόλος τοὺς περιτριγύρισε, ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν τὴ ναυμαχία ἐκεῖ.

Πρωτὶ-πρωτὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 480 π.Χ. τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ὤρμησαν ἐπάνω στὰ ἐχθρικά. Οἱ ναῦται ἐπολεμοῦσαν ἄφοβα ψάλλοντες τὸ γνωστὸ των πολεμικὸ τραγούδι:

« Ἐμπρὸς Ἑλληνόπουλα,
ἐλευθερώνετε τὴν πατρίδα,
τὰ παιδιὰ καὶ τίς γυναιῖκες σας,
τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν
καὶ τοὺς τάφους τῶν προγόνων ».

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἐπειδὴ ἦσαν μικρά, ἦσαν καὶ εὐκο-
λοκίνητα, ἐνῶ τὰ Περσικὰ πολὺ βαρεῖα καὶ δυσκολοκίνητα.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα μὲ τὰ ἔμβολα τρυποῦσαν τὰ ἐχθρικά
καὶ τὰ ἐβούλιαζαν.

Ὁ Ξέρξης παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὸν ἀπέναντι λόφο.
Ἐκαθόταν σὲ χρυσὸ θρόνο καὶ γύρω-γύρω εἶχε γραμματικούς
γιὰ νὰ ἱστορήσουν τὴ ναυμαχία.

Κατὰ τὸ βράδυ δὲν μπόρεσαν νὰ ἀνθέξουν τὰ Περσικὰ
πλοῖα καὶ ἄρχισαν νὰ φεύγουν, ἐνῶ τὰ Ἑλληνικὰ τὰ ἐκνη-
γοῦσαν καὶ ὅσα ἔφθαναν τὰ ἐβούλιαζαν.

Ὁ Ξέρξης καταντροπιασμένος ἀποφασίζει νὰ φύγη. Πά-
λιν ὁ Θεμεστοκλῆς ἐφρόντισε νὰ φύγη τὸ ταχύτερον. Τοῦ
γράφει ἄλλη ἐπιστολὴ πὼς οἱ Ἕλληνες σκέπτονται νὰ πᾶνε
στὸν Ἑλλήσποντο γιὰ νὰ χαλάσουν τίς γέφυρες καὶ νὰ τὸν
κλείσουν στὴν Εὐρώπη.

Ὁ Ξέρξης τότε ἀφήνει τὸν γαμβρὸ του Μαρδόνιο μὲ 300
χιλιάδες στρατὸ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμο καὶ αὐτὸς φεύ-
γει γιὰ τὴν Ἀσία.

Ἡ μάχη στὶς Πλαταιές.

Εἶπαμε παραπάνω ὅτι ὁ Ξέρξης ἔφυγε γιὰ τὴν Περσία καὶ
ἄφησε τὸν γαμβρὸ του Μαρδόνιο μὲ 300 χιλιάδες ἐκλεκτοὺς
στρατιῶτες γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμο. Ὁ Μαρδόνιος
ἐπειδὴ εἶχε πολὺ ἰπικὸ καὶ ἐχρειάζεταιτο χόρτο γιὰ τὰ ἄλογά
του, ἐπῆγε νὰ περάσῃ τὸν χειμῶνα στὸν κάμπο τῆς Θεσσαλίας.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἐπροσπαθοῦσε νὰ κάμῃ φίλους τοὺς Ἀθηναίους. Ἔστειλε ἀπεσταλμένους καὶ τοὺς εἶπε πὼς, ἂν γίνουν σύμμαχοί του, θὰ τοὺς κτίσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν καὶ ἀκόμη θὰ τοὺς κάμῃ ἡγεμόνες ὅλης τῆς Ἑλλάδας.

Οἱ Ἀθηναῖοι μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἐδέχθησαν τὶς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου.

Κατὰ τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 479 π.Χ. ὁ Μαρδόνιος μὲ τὸν στρατὸ του κατέβηκε εἰς τὴν Ἀττικὴν. Μαζὶ του εἶχε καὶ 50 χιλιάδες Ἕλληνας, δηλαδὴ Θεσσαλοὺς καὶ Βοιωτοὺς.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅταν ἔμαθαν πὼς ὁ Μαρδόνιος ἔρχεται εἰς τὴν Ἀθήναν, ἀδειασαν πάλιν τὴν πόλιν.

Ὁ Μαρδόνιος πάλιν ἐμήνυσε στοὺς Ἀθηναίους νὰ γίνουν σύμμαχοί του, μὰ αὐτοὶ δὲν τὸ ἐδέχθησαν.

Λέγουν πὼς τὸν βουλευτὴ Λουκίδην, πὸς τοὺς εἶπε νὰ δεχθοῦν τὶς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, τὸν ἐλιθοβόλησαν καὶ αὐτὸν καὶ τὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του.

Ὁ Μαρδόνιος τότε, ἀφοῦ ἔκαυσε καὶ πάλιν τὴν Ἀθήναν, ἐπῆγε εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἔκαμε τὸ στρατόπεδό του εἰς Πλαταιῆς πλησίον τοῦ Ἀσωπὸ ποταμοῦ καὶ τὸ ὠχύρωσε τριγύρω μὲ ξύλα. Ἐπῆγε ἐκεῖ γιατί τὸ ἵππικόν του θὰ μπορούσε νὰ κινῆται εὐκολώτερα.

Οἱ Ἕλληνας, ὅταν ἔμαθαν τοῦτο, ἐπῆγαν ἐναντίον του. Ἦσαν 100 χιλιάδες περίπου καὶ ἀρχηγὸς εἶχαν τὸν στρατηγὸν τῶν Σπαρτιατῶν Πausanias.

Οἱ Ἕλληνας ἐκατάλαβαν τὶς πλαγιὰς τοῦ ὄρους Κιθαιρώνα.

Ὁ Μαρδόνιος ἔστειλε τὸ ἵππικόν του γιὰ νὰ τοὺς κτυπήσῃ. Μὰ οἱ Ἕλληνας τὸ ἐνίκησαν καὶ τὸ ἀνάγκασαν νὰ φύγῃ. Ἐπῆραν κατόπιν ἀπὸ τὴν νίκη αὐτὴ θάρος καὶ ἐκατέβηκαν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἐπαράταχθησαν ἀπέναντι τῶν Περσῶν. Δέκα ἡμέρες καὶ οἱ δύο στρατοὶ ἔμεναν ἡσυχοὶ

γιατί οί θυσίες πού ἔκαναν δὲν ἔδειχνον καλὰ σημεῖα γιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν.

Ἐκεῖ κοντὰ ἦτο καὶ μία βρύσι πού τὴν ἔλεγαν *Γαργαφία*. Ἀπὸ αὐτὴ ἔπαιρναν νερὸ οἱ Ἕλληνες. Ὁ Μαρδόσιος τότε ἐσκέφθηκε νὰ τοὺς κόψη τὸ νερὸ γιὰ νὰ μὴν ἔχουν νὰ πίνουν. Ἐσκέπασε λοιπὸν τὴ βρύσι μὲ χόματα καὶ ἔτσι οἱ Ἕλληνες ἀναγκάσθηκαν τὴ νύκτα νὰ φύγουν ἀπ' ἐκεῖ καὶ νὰ πιάσουν ἄλλο μέρος.

Μόλις ἐξημέρωσε ἡ ἡμέρα καὶ εἶδε ὁ Μαρδόσιος πὼς οἱ Ἕλληνες ἔφυγαν, ἐνόμισε πὼς ἔφυγαν ἀπὸ φόβο γιὰ πάντα καὶ γι' αὐτὸ διάταξε τὸ στρατό του νὰ προχωρήσῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄρχισε τότε φοβερὴ μάχη. Καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πέρσαι ἐπολεμοῦσαν μὲ μεγάλη γενναϊότητα.

Στὸ τέλος φονεύεται ὁ Μαρδόσιος.

Ὅταν οἱ Πέρσαι εἶδαν πὼς ἐφονεύθη ὁ στρατηγός των ἐδειλίασαν καὶ ἄρχισαν νὰ φεύγουν. Οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐκυνήγησαν μέχρι στὸ στρατόπεδο. Κατόπιν ἐμαζεύθηκαν ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ἐκυρίευσαν καὶ τὸ στρατόπεδο.

Στὴ μάχη αὐτὴ οἱ Πέρσαι ἔπαθαν μεγάλη καταστροφή. Ἀπὸ τὶς 300 χιλ. ἐσώθηκαν μόνον 3 χιλιάδες καὶ ἄλλες 40 χιλιάδες πού ἦσαν μακρὰ ἀπὸ τὴ μάχη τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐσκοτώθηκαν 150 περίπου.

Στὴ μάχη αὐτὴ οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν ἀφθονα λάφυρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἀφιέρωσαν στοὺς θεούς. Ἐκαμαν καὶ στὸν θεὸ Ἀπόλλωνα στοὺς Δελφοὺς ἓνα τρίποδα πού ἐπάνω εἶχαν χαράξει τὰ ὀνόματα 38 πόλεων πού ἔστειλαν στρατιῶτες σ' αὐτὴ τὴ μάχη.

Ἡ Μάχη τῆς Μυκάλης.

Τὴν ἴδια ἡμέρα πού ἐνικοῦσαν οἱ Ἕλληνες στὶς Πλαταιὲς ἐνικοῦσε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος τοὺς Πέρσες στὸ ἀκρωτήριο

Μυκάλη πού εἶναι ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Σάμο. Ἐκεῖ εἶχαν μαζευθῆ 300 Περσικὰ πλοῖα καὶ 6 χιλιάδες στρατός. Αὐτοὶ εἶχαν τραβήξει τὰ πλοῖα τῶν στὴ παραλία καὶ ἡ μάχη ἔγινε στὴ στεριά. Ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες ἐβγήκαν ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ μὲ τέχνη πολλὴ ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν τοὺς Πέρσες, τὰ δὲ πλοῖα τῶν τὸ ἔκαυσαν. Ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ὁ Σπαρτιάτης Λεωτυχίδης καὶ ὁ Ἀθηναῖος Ἐάνθιπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Οἱ Ἀθηναῖοι τειχίζουσι τὴν Ἀθήνα.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν μάχη τῶν Πλαταιῶν ἐτελείωσαν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐγύρισαν στὴν Ἀθήνα καὶ ἔκτισαν τὰ σπίτια τῶν καὶ τοὺς ναοὺς, τὰ ὁποῖα εἶχαν καύσει οἱ Πέρσαι.

Ὁ Θεμιστοκλῆς τότε εἶπε στοὺς Ἀθηναίους πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ κτίσουν ἓνα τεῖχος γύρω στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ προφυλάγεται ἡ πόλις ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ εἶχαν μεγάλη ἐκτίμησι στὸν Θεμιστοκλῆ, τὸν ἄκουσαν καὶ ἔκτισαν τὸ τεῖχος. Κατόπιν ἔκτισαν τεῖχη καὶ στὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Φάληρο. Ὁ Πειραιᾶς τότε ἔγινε σπουδαῖο λιμάνι καὶ ναύσταθμος.

Ἀργότερα οἱ Ἀθηναῖοι ἔνωσαν τὸ τεῖχος μὲ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸ Φάληρο. Τὰ τεῖχη ἐκεῖνα ὠνομάσθησαν μακρὰ τεῖχη.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ ἀνάμεσα στὰ δύο τεῖχη ἔκτισαν καὶ τρίτο καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ συγκοινωνία μὲ τὴ θάλασσα ἦτο ἐλευθέρη καὶ νὰ ἐπολιορχοῦσαν ἀκόμα τὴν Ἀθήνα οἱ ἐχθροί.

Ἄπο τότε ἡ Ἀθήνα ἔγινε ἡ πρώτη ναυτική πόλις τῆς Ἑλλάδας.

Πῶς τιμωρεῖται ὁ Πausανίας.

Ὅταν οἱ Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔμαθαν τὴν καταστροφὴν πού ἔπαθαν οἱ Πέρσαι στὴν Ἑλλάδα ἐπῆραν θάρρος καὶ ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Περσῶν. Τὸ ἄλλο ἔτος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος μὲ ἀρχηγὸν τὸν Πausανία πηγαίνει σὶ τὸ Βυζάντιο, τὸ ὁποῖον εἶχαν οἱ Πέρσαι, κάμνει πόλεμον καὶ τοὺς νικάει. Στὴ μάχη αὐτὴ ἔπιασε καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τοὺς σπουδαίους Πέρσες. Ὅταν ὁμως εἶδε τὴν πολυτέλεια καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὁ Πausανίας, ἀποφασίζει ν' ἀφήσῃ τὴν σπαρτιατικὴν ζωὴν καὶ νὰ ζῆ καὶ αὐτὸς ὅπως ἐκεῖνοι. Ἐφόρει περσικὰ φορέματα καὶ ἔτρωγε ὅπως καὶ οἱ Πέρσαι.

Ἐσκέφθη ἀκόμη νὰ γίνῃ τύραννος ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Γι' αὐτὸ ἔγραψε ἐπιστολὴν σὶ τὸ βασιλεῖα τῶν Περσῶν καὶ τοῦ ἔλεγε πὼς μπορεῖ νὰ τοῦ παραδώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἂν τὸν κάμῃ γαμβρόν του καὶ τὸν διορίσῃ σατράπην τῆς Ἑλλάδας.

Ὁ Ξέρξης δέχεται. Ὁ Πausανίας ἀπὸ τότε ἀρχίζει νὰ ζῆ ἄσωτη ζωὴν καὶ νὰ φέρεται τυραννικὰ στοὺς συμμάχους. Οἱ σύμμαχοι τὸν κατάγγειλαν στοὺς ἐφόρους. Οἱ δὲ ἔφοροι τὸν ἐκάλεσαν νὰ πάῃ στὴ Σπάρτη, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐτιμώρησαν γιὰτὶ δὲν εἶχαν ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ προδοσίαν· τὸν ἐκράτησαν ὁμως στὴ Σπάρτη.

Ὁ Πausανίας καὶ ἀπὸ τὴ Σπάρτη ἔστειλεν ἐπιστολὰς καὶ συνεννοεῖτο μὲ τὸν Ξέρξη. Κάποια ἀπὸ αὐτὰς τὶς ἐπιστολὰς ἔπεσε στὰ χέρια τῶν ἐφόρων. Ἀπὸ τότε οἱ ἔφοροι εἶδαν πὼς πραγματικὰ ὁ Πausανίας ἐφρόντιζε νὰ προδώσῃ τὴν πατρίδα του.

Ὅταν ὁ Πausανίας ἔμαθε πὼς τὴν ἐπιστολὴν του τὴν ἔπιασαν οἱ ἔφοροι, προτοῦ νὰ τὸν πιάσουν πηγαίνει καὶ κρύ-

βεται στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο ἱερὸς καὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ μποῦν νὰ τὸν πιάσουν.

Οἱ ἔφοροι τότε διάταξαν νὰ βγάλουν τὴ στέγη καὶ νὰ κτίσουν τὶς πόρτες γιὰ νὰ πεθάνη ἀπὸ τὴν πείνα. Λέγουν πὼς τὴν πρώτη πέτρα στὴν εἴσοδο τὴν ἔβαλε ἡ μητέρα του Θεανώ, γιὰτὶ δὲν μπορούσε νὰ ἀνέχεται παιδί προδότη.

Τοιοῦτοτρόπως ὁ κακὸς Πausanias ἐπέθανε ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὸ κρῦο. Προτοῦ ὅμως ξεψυχήση, γιὰ νὰ μὴ μολυνθῇ ὁ ναός, διάταξαν οἱ ἔφοροι καὶ τὸν ἔβγαλαν. Τὸ σῶμα του τὸ ἐπέταξαν ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Σπάρτης.

Θάνατος τοῦ Θεμιστοκλῆ.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἀπόκτησε μεγάλη δόξα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐτιμοῦσαν πολὺ. Ἀλλὰ ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ προπάντων οἱ μεγάλοι, ἔχουν ἐχθρούς, ἔτσι καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, πού ἦτο καὶ λίγο ὑπερήφανος, ἀπόκτησε στὴν Ἀθήνα πολλοὺς ἐχθρούς.

Οἱ ἐχθροὶ του ἐνώθησαν καὶ κατηγορήσαν τὸν Θεμιστοκλῆ πὼς θέλει νὰ γίνῃ τύραννος τῶν Ἀθηναίων. Οἱ πατριῶται του ἔδωσαν πίστι στοὺς ἐχθρούς του καὶ τὸν ἐξώρισαν στὸ Ἄργος.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Πausanias οἱ Σπαρτιᾶται κατάγγειλαν στοὺς Ἀθηναίους τὸν Θεμιστοκλῆ πὼς καὶ αὐτὸς εἶχε συνεννοηθῆ μὲ τοὺς Πέρσες γιὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς Ἀθηναίους ὅπως καὶ ὁ Πausanias.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἔστειλαν διατάγῃ στὸν Θεμιστοκλῆ νὰ γυρίσῃ στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ δικασθῇ.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ὅμως, ἀντὶ νὰ πάῃ στὴν Ἀθήνα, ἔφυγε κρυφὰ καὶ πῆγε στὴν Περσία. Ἔκαμε τοῦτο ὄχι γιὰτὶ πραγματικὰ εἶχε συνεννοήσεις μὲ τοὺς Πέρσες, ἀλλὰ γιὰτὶ ἔφο-

βείτο μήπως οί ἔχθροί του πείσουν τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν δικάσουν ἄδικα.

Στὴν Περσία ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπῆγε στὸν βασιλιᾶ Ἀρταξέρξη, παιδί τοῦ Ξέρξη, καὶ τοῦ ἐζήτησε φιλοξενία. Ὁ Ἀρταξέρξης τὸν ἐδέχθη μὲ χαρὰ μεγάλη καὶ τοῦ ἔδωσε μάλιστα τρεῖς πόλεις στὴ Μικρὰ Ἀσία γιὰ νὰ παίρνη τὰ εἰσοδήματά των καὶ νὰ ζῆ.

Ἀργότερα ἦλθε στὸν Ἀρταξέρξη ἡ ὄρεξι νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεμιστοκλῆ. Ὁ Θεμιστοκλῆς φαίνεται πὼς τοῦ ὑποσχέθηκε βοήθεια, ἀλλὰ ὅταν ἦλθε ὁ καιρὸς γιὰ τὴν ἐκστρατεία δὲν ἠθέλησε οὔτε πρὸς τὸν βασιλιᾶ νὰ φανῆ ἀχάριστος, οὔτε ὅμως καὶ τὴν πατρίδα του νὰ προδώσῃ. Γι' αὐτὸ ἤπιε δηλητήριο κρυφὰ καὶ εὐρέθη στὸ δωμάτιό του νεκρός.

Ἀργότερα οἱ συγγενεῖς του ἔφεραν τὰ ὀσῆα του καὶ τὰ ἔθαψαν στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ τοῦ Πειραιᾶ.

Ὀλίγα χρόνια προτοῦ πεθάνῃ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπέθανε στὴν Ἀθήνα καὶ ὁ δίκαιος Ἀριστείδης πολὺ πτωχός. Λέγουν πὼς τόσο πολὺ ἦτο πτωχός πού ἡ οἰκογένειά του δὲν εἶχε οὔτε τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας.

Οἱ Ἀθηναῖοι γιὰ τὶς πολλὰς ὑπηρεσίες του πρὸς τὴν πατρίδα ἔκαμαν τὴν κηδεία του μὲ ἔξοδα τοῦ δημοσίου. Ἐπίσης ἔδωκαν σύνταξι καὶ στὶς θυγατέρες του καὶ κατόπιν τὶς ἐπροίκισαν.

Τὸ καλύτερο τέλος ἀπὸ ὅλους τοὺς μεγάλους ἄνδρες εἶχε ὁ Ἀριστείδης.

Οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων.

Ἐπειδὴ ὁ Πausanias δὲν ἐφέρετο καλὰ στοὺς συμμάχους ἐγύρισαν στὴν πατρίδα των οἱ Αἰγινῖται καὶ οἱ Πελοποννήσιοι. Οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἐξακολουθοῦσαν τὸν πόλεμο. Ὅσοι

Ἕλληνες ἔμειναν ἐνωμένοι καὶ ἐξακολουθοῦσαν τὸν πόλεμο, ἀποφάσισαν νὰ κάμουν μεταξύ των συμμαχία.

Διόρισαν ἀρχηγὸν τὸν Ἀριστείδην καὶ τοῦ ἀνάθεσαν νὰ κανόνιση τίς ὑποχρεώσεις τῶν διαφόρων πόλεων, δηλαδή πόσους στρατιῶτες, πόσα πλοῖα καὶ πόσα χρήματα θὰ ἔδινε ἐκάστη πόλις. Τὸ συμμαχικὸ ταμεῖο τὸ εἶχαν στὴ νῆσο Δῆλο πού εἶναι πλησίον στὴ Σύρο.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀριστείδην ἔγινε ἀρχηγὸς τοῦ συμμαχικοῦ στόλου ὁ Κίμων.

Ὁ Κίμων ἦτο παιδὶ τοῦ Μιλτιάδην. Ἦτο πολὺ πλούσιος, μὰ καὶ πολὺ ἐλεήμων.

Κάθε ἡμέρα εἶχε στὸ σπίτι του τραπέζι στρωμένον καὶ ἐπήγαιναν οἱ πτωχοὶ καὶ ἔτρωγαν. Οἱ κῆποι του πάλιν ἦσαν ἀνοικτοὶ καὶ ἔμπαιναν καὶ ἔτρωγαν καρποὺς ὅσοι δὲν εἶχαν.

Οἱ πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Περσῶν στὴν ἀρχὴ ἦσαν ἀμυντικοί, μὰ ἀπὸ τώρα ἔγιναν ἐπιθετικοί. Οἱ Ἕλληνες ἐπήγαιναν στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐπολεμοῦσαν κατὰ τῶν Περσῶν.

Ὁ Κίμων λοιπὸν ἐπῆρε 200 πλοῖα καὶ στρατὸ καὶ ἐπῆγε στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκεῖ στὶς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντα ποταμοῦ συνάντησε τὸν Περσικὸν στόλον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔκαμε ναυμαχία καὶ τὸν ἐκατάστρεψε.

Τὴν ἴδια ἡμέρα ἔβγαλε στρατὸ καὶ στὴν ξηρὰ καὶ ἐπέτεθη κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, πού ἦτο ἐκεῖ, καὶ τὸν ἐκατάστρεψε καὶ ἐκείνον.

Ὁ Κίμων.

Τοιουτοτρόπως ὁ Κίμων σὲ μιὰ ἡμέρα ἐνίκησε δύο φορές τοὺς Πέρσες.

Ἐπειτα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια ἐγύρισε ὁ Κίμων στὴν Ἀθήνα.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἔγιναν στὴ Σπάρτη τρομεροὶ σεισμοὶ καὶ ἐσκοτώθηκαν σχεδὸν 20 χιλιάδες Σπαρτιᾶται.

Οἱ Μεσσηνιοὶ τότε καὶ οἱ Εἰλωτες εὐρῆκαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπαναστατήσουν γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν. Οἱ Σπαρτιᾶται εὐρέθησαν σὲ πολὸ δύσκολη θέσι καὶ ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.

Οἱ Ἀθηναῖοι, πὺ ἐμισοῦσαν πολὺ τοὺς Σπαρτιᾶτες δὲν ἤθελαν νὰ τοὺς στείλουν βοήθεια. Ὁ Κίμων ὁμως ἐπίμενε στοὺς Ἀθηναίους πὺς πρέπει νὰ βοηθήσουν τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπείσθησαν στὸ τέλος καὶ ἔστειλαν 4 χιλιάδες μὲ ἀρχηγὸ τὸν Κίμωνα.

Οἱ Σπαρτιᾶται τότε ἐνόμισαν πὺς οἱ Ἀθηναῖοι δὲν πολεμοῦν μὲ εἰλικρίνεια, ἀλλὰ πὺς εἶχαν κρυφὴ συμμαχία μὲ τοὺς Μεσσηνίους. Διὰ τοῦτο τοὺς ἔδιωξαν ἀπὸ τὴ Σπάρτη μὲ τὴ δικαιολογία πὺς δὲν τοὺς χρειάζονται πλέον.

Τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι τὸ ἐθεώρησαν προσβολὴ μεγάλη. Καὶ ἐπειδὴ τοὺς εἶχε παρακινήσει στὴν ἐκστρατεία αὐτὴ ὁ Κίμων τὸν ἐξώρισαν.

Ἐπειτα ὁμως ἀπὸ δύο ἔτη ἀνακάλεσαν πάλιν ἀπὸ τὴν ἐξορία τὸν ἀγαπημένο των στρατηγὸ Κίμωνα.

Θάνατος τοῦ Κίμωνα.

Ὁ Κίμων μόλις ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα του πρῶτον ἐφρόντισε καὶ ἔγινε εἰρήνη μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες γιὰ 5 ἔτη.

Ἐπειτα ἀποφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ στὴν Κύπρο καὶ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς Πέρσες.

Όταν ἔφθασε στήν Κύπρο ἐπολιόρκησε τήν πόλι Κίτιο, ἀλλά σέ μιὰ μάχη ἐτραυματίσθη σοβαρά καί σέ λίγες ἡμέρες ἐπέθανε. Προτοῦ πεθάνῃ ἐκατάλαβε τὸν θάνατό του καί εἶπε στοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ τὸν ἀνακοινώσουν καί τὸν μάθουν οἱ ἐχθροί.

Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Κίμωνα οἱ Ἀθηναῖοι ἀποφάσισαν νὰ γυρίσουν στήν πατρίδα των. Ἐπιστρέφοντας συνάντησαν τὸν Περσικὸ στόλο, τὸν ὁποῖον καί ἐνίκησαν.

Τοιοῦτοτρόπως ἔλεγαν πὼς ὁ Κίμων ὄχι μόνον ζωντανὸς νικᾷ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καί πεθαμένος.

Ἀπὸ τότε οἱ Πέρσαι δὲν ἐτόλμησαν νὰ πειράξουν τοὺς Ἕλληνας, οὔτε καί ὁ Περσικὸς στόλος ἔπλευσε σὲ Ἑλληνικὴ θάλασσα.

Ὁ Περικλῆς.

Όταν ἐπέθανε ὁ Κίμων ἔγινε ἄρχοντας στήν Ἀθήνα ὁ Περικλῆς. Αὐτὸς ἦτο παιδί τοῦ Ξανθίππου ποὺ ἐνίκησε στὸ ἀκρωτήριο τῆς Μυκάλης μαζὶ μὲ τὸν Λεωτυχίδη τοὺς Πέρσες.

Ὁ Περικλῆς ἦτο πολὺ πλούσιος, ἀλλὰ δὲν ἐπιβλήθηκε στὸ λαὸ ἀπὸ τὰ πλοῦτη του κοὶ τὴν καταγωγὴ του. Ἐπιβλήθηκε μὲ τὰ σπάνια χαρίσματά του. Ἦτο δίκαιος, γεναῖος, ἔξυπνος, φρόνιμος. Εἶχε μόρφωσι μεγάλη καί εὐγενικοὺς τρόπους. Τίποτε δὲν ἀποφάσιζε νὰ κάμῃ ἂν δὲν τὸ ἐσκέπτετο καλά·

Τὸ μεγαλύτερο προτέρημά του ἦτο ἡ ρητορικὴ. Σπανίως ὠμιλοῦσε στήν ἐκκλησία. Ἄφηνε τοὺς φίλους του νὰ ὀμιλοῦν, καί αὐτὸς ὠμιλοῦσε ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ σπουδαῖα ζητήματα.

Όταν ὠμιλοῦσε ἄστραπτε, ἐβρόντα καί ἀνατάραζε ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν παρωμοίαζαν μὲ τὸν Δία καί τὸν ὠνόμαζαν Ὀλύμπιο Περικλῆ.

Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀθηναίων ὄριζαν κάθε χρόνο ἓνα στρατιγό, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε μόνον τὴν ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ἀλλὰ διεύθυνε καὶ τὴν πολιτεία.

Τὸν Περικλῆ τὸν ἔβγαζαν οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγὸ συνεχῶς 25 χρόνια.

Ὅπως ὁ στρατηγὸς Κίμων ἔκτισε τὰ μακρὰ τεῖχη καὶ ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Περικλῆς ἄρχισε νὰ καλλωπίζῃ τὴν Ἀθήνα.

Πρῶτα ἔκτισε καὶ τρίτο τεῖχος ἀνάμεσα στὰ ἄλλα. Ἔκαμε ἀκόμη τρία λιμάνια στὸν Πειραιᾶ. Ἔκαμε διάφορα ἔργοστάσια, στὰ ὁποῖα

οἱ τεχνῖτες ἐκατασκεύαζαν διάφορα καλλιτεχνικὰ ἀντικείμενα. Τὰ διάφορα προϊόντα τὰ ἐμετάφεραν μὲ τὰ πλοῖα σὲ ξένα μέρη καὶ τὰ ἐπωλοῦσαν ἀκριβὰ καὶ ἔτσι ἐκέρδιζαν πολλὰ χρήματα. Μὰ καὶ στὸν Πειραιᾶ ἔρχονται ἔμποροι ἀπὸ ξένα μέρη καὶ ἐγίνετο ζωηρὰ κίνησι.

Ἀπὸ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιομηχανία ἐκέρδιζαν οἱ Ἀθηναῖοι πολλὰ χρήματα.

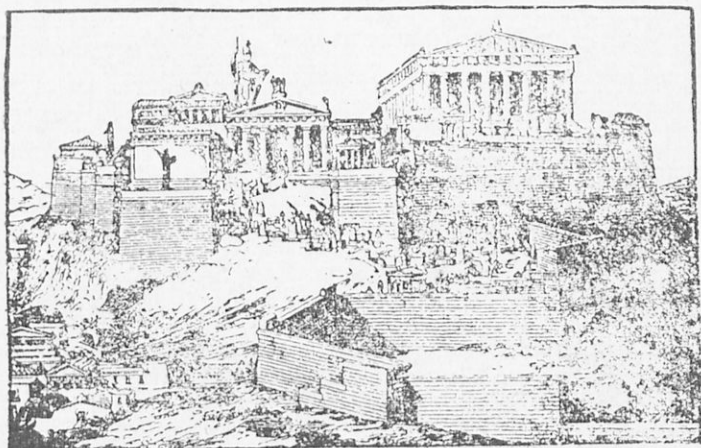
Οἱ τέχνες στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ ἦσαν πολὺ προοδευμένες, γι' αὐτὸ ἔγιναν καὶ τὰ ὠραιότερα μνημεῖα καὶ ἀγάλματα καὶ τὰ καλύτερα κτίρια.

ἽΟ Περικλῆς

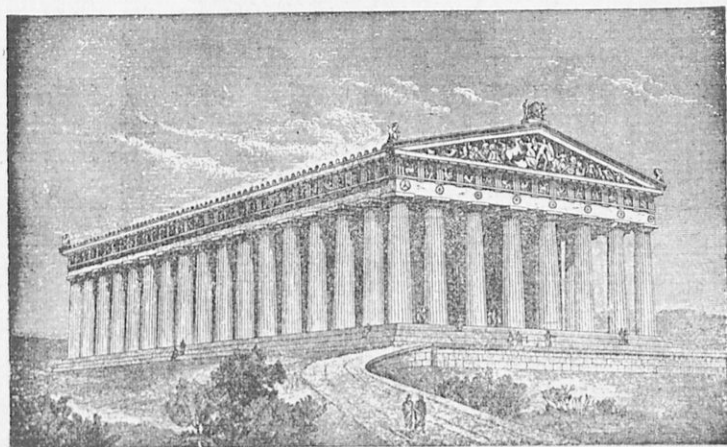

Ὁ Περικλῆς ἐκαλλώπισε τὴν Ἀκρόπολι. Ἔκαμε τὸν

Ἀκρόπολις.

ναὸ τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὰ Προϋλαία, τὸ Ἐρέχθειο, τὸν

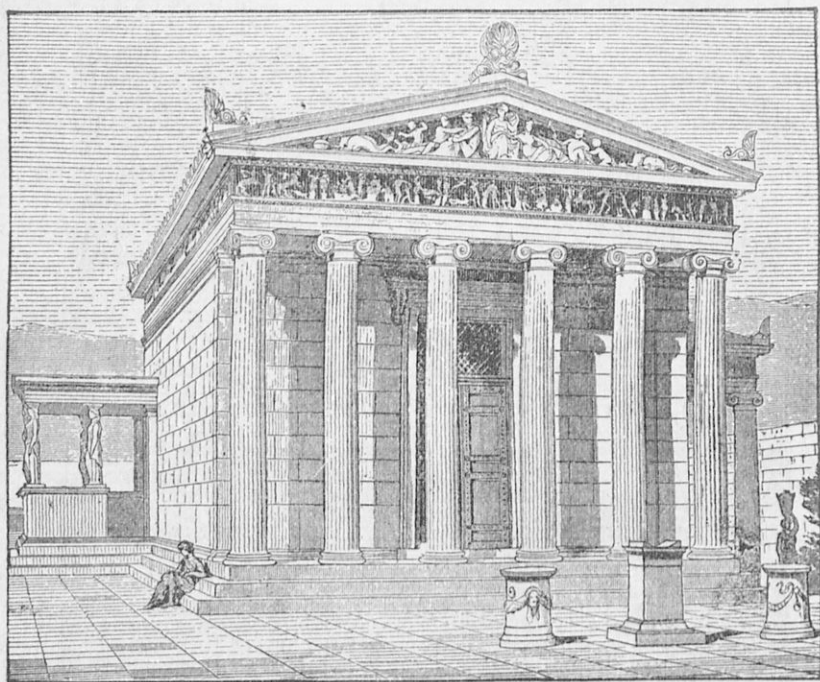

Παρθενῶν.

Παρθενῶνα καὶ ἄλλα. Εἰς τὸν Παρθενῶνα ἔστησε τὸ χρυσο-

ελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς, τὸ ὁποῖο ἐκατασκεύασε ὁ ἄριστος τεχνίτης Φειδίας. Ἐπίσης στὴν Ἀκρόπολι ἔστησε καὶ ἓνα ἄλλο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καμωμένο ἀπὸ χαλκό.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ προώδευσαν ἀκόμη αἱ ἐπιστῆ-

Ἐρεχθεῖο.

μαί. Τότε ἔζησαν οἱ μεγαλύτεροι σοφοὶ τοῦ κόσμου, ὅπως ὁ Σωκράτης, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Σοφοκλῆς, καὶ ὁ Θουκυδίδης.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ Περικλῆ ὠνομάσθηκε «*χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Περικλέους*».

Ὁ Περικλῆς ἐσκέφθηκε ἓνα μεγάλο σχέδιο, νὰ ἐνώση δηλαδὴ ὅλες τὶς Ἑλληνικὰς πόλεις μὲ συμμαχία. Γιὰ τὴν ἐπιτυ-

χία τούτου ἔστειλε πρέσβεις σὲ ὅλες τὶς πόλεις γιὰ νὰ κάμουν γνωστή τὴ σκέψι τοῦ Περικλῆ. Μὰ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες δὲν ἐδέχθησαν τὴν πρότασι τοῦ Περικλῆ γιὰτὶ εἶχαν συμφέροντα ἀντίθετα ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῶν Ἀθηναίων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ Περικλῆ ἐματαιώθηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἀφορμὴ τοῦ πολέμου.

Ἡ εἰρήνη, πού ἦτο μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ἑλλάδας, δὲν ἐκράτησε πολὺ. Οἱ Ἕλληνες ἄρχισαν νὰ φιλονικοῦν καὶ νὰ κάνουν πολέμους μεταξὺ τῶν.

Δύο ἦσαν οἱ δυνατώτερες πόλεις τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Σπάρτη. Ἡ Ἀθήνα εἶχε μεγάλο στόλο καὶ ἦτο ἰσχυροτέρα στὴ θάλασσα, ἐνῶ οἱ Σπαρτιᾶται ἦσαν στὴν ξηρά. Ὅσες πόλεις εὐρίσκοντο στὰ παράλια εἶχαν συμμαχία μὲ τοὺς Ἀθηναίους, ἐνῶ αἱ πόλεις πού ἦσαν μακρὰ ἀπὸ τὶς παραλίες εἶχαν συμμαχία μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Οἱ Σπαρτιᾶται ὅσο ἔβλεπαν νὰ γίνωνται ἰσχυρότεροι οἱ Ἀθηναῖοι τόσο καὶ περισσότερο τοὺς ἐμισοῦσαν. Ἐφοβοῦντο μήπως οἱ Ἀθηναῖοι γίνουν κύριοι καὶ αὐτῶν. Γιὰ τοῦτο ἐζητοῦσαν ἀφορμὴ νὰ κάμουν πόλεμο κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ ἀφορμὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ δοθῆ καὶ τὴν ἔδωσαν οἱ Κορίνθιοι, καὶ νὰ πῶς:

Ἡ Ἐπίδαμνος, τὸ σημερινὸ Δυρράχιο, ἦτο ἀποικία τῶν Κερκυραίων. Εἰς αὐτὴν ἦσαν δύο κόμματα, τὸ ἀριστοκρατικὸ καὶ τὸ δημοκρατικὸ, καὶ ἔκαμαν στάσι μεταξὺ τῶν. Ἀπ' αὐτὰ

τὸ ἀριστοκρατικὸ ἐζήτησε τὴ βοήθεια τῶν Κερκυραίων, τὸ δὲ δημοκρατικὸ τῶν Κορινθίων. Στὸν πόλεμο αὐτό, πού ἔλαβαν μέρος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τὸ μέρος τῶν Κερκυραίων, ἐνίκηθησαν οἱ Κορινθιοί. Ἀπὸ τότε εἶχαν μῖσος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἤθελαν νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦν. Στέλλουν λοιπὸν πρέσβεις στὴ Σπάρτη, μὲ τὴν ὁποία ἦσαν σύμμαχοι, καὶ ζητοῦν σὰν σύμμαχοι πού εἶναι νὰ τοὺς βοηθήσουν νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἀθηναίους. Ἄλλο πού δὲν ἤθελαν οἱ Σπαρτιᾶται. Γιὰ νὰ μὴ φανοῦν ὅμως πὼς αὐτοὶ ἀποφάσισαν τὸν πόλεμο στέλλουν καὶ προσκαλοῦν σὲ συνέδριο ὅλους τοὺς συμμάχους γιὰ νὰ πάρουν καὶ αὐτῶν τὴ γνώμη.

Οἱ σύμμαχοι ἀποφάσισαν νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐκήρυξαν μάλιστα καὶ τὸν πόλεμο κατὰ τὸ ἔτος 432 π.Χ. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο χειμῶνας καὶ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ἐτοιμασίες καὶ τὰ δύο μέρη δὲν ἄρχισε ἀμέσως ὁ πόλεμος.

Ὁ πόλεμος αὐτός, πού ἐκράτησε 27 χρόνια, ὠνομάσθηκε *Πελοποννησιακὸς* καὶ ἐκατέστρεψε τὴν Ἑλλάδα.

Πρώτη περίοδος τοῦ πολέμου (431 - 421 π.Χ.).

Κατὰ τὸν Μάϊο τοῦ ἔτους 431 οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ σύμμαχοί των μὲ ἀρχηγὸ τὸν βασιλιὰ τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμο ἔρχονται στὴν Ἀττικὴ. Μὰ ἐπειδὴ δὲν μπορούσαν νὰ κυριεύσουν τὴν Ἀθήνα γιὰτὶ εἶχε τείχη δυνατά, ἐληλάτησαν τὰ γύρω χωριά, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι κατὰ συμβουλήν τοῦ Περικλῆ τὰ εἶχαν ἀφήσει καὶ εἶχαν καταφύγει μὲ τὰ πράγματά των στὴν Ἀθήνα.

Ὁ Περικλῆς τότε στέλλει καὶ αὐτὸς τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων καὶ λεηλατοῦν τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου. Τοιοῦτοτρόπως ἐγένετο ὁ πόλεμος κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη

τοῦ πολέμου, οἱ Σπαρτιᾶται δηλαδὴ ἐλεηλατοῦσαν τὴν Ἀττικὴ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Πελοπόννησο.

Κατὰ τὸ δεῦτερο ἔτος τοῦ πολέμου ἔπεσε μεγάλη συμφορὰ στὴν Ἀθήνα. Ἐνα Αἰγυπτιακὸ πλοῖο ἔφερε τὴ φοβερὴ ἀρρώστια χολέρα (λοιμὸ) ποὺ ἐκράτησε τρία χρόνια. Ἐπειδὴ στὴν Ἀθήνα εἶχαν μαζευθῆ ὄλοι οἱ κάτοικοι τῶν γύρω χωριῶν καὶ ἦτο μεγάλος συνωστισμός, ἡ ἀρρώστια αὐτὴ ἐξάπλώθηκε πολὺ. Ἀπ' αὐτὴν ἔπαθε καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀθηναίων ὁ Περικλῆς καὶ ἀπέθανε.

Ὁ θάνατος τοῦ Περικλῆ ἦτο μεγάλη συμφορὰ γιὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἐδιαδέχθησαν δὲν εἶχαν τὴν ἀξία του.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Περικλῆ παρουσιάζονται ὡς ἀρχηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ὁ Κλέων, ποὺ ἦτο πολὺ φιλοπόλεμος, καὶ ὁ Νικίας, πολὺ εἰρηνικός.

Ὁ λαὸς ἄλλοτε ἐπήγαινε μὲ τὸ μέρος τοῦ Κλέωνα καὶ ἄλλοτε μὲ τὸν Νικία.

Ὁ πόλεμος αὐτός, ποὺ ἐκράτησε 8 χρόνια ἐτελείωσε γιὰτὶ ἐφονεύθη ὁ Κλέων σὲ μιὰ μάχη ποὺ ἔκαμε στὴν Ἀμφίπολι μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Ἐλαβε τότε τὴν ἀρχὴ ὁ Νικίας, ὁ ὁποῖος ἔκαμε εἰρήνη γιὰ 50 χρόνια καὶ μὲ τὴ συμφωνία νὰ δώσουν ὀπίσω τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὶς πόλεις ποὺ εἶχαν πάρει καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι.

Δευτέρα περίοδος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Ἡ Νικίειος εἰρήνη δὲν ἐκράτησε πολὺ, γιὰτὶ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Κλέωνα ἀνέλαβε τὸ κόμμα αὐτοῦ ὁ Ἀλκιβιάδης ποὺ ἦτο φιλοπόλεμος. Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Περικλῆ. Ἦτο πλούσιος, ὠραῖος, ἔξυπνος, μὰ καὶ πολὺ μορφωμέ-

νος. Ἐγνώριζε τὴ φιλοσοφία καὶ τὴ ρητορική. Εἶχε ὅμως καὶ πολλὰ ἔλαττώματα καὶ τὰ μεγαλύτερα ἦσαν ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ φιλοδοξία. Ἦτο ἀκόμη καὶ ἐκδικητικός.

Ὁ Ἀλκιβιάδης.

Ἡ μεγάλη φιλοδοξία ἔκαμε τὸν Ἀλκιβιάδην νὰ ὀνειρεύεται μεγάλα πράγματα ποῦ ἦσαν καὶ δύσκολα.

Τοιοῦτοτρόπως ἐσκέφθηκε νὰ κυριεύσῃ τὴ Σικελία καὶ ἄλλες πόλεις τῆς Μεσογείου καὶ νὰ κάμῃ τὴν Ἀθήνα πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης Ἑλλάδας. Ἐφαντάζετο πὼς ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἐκατόρθωναν αὐτὰ

θὰ μπορούσαν νὰ νικήσουν εὐκόλα καὶ τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Τῆ σκέψι του λοιπὸν αὐτὴ τὴν εἶπε στοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐδέχθησαν μὲ μεγάλη χαρά. Τόσος μεγάλος ἦτο ὁ ἐνθουσιασμός των ποῦ σὲ λίγες ἐβδομάδες ἐτοιμάσθησαν τελείως γιὰ τὴ μακρονὴ ἐκστρατεία.

Οἱ Ἀθηναῖοι διώρισαν στρατηγούς τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν Νικία καὶ τὸν Λάμαχο.

Τὴν ἴδια νύκτα ποῦ ἔφυγε ὁ στόλος, ἀσεβεῖς ἄνθρωποι ἔκοψαν τὶς κεφαλὰς τῶν Ἑρμῶν μὲ τοὺς ὁποίους ἐστόλιζαν τὰς ὁδοὺς. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἀλκιβιάδην διέδωκαν τότε πὼς ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ οἱ φίλοι του ἔκαμαν τὴν ἀσέβεια αὐτῆ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔδωκαν πίστι στοὺς συκοφάντες τοῦ Ἀλκιβιάδην καὶ ἔστειλαν ἀμέσως τὸ ἱερὸ πλοῖο «Σαλαμινία» νὰ τὸν φέρῃ πίσω γιὰ νὰ δικασθῆ.

Ἡ Σαλαμινία ἔφθασε στὴ Σικελία προτοῦ νὰ βγοῦν οἱ Ἀθηναῖοι.

Ὅταν ὁ Ἀλκιβιάδης ἔμαθε τὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπῆγε ἡ Σαλαμινία ἐθύμωσε τόσο πολὺ, ποῦ ἀντὶ νὰ γυρίσῃ στὴν

Ἄθῆνα ἐπῆγε στὴ Σπάρτη καὶ ἄρχισε νὰ παρακινῇ τοὺς Σπαρτιᾶτες νὰ κάμουν πόλεμο μὲ τοὺς Ἀθηναίους.

Ὁ Νικίας καὶ ὁ Λάμαχος ἐπολιόρησαν τὶς Συρακοῦσες, μὰ δὲν ἦτο καὶ εὐκολο νὰ τὶς κυριεύσουν. Οἱ Συρακόσιοι ἔστειλαν καὶ ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐπαρακινήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἀλκιβιάδῃ καὶ ἔστειλαν 3 χιλιάδες μὲ ἀρχηγὸ τὸν Γύλιππο.

Οἱ Συρακόσιοι τῶρα μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες ἐπετέθηκαν κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκατάστρεψαν τελείως τὸν στρατὸ καὶ τὸν στόλο των.

Τρίτη περίοδος τοῦ πολέμου (413—405 π. Χ.).

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπαρακίνησε ἀκόμη τοὺς Σπαρτιᾶτες καὶ ἔκαμαν ἓνα φρούριον στὴ Δεκέλεια καὶ ἔβαλαν ἐκεῖ φρουρά, ἣ ὁποία ἐρήμωνε διαρκῶς τὴν Ἀττική.

Οἱ δυστυχεῖς Ἀθηναῖοι ἔβλεπαν ἀπὸ τὰ τεῖχη τὴν καταστροφή πού ἔκαναν οἱ Σπαρτιᾶται γύρω στὴν πόλι, μὰ δὲν μπορούσαν νὰ κάμουν τίποτε.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν καταστροφή τῶν Ἀθηναίων στὴ Σικέλια πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθηναίων ἔφυγαν καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τῆς Σπάρτης.

Ἐκτὸς τούτου οἱ Σπαρτιᾶται ἤλθαν σὲ συνεννόησι καὶ μὲ τοὺς Πέρσες. Ἐσυμφώνησαν νὰ ἀφήσουν οἱ Σπαρτιᾶται τὶς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στοὺς Πέρσες καὶ ἐκεῖνοι νὰ δίνουν χρήματα στοὺς Σπαρτιᾶτες γιὰ νὰ συντηροῦν στόλο.

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθαν αὐτὰ ἐτοίμασαν στόλο μὲ τὰ χρήματα πού τοὺς εἶχαν μείνει καὶ τὸν ἔστειλαν στὴ Σάμο, ἣ ὁποία ἦταν μὲ τὸ μέρος τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ καταστροφή στοὺς Αἰγὸς ποταμούς.

Κατὰ τὸ ἔτος 405 ὁ στόλος τῶν Σπαρτιατῶν μὲ ναύαρχο

τὸν Λύσανδρο ἐκατάλαβε τὴν Λάμψακο, πόλι τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὅταν ἔμαθαν τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν στόλον στὸν Ἑλλήσποντο καὶ ἀγκυροβόλησε ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου στοὺς *Αἰγὸς ποταμούς*.

Καθημερινῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἀνοίγοντο στὴ θάλασσα καὶ προκαλοῦσαν τοὺς Σπαρτιᾶτες νὰ κάμουν ναυμαχία, μὰ ἐκεῖνοι τὴν ἀπόφευγαν. Αὐτὸ τὸ ἔκαναν καθημερινῶς οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡμέρα, τὸ δὲ βράδυ δταν ἐγύριζαν στὴ θέσι των ἔβγαιναν στὴν ξηρὰ γιὰ τροφές.

Αὐτὸ τὸ ἐπρόσεξε ὁ Λύσανδρος καὶ ἐσκέφθη νὰ μὴ χάσῃ τὴν εὐκαιρία. Ἐνα βράδυ πὺ ἀγκυροβόλησε ὁ Ἀθηναϊκὸς στόλος καὶ οἱ ναῦται εἶχαν βγῆ γιὰ τροφή, ὁ Λύσανδρος ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ στόλου, πὺ ἦτο ἔρημος ἀπὸ στρατιῶτες, καὶ τὸν καταστρέφει τελείως. Ἀπὸ τὰ 180 πλοῖα 10 μόνον κατῶρθωσαν νὰ φύγουν καὶ νὰ σωθοῦν μὲ ναύαρχο τὸν Κόνωνα στὴν Κύπρο.

Ἐπίσης τὸ πλοῖο *Πάραλος* κατῶρθωσε νὰ φύγῃ καὶ νὰ ἔλθῃ στὴν Ἀθήνα νὰ φέρῃ τὴ θλιβερὴ εἶδησι τῆς καταστροφῆς. Ὅλα τὰ ἄλλα πλοῖα ἐκαταστράφηκαν, 3 χιλιάδες Ἀθηναῖοι, πὺ αἰχμαλωτίσθησαν, ἐσφάγησαν ὅλοι.

Ἡ Ἀθήνα ἀναγνωρίζει τὴν ἡγεμονία
τῶν Σπαρτιατῶν.

Ὁ Λύσανδρος, ἀφοῦ ἐκατάστρεψε τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων, μὲ 200 πλοῖα ἔρχεται στὸν Πειραιᾶ καὶ πολιορκεῖ τὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Τὴν αὐτὴ ἡμέρα βγαίνουν ἀπὸ τὸ φρούριον τῆς Δεκέλειας καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μὲ τὸν βασιλιᾶ των Ἄγι καὶ πολιορκοῦν τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Φθάνει σὲ λίγες ἡμέρες ἀπὸ τὴ Σπάρτη καὶ ὁ ἄλλος βασιλιᾶς ὁ Πανσανίας μὲ στρατὸ καὶ ἐνώνονται μὲ τὸ στρατὸ τοῦ Ἄγι. Τοι-

ουτοτρόπως ἡ Ἀθήνα πολιορκεῖται στενὰ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσα.

Οἱ Ἀθηναῖοι κλεισμένοι μέσα στὰ τεῖχη ἀπόκρουαν τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἐτελείωσαν οἱ τροφές καὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ ζητήσουν εἰρήνη.

Οἱ Σπαρτιᾶται τοὺς ἐπρότειναν τέσσαρες ὄρους:

1) Νὰ γκρεμίσουν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ τεῖχη τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιῶς.

2) Νὰ παραδώσουν στοὺς Σπαρτιᾶτες ὀλόκληρο τὸν στόλο τῶν ἐκτὸς ἀπὸ 12 πλοῖα.

3) Νὰ δεχθοῦν ὀπίσω τοὺς ἐξορίστους τῶν.

4) Νὰ ἀναγνωρίσουν τοὺς Σπαρτιᾶτες ὡς ἀρχηγούς καὶ στὴν ξηρὰ καὶ στὴ θάλασσα.

Οἱ ζωηρότεροι ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες ἐζήτησαν νὰ καταστρέψουν τελείως τοὺς Ἀθηναίους, μὰ οἱ φρονιμώτεροι εἶπαν πὼς δὲν εἶναι σωσιδὸ νὰ καταστρέψουν ἀνθρώπους πὺ ἀλλοτε ἔσωσαν τὴν τιμὴ τῆς Ἑλλάδας.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγκάσθηκαν νὰ δεχθοῦν καὶ τοὺς 4 ὄρους τῶν Σπαρτιᾶτῶν.

Τοιουτοτρόπως ἐτελείωσε ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν Ἀθηνῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΟΙ ΤΡΙΑΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ

Μόλις οἱ Σπαρτιᾶται ἐκατάλαβαν τὴν Ἀθήνα ἐκατάργησαν τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Ἡ ἐξουσία ἦλθε στὰ χέρια τῶν ἀριστοκρατῶν. Ἐξέλεξαν ἀπ' αὐτοὺς τριάντα ἀνθρώπους γιὰ νὰ διευθύνουν τὴν πόλι. Ἐκεῖνοι ὅμως ἐφέροντο

πολὺ σκληρά. Πλέον ἀπὸ 1500 δημοκρατικούς ἐθανάτωσαν, καὶ πολλῶν ἐπῆραν τὶς περιουσίες. Ἐφέροντο τόσο τυραννικά πού ὠνομάσθησαν τύραννοι καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν ἐποχῆ τῶν τριάντα τυράννων.

Οἱ τύραννοι ἐξώρισαν καὶ πολλοὺς στὴ Θήβα, στὰ Μέγαρα καὶ ἄλλα μέρη. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβοῦντο τὴν ὀργὴ τοῦ λαοῦ ἐζήτησαν ἀπὸ τῆ Σπάρτη στρατιῶτες γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῆς ζωῆς των. Οἱ Σπορτιᾶται τοὺς ἔστειλαν 700 στρατιῶτες καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισαν νὰ φέρωνται ἀκόμη τυραννικότερα.

Μεταξὺ τῶν ἐξορίστων ἦτο καὶ ὁ Θρασύβουλος, ὁ ὁποῖος πολλὰς φορὰς ἐχρημάτισε στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Θρασύβουλος δὲν μποροῦσε νὰ βλέπῃ τὴν πατρίδα του νὰ ὑποφέρῃ τόσα πολλὰ ἀπὸ τοὺς τυράννους. Γι' αὐτὸ ἐμάζεψε 70 ὀπαδοὺς ἀπὸ τοὺς ἐξορίστους καὶ ἦλθε καὶ ἔκαμε ἓνα φρούριο στὸ ὄρος Πάρνηθα. Οἱ τύραννοι, μόλις τὸ ἔμαθαν αὐτό, ἔστειλαν στρατὸ ἐναντίον τοῦ Θρασυβούλου, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν νικήσουν. Ἀπὸ 70 οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Θρασυβούλου ἔγιναν 1000. Μὲ αὐτοὺς κατέβη στὸν Πειραιᾶ καὶ ἐκατάλαβε τὴ Μουνυχία. Οἱ τύραννοι ἔστειλαν πάλι στρατὸ ἐναντίον τοῦ Θρασυβούλου, μὰ ὁ στρατὸς των πάλι ἐνικήθηκε. Τότε ὁ Θρασύβουλος παίρνει θάρρος καὶ ἀνεβαίνει στὴν Ἀθήνα. Ὁ λαὸς ἐνώνεται μὲ αὐτὸν καὶ καταλύουν τοὺς τυράννους. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔφυγαν ἀπὸ τὴν πόλι. Ἐξέλεξαν τότε οἱ Ἀθηναῖοι 10 ἄνδρες, ἓνα ἀπὸ κάθε φυλὴ γιὰ νὰ κυβερνήσουν τὴν πόλι.

Ὅλοι ὠρκίσθησαν νὰ ἀφήσουν τὶς ἐχθρὰς καὶ τὶς ἐκδικήσεις καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδας των. Ἐγύρισαν τότε καὶ οἱ ἐξόριστοι στὴν Ἀθήνα.

Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου.

Ὅταν ἐπέθανε ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος ὁ Β' ἀνέβη

κατὰ τὸν νόμον στὸ θρόνο ὁ μεγαλύτερος υἱὸς του ὁ Ἄρταξέρξης. Ὁ Δαρεῖος εἶχε καὶ δεύτερο παιδί πού τὸ ἔλεγαν Κῦρο. Ὁ Κῦρος ἦτο σατράπης τῆς Λυδίας.

Ὁ Κῦρος ἀποφάσισε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸν θρόνο τὸν ἀδελφὸ του καὶ νὰ γίνῃ ἐκεῖνος βασιλιᾶς τῆς Περσίας. Ἐμάζευσε λοιπὸν 100 χιλιάδες βαρβαρικὸ στρατό, ἐπῆρε ἀκόμη καὶ 13 χιλιάδες μισθοφόρους Ἕλληνας καὶ ἐξεστράτευσε τὸ 401 π. Χ. κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὅταν ὁ Ἄρταξέρξης ἔμαθε τοῦτο, ἐμάζεψε καὶ ἐκεῖνος 900 χιλιάδες στρατό.

Οἱ δύο στρατοὶ ἐσυναντήθηκαν στὰ Κούναξα, πού εἶναι πλησίον στὴν πόλι Βαβυλῶνα. Ὅταν ἄρχισε ἡ μάχη οἱ Ἕλληνες μὲ ἀρχηγὸ τὸν Κλέαρχο νικοῦν τοὺς βαρβάρους, πού ἦσαν ἀπέναντί των, καὶ τοὺς τρέπουν σὲ φυγή. Τότε ὁ Κῦρος μόλις ἀντίκρουσε τὸν ἀδελφὸ του Ἄρταξέρξη ὄρμᾳ γιὰ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλὰ φονεύεται ὁ ἴδιος ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Ἄρταξέρξη.

Οἱ Πέρσαι μόλις εἶδαν τὸν θάνατο τοῦ Κύρου ἐπῆγαν μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἄρταξέρξη.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως, πού εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Κῦρο στὴν ἐκστρατεία, εὐρέθησαν σὲ πολὺ δύσκολη θέσι. Ὁ Ἄρταξέρξης, πού ἐθεωροῦσε τὸν ἑαυτοῦ του νικητὴ, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Κλέαρχο νὰ τοῦ παραδώσουν οἱ Ἕλληνες τὰ ὄπλα. Μὰ ὁ Κλέαρχος δὲν τὸ ἐδέχθηκε αὐτό.

Τότε κατορθώνει ὁ Τισσαφέρνης, ἕναν ἀπὸ τοὺς στρατηγούς τοῦ Ἄρταξέρξη, νὰ σκοτώσῃ μὲ δόλο τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων σὲ ἓνα συμβούλιο.

Οἱ Ἕλληνες εὐρέθησαν τότε σὲ ξένο μέρος καὶ χωρὶς ἀρχηγούς. Ἡ θέσι των ἦτο πολὺ ἀπελπιστικὴ.

Στὴν ἀπελπιστικὴ αὐτὴ περίστασις σώζει τοὺς Ἕλληνες ὁ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος. Ὁ Ξενοφῶν ἐσυμβούλευσε νὰ ἐκλέ-

ξουν νέους ἀρχηγούς καὶ νὰ φροντίσουν νὰ γυρίσουν
στὴν πατρίδα των. Τοῦτο καὶ ἔγινε. Οἱ Ἕλληνες ἐξέλεξαν
στρατηγούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ξενοφῶντα.

Ὁ Ξενοφῶν.

Οἱ Ἕλληνες τέσσαρες μῆνες ἐβά-
διζαν ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ χωρὶς ὀδη-
γόν. Περνοῦσαν ἀπάτητα βουνά, μεγά-
λους ποταμούς, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ τοὺς
ἐκτυποῦσαν καὶ τοὺς ἐκατεδίωκαν
ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη πού περνοῦσαν.

Ἐπὶ τέλος φθάνουν σὲ ἓνα βου-
νὸ τῆς Τραπεζοῦντος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον
ἐφάνη ἡ Μαύρη Θάλασσα. Τόσον ἐν-
θουσιασμὸ αἰσθάνθηκαν, ὥστε μὲ δά-

κρυα ἄρχισαν νὰ φωνάζουν: *θάλασσα, θάλασσα!*

Κατέβηκαν κατόπιν ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ φθάνουν στὴν πόλι
Τραπεζοῦντα. Ἐκεῖ ἐνώθησαν μὲ τοὺς Σπαρτιᾶτες, οἱ ὁποῖοι
μὲ τὸ στρατηγὸ τὸν Θίβρωνα ἐπολέμουν κατὰ τῶν Περσῶν.
Ἀπὸ τὶς 13 χιλιάδες Ἕλληνες μόνον 6 χιλιάδες ἐσώθηκαν,
οἱ ἄλλοι ἢ ἐφονεύθησαν ἢ ἐπέθαναν ἀπὸ τὶς κακουχίες.

Τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τῶν Ἑλλήνων ὠνομάσθηκε στὴν
ἱστορία *Κάθοδος τῶν μυρίων*.

Τὴν κάθοδο τῶν μυρίων τὴν περιγράφει μὲ λεπτομέρειες
ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸ βιβλίον του πού λέγεται «Κύρου Ἀνά-
βασι».

Ἐκστρατεία τοῦ Ἀγησιλάου στὴν Ἀσία.

Ὁ Ἀρταξέρξης γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Τισσαφέρνη γιὰ
τὴ βοήθεια πού τοῦ ἐπρόσφερε στὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ
ἀδελφοῦ του, τὸν διώρισε σατράπη ὅλων τῶν χωρῶν πού
εἶχε ὁ Κῦρος.

Τοῦ εἶπε ἀκόμη νὰ τιμωρήσῃ ὅλες τὶς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ποὺ ἐβοήθησαν τὸν Κῦρο.

Οἱ Ἕλληνες τότε ἐπειδὴ εὐρέθησαν σὲ δύσκολη θέσι ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τῆ Σπάρτη.

Ἡ Σπάρτη στὴν ἀρχὴ ἔστειλε βοήθεια μὲ στρατηγὸν τὸν Θίβρωνα καὶ ὕστερα τὸν Δερκυλλίδα.

Ὅταν ὁμοῦς ἔγινε βασιλιάς ὁ Ἀγησίλαος ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ ἴδιος.

Ὁ Ἀγησίλαος εἶχε πολλὰ ἑλαττώματα. Ἦτο ἀδύνατος, κοντὸς καὶ κουτσός. Εἶχε ὁμοῦς καὶ πολλὰ προτερήματα. Ἦτο πολὺ ἔξυπνος, εὐγενής, γενναῖος καὶ στρατηγὸς ἔξοχος.

Κατὰ τὸ ἔτος λοιπὸν 396 π. Χ. μὲ 8 χιλιάδες στρατιῶτες ἐξεκίνησε ἀπὸ τὴν Αὐλίδα γιὰ τὴν Ἀσία. Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ ἐπιτέθηκε κατὰ τοῦ Τισσαφέρη καὶ τὸν ἐνίκησε σὲ δύο μάχες. Κατόπιν ἐπροχώρησε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κυριεύσῃ ὅλοκληρον τὸ Περσικὸν κράτος, τὸ ὁποῖο ἐγνώριζε ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Μυρίων ὡς ἀδύνατον.

Δυστυχῶς ὁμοῦς δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ τὸ σχέδιόν του γιὰτὶ οἱ Σπαρτιᾶται τὸν ἐδιάρταξαν νὰ γυρίσῃ πίσω.

Νὰ γιὰτὶ οἱ Σπαρτιᾶται ἀνακάλεσαν τὸν Ἀγησίλαο. Οἱ Πέρσες βλέποντες πὼς ἦτο δύσκολο νὰ νικήσουν τὸν Ἀγησίλαο, γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Περσία ἔπεισαν μὲ χρήματα τοὺς Θηβαίους, Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους νὰ ἐνωθοῦν μὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ νὰ κηρύξουν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σπάρτης.

Τοῦτο καὶ ἔγινε.

Οἱ Σπαρτιᾶται βλέποντας τὸν κίνδυνον ποὺ ἐδιάρταχε ἡ πατρίδα των ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἀναγκάσθησαν νὰ εἰδοποιήσουν τὸν Ἀγησίλαο νὰ γυρίσῃ εἰς τὴ Σπάρτη.

Ὁ Ἀγησίλαος, ἂν καὶ δὲν εἶχε ἀκόμη τελειώσει τὸ ἔργον του, ἀναγκάσθηκε νὰ ὑπακούσῃ στοὺς ἄρχοντες καὶ νὰ γυρίσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ

Ὑστερα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Σπάρτη τὴν ἡγεμονία τὴν ἐπῆρε ἡ Θήβα. Στὴ Θήβα ἦσαν δύο κόμματα, τὸ δημοκρατικὸ καὶ τὸ ἀριστοκρατικόν. Τοῦ δημοκρατικοῦ ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἴσμηνίας, τοῦ δὲ ἀριστοκρατικοῦ ὁ Λεοντιάδης. Κάποτε περνοῦσε ἀπὸ τὴ Θήβα στρατὸς Σπαρτιακὸς μὲ ἀρχηγὸ τὸν Φοιβίδα.

Ὁ Λεοντιάδης λοιπὸν ἐκάλεσε τὸν Φοιβίδα νὰ καταλύσῃ τοὺς δημοκρατικούς καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον *Καδμεία*. Ὁ Φοιβίδας ἄλλο πού δὲν ἤθελε. Συλλαμβάνει τὸν Ἴσμηνία καὶ τὸν φυλακίζει καὶ κατόπιν παίρνει καὶ τὴν Καδμεία.

Οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐκακοχαρακτήρισαν τὴ διαγωγὴ τῶν Σπαρτιατῶν πού ἐκατάλαβαν πόλι μὲ τὴν ὁποία δὲν εἶχαν πόλεμον μαζί της. Οἱ Σπαρτιᾶται τότε γιὰ νὰ δείξουν πὼς αὐτὸ ἔγινε χωρὶς τὴ διαταγὴ των, ἐκαταδίκασαν τὸν Φοιβίδα σὲ πρόστιμον, ἀλλὰ ἐφόνευσαν τὸν Ἴσμηνία καὶ τὴν Καδμεία τὴν ἐκράτησαν δική των.

Ὁ Πελοπίδας ἐλευθερώνει τὴ Θήβα.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν κατάλυσι τῆς δημοκρατίας 300 νέοι Θηβαῖοι ἦλθαν στὴν Ἀθήνα γιὰτὶ δὲν μπορούσαν νὰ ὑποφέρουν τὰ βάσανα. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦτο καὶ ὁ Πελοπίδας. Ὁ Πελοπίδας ἦτο εὐγενὴς, πλούσιος, ἀνδρεῖος καὶ πολὺ φιλόπατρις. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἐγκατεστάθηκε στὴν Ἀθήνα ἄρχισε νὰ σκέπτεται πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του. Συνεννοήθηκε λοιπὸν μὲ πολλοὺς νέους δημο-

κρατικούς, πού ἦσαν στὴ Θήβα, πῶς θὰ φονεύσουν τοὺς τυράννους καὶ θὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα των.

Μία χειμωνιάτικη ἡμέρα, πού ἡ γῆ ἦτο σκεπασμένη μὲ χιόνια, ὁ Πελοπίδας μὲ φίλους του φοροῦν στολὴ κυνηγοῦ, παίρνουν μαζί των σκύλους καὶ ξεκινοῦν δῆθεν γιὰ κυνήγι. Φθάνουν στὴν Ἐλευσίνα καὶ ἀπ' ἐκεῖ παίρνουν τὸν δρόμο γιὰ τὴ Θήβα. Ὅταν εἶχε καλὰ νυκτώσει, πού οἱ ἄνθρωποι ἦσαν στὰ σπίτια των, ὁ Πελοπίδας μὲ τοὺς συντρόφους του πηγαίνουν στὸ σπίτι τοῦ φίλου των Χάρωνα χωρὶς νὰ τοὺς ἴδουν.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο ὁ τύραννος Ἀρχίας καὶ ἄλλοι τύραννοι ἦσαν στὸ σπίτι τοῦ γραμματικοῦ των καὶ ἐδιασκέδαζαν. Κάποιος φίλος τοῦ Ἀρχία ἀντιλήφθηκε τὸν σκοπὸ τοῦ Πελοπίδα καὶ τοῦ ἔστειλε γράμμα καὶ τοῦ ἔλεγε νὰ φυλαχθῆ γιατί τὸ βράδυ ἐκεῖνο κινδυνεύει ἡ ζωὴ του. Ὁ Ἀρχίας ἐπῆρε τὸ γράμμα καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀνοίξῃ τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη του λέγοντας: «*Ἀὔριο τὰ σπουδαῖα*» καὶ ἐξακολούθησε τὴ διασκέδασι.

Ὁ Πελοπίδας καὶ οἱ σύντροφοί του ἀφοῦ ἐφόρεσαν γυναικεῖα φορέματα, πού ἀπὸ μέσα εἶχαν κρύψει τὰ ὄπλα των, ἐπῆγαν στὴ διασκέδασι. Ὅταν ἐνόμισαν πῶς ἡ ὥρα ἦτο κατάλληλη ἔβγαλαν τὰ σπαθιά των καὶ ἐφόνευσαν τοὺς τυράννους. Κατόπιν ἐκάλεσαν τὸν λαὸ νὰ τοὺς βοηθήσῃ γιὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν πατρίδα των.

Ὁ λαὸς ἀρπάζει τὰ ὄπλα καὶ ἐνώνεται καὶ μὲ τοὺς φυλακισμένους, τοὺς ὁποίους ἐλευθέρωσε, καὶ μὲ ἄλλους πού ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν πού ἦσαν κλεισμένοι στὴν Καδμεία.

Ἡ φρουρὰ τῆς Καδμείας φεύγει καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Πελοπίδας ἐλευθερώνει τὴν πατρίδα του.

Ἡ μάχη στὰ Λευκτρα.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ πάθημα τῆς Καδμείας οἱ Σπαρτιαῖται πολ-

λές φορές ἔστειλαν στρατὸ ἐναντίον τῶν Θηβαίων, ἀλλὰ τίποτε δὲν κατώρθωσαν.

Τότε ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος μὲ 10 χιλιάδες στρατὸ ἀποφασίζει νὰ ἐκστρατεύσῃ μόνος. Ἔρχεται λοιπὸν καὶ παρατάσσεται ἀνάμεσα στὰ ὄρη Κιθαιρῶνα καὶ Ἐλικῶνα κοντὰ στὸ χωριὸ Λεῦκτρα.

Ἔως τότε οἱ Θηβαῖοι ἐπεριορίζοντο στὴν ἄμυνα. Τώρα ἀποφάσισαν νὰ ἐπιτεθοῦν, ἂν καὶ ὁ στρατὸς τῶν ἦτο ὀλιγώτερος.

Μὲ 8 χιλιάδες στρατὸ καὶ ἱππικὸ, ποῦ ἦτο καλύτερο ἀπὸ τὸ ἐχθρικό, ἔρχονται καὶ παρατάσσονται ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς Σπαρτιᾶτες.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐσυνήθιζαν νὰ παρατάσσουν στρατὸ σὲ 12 γραμμὲς ποῦ ἡ μία ἦτο πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ὁ Ἐλαμειώνδας ὅμως, ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων, ἐπαράταξε τὸν στρατὸ του μὲ δικό του σχέδιο. Ἐπύκνωσε τὸ ἀριστερὸ ἄκρο καὶ ἀδυνάτισε τὸ μέσο καὶ ἀκόμα περισσότερο τὸ δεξιό. Ἡ παράταξι αὐτὴ ὠνομάσθηκε *λοξὴ φάλαγγα*.

Ὁ Ἐλαμειώνδας.

Στὸ ἀριστερὸ ἄκρο ἐτοποθέτησε καὶ τὸν ἱερὸ λόχο. Αὐτὸν τὸν ἀποτελοῦσαν 300 νέοι ἀπὸ τὶς καλύτερες οἰκογένειες τῶν Θηβῶν ποῦ εἶχαν ὀρκισθῆ ἢ νὰ νικήσουν ἢ νὰ πεθάνουν ὅλοι.

Ὅταν ἄρχισε ἡ μάχη τὸ ἀριστερὸ τῶν Θηβαίων, ποῦ ἦτο πυκνότερο, ἐνίκησε τὸ δεξιὸ τῶν Σπαρτιᾶτων καὶ φονεῦει μάλιστα τὸν βασιλεῖα Κλεόμβροτο.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐταράχθησαν πολὺ ὅταν εἶδαν νεκρὸ τὸν βασιλεῖα τῶν καὶ ἐτράπησαν σὲ φυγὴ. Πολλοὶ ὀλίγοι ἐσώθηκαν,

οί περισσότεροι έφρονεύθηκαν. Από τότε οί Θηβαίοι έπληραν τήν ήγεμονία τής Έλλάδας.

Ἡ μάχη τής Μαντινείας καί ὁ θάνατος
τοῦ Ἐπαμεινώνδα.

Ὑστερα ἀπό τή νίκη τῶν Θηβαίων πολλές πόλεις πού είχαν συμμαχία μέ τοὺς Σπαρτιατες ἀποσπάσθηκαν ἀπό τή Σπάρτη καί ἔκαμαν συμμαχία μέ τοὺς Θηβαίους.

Οί πόλεις τής Ἀρκαδίας ἐνώθηκαν πάλιν καί ἔκαμαν μίαν πόλι στὰ σύνορα τής Λακωνικῆς πού τήν ὠνόμασαν *Μεγάλη πόλι*. Ἐκεῖ ἐμαζεύοντο γιά νά συζητοῦν τίς ὑποθέσεις τής χώρας των.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας καί ὁ Πελοπίδας ἐπῆγαν μέ στρατὸ στήν Πελοπόννησο πού τοὺς είχαν προσκαλέσει οί σύμμαχοι. Καί πρῶτα ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τής Σπάρτης, ἡ ὁποία ἦτο ἀτείχιστη, ἀλλά δέν κατώρθωσαν νά τήν κυριεύσουν. Τήν ἔσωσε ὁ Ἀγησίλαος μέ τή στρατηγική του ἰκανότητα. Ποτὲ ἕως τότε δέν είχαν τολμήσει ἐχθροὶ τής Σπάρτης νά τήν πολιορκήσουν.

Ὑστερα ὁ Πελοπίδας ἐγύρισε στή Θήβα. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐπροχώρησε στή Μεσσηνία καί ἔδωκε τήν ἐλευθερία στοὺς εἰλωτες καί τοὺς περιοίκους. Ἔκτισε καί τήν πόλι Μεσσήνη, στήν ὁποία ἀφοῦ ἄφησε φρουράν, καθῶς καί στή *Μεγάλη πόλι*, ἐγύρισε στή Θήβα, ὅπου τὸν ὑποδέχθηκαν μέ πολλές τιμές. Τρεῖς φορές ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐξεστράτευσε στήν Πελοπόννησο καί τήν τετάρτη ἐπροχώρησε στή Μαντινεία, ὅπου ἐσυνάντησε τὸν στρατὸ τῶν Σπαρτιατῶν καί τῶν συμμάχων των.

Ἐκεῖ ἔγινε μάχη φοβερή, στήν ὁποία πάλιν ἡ λοξή φάλαγγα ἔτρεψε σὲ φυγὴ τοὺς Σπαρτιατες. Ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο στήν πρώτη γραμμὴ μέ τὸ ξίφος του στὰ χέρια, ἀλλά

κατὰ κακὴν τύχη πληγώνεται ἀπὸ ἀκόντιο ἐχθρικό, τοῦ ὁποίου ἡ μύτη ἔμεινε μέσα στὸ στήθος του.

Οἱ ἰατροὶ εἶπαν πὼς θὰ πεθάνῃ ἂν τοῦ βγάλουν τὸ δόρυ. Ὁ Ἐπαμεινώνδας, πού τὰ ἄκουε αὐτὰ μὲ μεγάλη ἀταραξία, ἐρώτησε ποῖοι ἐνίκησαν καὶ ἂν τὰ ὄπλα του ἐσώθηκαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Ὅταν τοῦ εἶπαν πὼς καὶ τὰ ὄπλα του ἐσώθηκαν καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν λέγει: «Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ πεθάνω», καὶ διάταξε νὰ βγάλουν τὸ δόρυ.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ μερικοὶ φίλοι του ἔκλαιαν, ἕνας μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς εἶπε: «Ἐπαμεινώνδα, πεθαίνεις ἄτεκνος». «Ὅχι», ἀπάντησε ὁ Ἐπαμεινώνδας, «ἀφήνω δύο θυγατέρες, τὶς νίκες στὰ Λεῦκτρα καὶ στὴ Μαντινεῖα». Ὀλίγον πρωτίτερα εἶχε φονευθῆ στὴ Θεσσαλία καὶ ὁ φίλος του Πελοπίδας.

Μετὰ τὸν θάνατο τῶν δύο αὐτῶν στρατηγῶν ἡ Θήβα ἄρχισε νὰ ἀδυνατίζῃ. Γενικὴ παραλυσία ἦτο σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τότε ἄρχισε νὰ φαίνεται ἡ ἡγεμονία τῆς Μακεδονίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Πὼς ἦτο ἡ Μακεδονία προτοῦ γίνῃ βασιλειᾶς
ὁ Φίλιππος.

Οἱ Μακεδόνες ἦσαν Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν. Ἐπειδὴ ὁμως εἶχαν συναστραφῆ μὲ βαρβάρους λαοὺς ἔμειναν πίσω στὸν πολιτισμὸν.

Οἱ Μακεδόνες εἶχαν χωρισθῆ σὲ πολλὰ φυλὰς. Ἀργότερα ὁμως ἐνώθησαν ὅλες οἱ φυλὰς μὲ ἕνα βασιλεῖα καὶ ἕκαστην πρωτεύουσα τὰ σημερινὰ Βοδενά.

Στὴν ἀρχὴ ἦσαν ἐλεύθεροι, ἀλλὰ ὅταν ἐξεστράτευσαν οἱ Πέρσαι στὴν Ἑλλάδα ἐπέρασαν πρῶτα ἀπὸ τῆ Μακεδονίας, τὴν ὁποία καὶ ἐκατάλαβαν. Ὑστερα ὁμως πὺ ἐνικήθησαν οἱ Πέρσαι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας στὶς Πλαταιές, ἀποτίναξαν καὶ οἱ Μακεδόνες τὸν Περσικὸ ζυγόν.

Ὅταν ἦτο βασιλιάς τῶν Μακεδόνων ὁ Ἀρχέλαος ὁ Β' (413 - 399 π. Χ.) ἐμετάφερε τὴν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας στὴν Πέλλα. Ἐκάλεσε τότε καὶ πολλοὺς ποιητὲς καὶ φιλοσόφους, π. χ. τὸν Εὐριπίδη καὶ τὸν Πλάτωνα, γιὰ τὴ μὀρφωσι τοῦ λαοῦ του.

Ὅταν ἐπέθανε ὁ Ἀρχέλαος ἄρχισαν καὶ στὴ Μακεδονία ἐσωτερικὲς φιλονικίες καὶ φόννοι μεταξὺ διαφόρων πὺ ἐζητοῦσαν νὰ πάρουν τὴ βασιλεία. Ἡ ἀκαταστασία αὐτὴ ἐξακολούθησε ἕως ὅτου ἔγινε βασιλιάς ὁ Φίλιππος Β'.

Ὁ Φίλιππος ὁ Β' βασιλιάς τῆς Μακεδονίας
(359 — 336 π. Χ.).

Ὁ Φίλιππος ἦτο παιδὶ τοῦ Ἀμύντα τοῦ Β'. Ὅταν ἦτο 15 ἐτῶν τὸν ἐπῆρε ὁ Πελοπίδας αἰχμάλωτο στὴ Θήβα. Ἐκεῖ ἔμεινε τρία χρόνια καὶ ἔμαθε πολλὰ πράγματα καὶ ἰδίως τὴν πολεμικὴ καὶ πολιτικὴ τέχνη ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Ἐπαμεινώνδα. Τὸ σπουδαιότερο ὄλων ἦτο πὺς ἐπῆρε ἑλληνικὴ ἀνατροφὴ.

Ὅταν ἀνέβηκε στὸ θρόνο τῆς Μακεδονίας, τὸ βασιλείο του εἶχε πολλοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς. Ὁ Φίλιππος ἀντιλήφθηκε πὺς μόνο μὲ στρατὸ καλὸ θὰ μπορούσε νὰ καθαρίσῃ τὴν κατάστασι αὐτὴ. Διωρ-

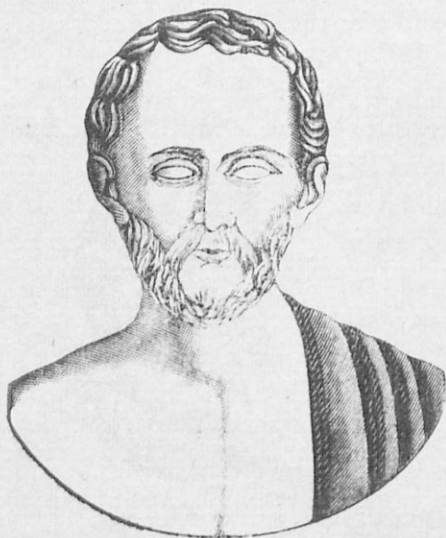

Ὁ Φίλιππος.

γάνωσε λοιπὸν στρατὸ καλὸ καὶ μὲ πειθαρχία. Ὡς παράδειγμα ἐπῆρε τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων, Θηβαίων καὶ Σπαρτιατῶν. Ἐκαμε κατόπιν ὑποχρεωτικὴ τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐτελειοποίησε τὸν ὄπλισμό. Τοιοῦτοτρόπως ὁ στρατός του ἦτο ἐθνικός.

Βάσι τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ ἦτο ἡ φάλαγγα. Αὐτὴ ἀποτελεῖτο ἀπὸ πεζοὺς μὲ μακρὰ δόρατα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο *σάρισαι*. Μὲ τὸν στρατὸ αὐτὸ ἐκαταπολέμησε ὄλους τοὺς ἐχθροὺς ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικοὺς καὶ ἐξασφάλισε τὸν θρόνον του.

Κατόπιν μὲ τὸν στρατὸ του ἐκατάλαβε πολλὰς πόλεις στὰ παράλια, οἱ ὁποῖες ἦσαν Ἑλληνικὲς ἀποικίαι, δηλαδὴ τὴν Ἀμφίπολι, τὴν Πύδνα, τὴν Ποτεΐδαια καὶ ἄλλαι. Ὁλη ἡ χώρα ποὺ ἦτο μετὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνα ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέστου, ἦλθε στὰ χέρια τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Δημοσθένης.

Οἱ Ἀθηναῖοι δυσαρεστήθηκαν πολὺ, ὅταν ἔμαθαν πὺς ὁ Φίλιππος ἐκυρίευσεν τὰς ἀποικίαις των.

Ὁ Δημοσθένης μάλιστα, ὁ μέγας ῥήτωρ τῶν Ἀθηναίων, τοὺς παρακινούσε μὲ τοὺς φλογεροὺς λόγους του νὰ κάμουν πόλεμον ἐναντίον τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθουσιάζοντο μόνον τῇ στιγμήν ποὺ

ἄκουαν τοὺς λόγους, κατόπιν ὅμως γρήγορα τοὺς λησμονοῦσαν.

Ὁ Φωκικὸς πόλεμος καὶ ὁ Φίλιππος στὴν Ἑλλάδα
(355 — 346 π. Χ.).

Τὸ σχέδιο τοῦ Φιλίππου ἦτο νὰ καταλάβῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι βέβαια νὰ τὴν κάμῃ δούλη, ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς ὄλων τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν.

Ἡ εὐκαιρία δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ.

Οἱ Θηβαῖοι ἐκατηγόρησαν τοὺς Φωκεῖς στὸ Ἀμφικτιονικὸ συνέδριο πὼς ἐκαλλιέργησαν μέρος τῆς ἱερᾶς γῆς, ἡ ὁποία ἦτο τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν.

Τὸ Ἀμφικτιονικὸ συνέδριο κατεδίκασε τοὺς Φωκεῖς σὲ πρόστιμο, μὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν τὸ ἐπλήρωναν ἀποφάσισε νὰ γίνῃ πόλεμος.

Τὸν πόλεμον αὐτὸν ἀνάλαβαν νὰ κάμουν οἱ Θηβαῖοι, οἱ Λοκροὶ καὶ οἱ Θεσσαλοί.

Μὲ τὸ μέρος πάλιν τῶν Φωκέων ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται.

Ὁ πόλεμος αὐτὸς ἐγίνε μὲ μεγάλο πείσμα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη καὶ ἐκράτησε 9 ἔτη. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ Θηβαῖοι ἐκουράσθησαν ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος, πὺν εὐκαιρία ἐζητοῦσε, ἔρχεται ἀμέσως μὲ τὸν στρατό του κατὰ τὸ ἔτος 346 π.Χ. καὶ καταλαμβάνει τὴ χώρα τῶν Φωκέων χωρὶς πόλεμο, γιὰτὶ ὁ στρατηγὸς τῶν Φωκέων Φάλαικος ἐδωροδοκῆθη ἀπὸ τὸν Φίλιππο καὶ μὲ τὸν στρατό του ἔφυγε στὴν Πελοπόννησο.

Κατόπιν τούτου καλεῖ τὸ Ἀμφικτιονικὸ συνέδριο, τὸ ὁποῖο ἀποφάσισε: 1) Νὰ καταστραφοῦν οἱ πόλεις τῆς Φωκίδος καὶ οἱ κάτοικοι νὰ κατοικοῦν σὲ χωριά. 2) Νὰ πληρῶνουν οἱ Φωκεῖς κάθε χρόνο 50 τάλαντα σὲ μαντεῖο τῶν Δελφῶν. 3) Νὰ πάρῃ ὁ Φίλιππος τὶς δύο ψήφους πὺν εἶχαν

οί Φωκείς στὸ συνέδριο. Τοιουτοτρόπως ὁ Φίλιπος ἔγινε κύριος τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου.

Ἡ μάχη στὴ Χαιρώνεια (338 π.Χ.).

Κατὰ τὸ ἔτος 339 π.Χ. οἱ Ἀθηναῖοι κατηγόρησαν τοὺς Ἀμφισσεῖς πὼς ἐκαλλιέργησαν μέρος τῆς γῆς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν. Τὸ Ἀμφικτιονικὸ συνέδριο τοὺς ἐκαταδίκασε σὲ πρόστιμο, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἀρνοῦντο νὰ πληρώσουν, ἀνάθεσε τὸ συνέδριο στὸ Φίλιππο νὰ τοὺς τιμωρήσῃ.

Ὁ Φίλιπος μὲ 30 χιλιάδες πεζικὸ καὶ 2 χιλιάδες ἵππικὸ κατεβαίνει στὴν Ἑλλάδα. Ἐνα μέρος τοῦ στρατοῦ του ἔστειλε καὶ ἐκυρίευσε τὴν Ἀμφισσα, τὴν ὁποία καὶ ἐκατάστρεψε. Αὐτὸς μὲ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ στρατοῦ του ἦλθε καὶ ἐκατάλαβε τὴν ὀχυρωμένη Ἐλάτεια, τὸ σημερινὸ Δραχμάνι.

Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθαν τοῦτο ἐταράχθησαν, γιατί τότε ἐνόησαν πὼς σκοπὸς τοῦ Φιλίππου ἦτο νὰ καταλάβῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ ρήτωρ Δημοσθένης πὺν ἐνωρίτερα τῶν ἄλλων εἶχε ἐννοήσει τοὺς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου, ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ κάμουν συμμαχία μὲ τοὺς Θηβαίους καὶ νὰ κτυπήσουν τὸν Φίλιππο. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως ἔστειλαν τὸν ἴδιον τὸν Δημοσθένη νὰ πάῃ στὴ Θήβα καὶ νὰ φροντίσει γιὰ τὴ συμμαχία. Τοῦτο καὶ ἔγινε.

Οἱ Θηβαῖοι ἐδέχθησαν καὶ οἱ δύο στρατοὶ Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων ἔρχονται ἐναντίον τοῦ Φιλίππου, ὁ ὁποῖος εἶχε στρατοπεδεύσει τὸ 338 π.Χ. στὴ Χαιρώνεια.

Ἐκεῖ ἔγινε φοβερὴ μάχη, κατὰ τὴν ὁποία οἱ σύμμαχοι ἐνικήθησαν, οἱ δὲ ἱερολοχίται ἐφονεύθησαν ὅλοι.

Στὸ μέρος πὺν ἔγινε ἡ μάχη γιὰ ἀνάμνησι τῆς ἀνδρείας τῶν φονευθέντων ἔστησαν ἓνα μαρμάρينو λέοντα πὺν σώζεται καὶ τώρα ἀκόμα.

Στους Ἀθηναίους ἔδειξε ὁ Φίλιππος μεγάλη ἐπιείκεια, ἐνῶ τοὺς Θηβαίους ἐτιμώρησε πολὺ σκληρά.

Ὁ Φίλιππος κατόπιν ἐπῆγε στὴν Κόρινθο καὶ ἐκάλεσε συνέδριο, στὸ ὁποῖο ἦλθαν ἀντιπρόσωποι ἀπὸ ὅλες τὶς πόλεις ἐκτὸς τῆς Σπάρτης.

Ἐκεῖ ὁ Φίλιππος εἶπε πὼς σκοπὸς του εἶναι νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν γενικὸ ἀρχιστράτηγο καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Περσίας καὶ νὰ τὴν τιμωρήσῃ γιὰ ὅλα τὰ κακὰ ποὺ ἔκαμε ἄλλοτε στὴν Ἑλλάδα.

Οἱ Ἕλληνες ἐδέχθησαν τοῦτο ἐκτὸς τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἀφοῦ ὁ Φίλιππος ἀναγνωρίσθηκε ἀρχιστράτηγος τοῦ πολέμου ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἐγύρισε στὴ Μακεδονία καὶ ἐτοιμάζετο γιὰ τὸν πόλεμο. Δυστυχῶς ὁμως ἐδολοφονήθη ἀπὸ ἓνα σωματοφύλακά του προτοῦ τελειώσῃ τὸ ἔργο του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Φιλίππου ἀνέβη τὸ 336 π. Χ. στὸ θρόνο ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ἦτο μόλις εἴκοσι ἐτῶν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς καὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου.

Εἶχε ἐκ φύσεως πολλὰ προτερήματα, ἀλλὰ εἶχε καὶ τὴν εὐτυχία νὰ ἔχῃ διδάσκαλο τὸν μεγαλύτερο φιλόσοφο τὸν Ἀριστοτέλη. Αὐτὸς ἐφρόντισε νὰ τοῦ δώσῃ ἑλληνικὴ ἀνατροφή καὶ νὰ τοῦ γεννήσῃ τὴν ἀγάπη πρὸς τὶς μεγάλες πράξεις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀγαποῦσε καὶ ἐκτιμοῦσε πολὺ τὸν

διδάσκαλό του. Πολλές φορές ἔλεγε: «στὸν πατέρα μου χρεωστῶ τῇ ζωῇ, ἐνῶ στὸ δάσκαλό μου τὴν καλὴ ζωῇ».

Ἄλλοτε πάλιν ἔλεγε: «ἂν δὲν ἦτο ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκαλός μου δὲν θὰ ἐγίνομην Μέγας Ἀλέξανδρος».

Ἀπὸ μικρὸς ἐφάνη ὁ Ἀλέξανδρος πὼς θὰ ἐγίνετο σπουδαῖος ἄνθρωπος. Ὅταν ἦτο ἀκόμη 14 ἐτῶν ἐδάμασε τὸν ἄγριο ἵππο Βουκέφαλο, τὸν ὁποῖον δὲν μποροῦσαν νὰ ἱππεύσουν. Ὅταν ὁ Φίλιππος εἶδε τὸν μικρὸ Ἀλέξανδρο νὰ ἱππεύσῃ τὸν ἵππο, τὸν ἐφίλησε καὶ μὲ δάκρυα τοῦ εἶπε: «Ζήτησε παιδί μου, ἄλλο βασιλεῖο μεγαλύτερο, γιατί ἡ Μακεδονία εἶναι μικρὴ γιὰ σέ».

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.

καὶ διεύθυνε τὸ ἀριστερὸ τῆς Μακεδονικῆς φάλαγγας, ἡ ὁποία ἐκατάστρεψε τοὺς ἱερολογίτες.

Ὅταν ἀνέβηκε στὸ θρόνο ὁ Ἀλέξανδρος ἔμαθε πὼς οἱ Ἕλληνες ἐσκέπτοντο νὰ ἀποστατήσουν, γιατί δὲν τὸν ἐφοβοῦντο ἐπειδὴ ἦτο μικρός.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔρχεται μὲ στρατὸ ἰσχυρὸ καὶ στρατοπεδεύει πλησίον τῆς Καδμείας.

Ἡ εἶδησις αὐτὴ ἐτάραξε τοὺς Ἕλληνες καὶ γι' αὐτὸ ὑποτάχθηκαν στὸ Ἀλέξανδρο.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατόπιν πηγαίνει στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίν-

θου και ἐκεῖ καλεῖ σὲ συνέδριο ἀντιπροσώπους ὄλων τῶν πόλεων.

Ὅλες οἱ πόλεις ἔστειλαν ἀντιπροσώπους, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἀναγνώρισαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρο ἀρχιστράτηγο κατὰ τῶν Περσῶν, ὅπως εἶχαν ἀναγνωρίσει καὶ τὸν πατέρα του Φίλιππο.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατόπιν γυρίζει στὴ Μακεδονία καὶ ἀποφασίζει, προτοῦ ἐκστρατεῦση κατὰ τῶν Περσῶν, νὰ νικήσῃ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς τῆς Μακεδονίας γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν θρόνο του.

Ὅταν ἐπολεμοῦσε κατὰ τῶν γειτονικῶν αὐτῶν λαῶν, διεδόθηκε στὴν Ἑλλάδα πὼς ὁ Ἀλέξανδρος ἐφονεύθηκε. Οἱ Ἕλληνες τότε ἀποφάσισαν νὰ πάρουν τὴν ἐλευθερία των καὶ πρῶτοι οἱ Θηβαῖοι ἔλαβαν τὰ ὄπλα καὶ ἐφόνευσαν τὴ Μακεδονικὴ φρουρὰ τῆς Καδμείας.

Ὁ Ἀλέξανδρος, ὅταν ἔμαθε τοῦτο, κατεβαίνει σὰν ἀστραπὴ στὴν Ἑλλάδα καὶ στρατοπεδεύει ἔξω τῶν Θηβῶν.

Καλεῖ τότε τοὺς Θηβαίους νὰ ὑποταχθοῦν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἀρνοῦνται. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος διατάσσει ἔφοδο καὶ ἡ πόλις κυριεύεται. 6.000 Θηβαῖοι φονεύονται καὶ 30 χιλιάδες αἰχμαλωτίζονται καὶ πωλοῦνται δούλοι.

Ἡ πόλις ἐκαταστράφηκε τελείως. Τὰς οἰκίας ἐγκρέμισαν ἀπὸ τὰ θεμέλια, ἐκτὸς τῆς οἰκίας τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου καὶ τῶν ναῶν.

Ἐδειξε αὐτὴ τὴ σκληρότητα ὁ Ἀλέξανδρος στοὺς Θηβαίους γιὰ νὰ φοβίσῃ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες νὰ μὴ τολμήσουν νὰ ἐπαναστατήσουν.

Καὶ πραγματικὰ φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε ὅλους καὶ ἰδίως τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι ἔστειλαν πρέσβεις καὶ ἐδήλωσαν ὑπακοὴ στὸν Ἀλέξανδρο.

Ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου στὴν Ἀσία. — Ἡ μάχη τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ (334 π.Χ.).

Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγύρισε στὴ Μακεδονία ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἀφοῦ ἦσαν ὅλα ἔτοιμα, τὴν ἄνοιξι τοῦ ἔτους 334 π.Χ. μὲ 30 χιλιάδες πεζοὺς καὶ 4.500 ἵππεις ἐξεκίνησε γιὰ τὴν Ἀσία. Στὴ Μακεδονία ἄφησε ἀντιπρόσωπό του τὸν Ἀντίπατρο. Αὐτὸς μὲ τὸ στρατό του καὶ τοὺς ἐξόχους στρατηγούς του Παρμενίωνα, Περδίκκαν, Φιλώταν, Κλεῖτον καὶ ἄλλους ἔφθασε στὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἐπέρασε μὲ πλοῖα τὸν Ἑλλησποντο καὶ ἔφθασε στὴν Τροία. Λέγουν πὼς αὐτὸς πρῶτος ἐπάτησε τὴ γῆ τῆς Ἀσίας.

Μόλις ἐπάτησε τὸ πόδι του στὴν Τροία ἐπῆγε στὸν τάφο τοῦ Ἀχιλλέα, τὸν ὀποῖο καὶ ἐστεφάνωσε. Λέγουν πὼς ἐκαλοτύχησε τὸν Ἀχιλλέα γιὰτὶ γι' αὐτὸν εὐρέθη ὁ Ὅμηρος νὰ περιγράψῃ σὲ ποίημα τὰ κατορθώματά του, ἐνῶ γι' αὐτὸν δὲν θὰ εὐρίσκετο.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος ὁ Κοδομανός, ὅταν ἔμαθε τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάνδρου, διάταξε τοὺς σατράπες καὶ στρατηγούς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ ἐτοιμάσουν στρατὸ καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὸν Ἀλέξανδρο νὰ προχωρήσῃ στὸ ἐσωτερικό.

Εἴκοσι χιλιάδες Πέρσαι καὶ ἄλλοι τόσοι Ἕλληνες ἐκατάλαβαν τὸν Γρανικὸ ποταμό.

Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέρασε πρῶτος μὲ τὸν Βουκέφαλο τὸ ὀρμητικὸ ποτάμι, καὶ οἱ στρατιῶται του τὸν ἀκολουθοῦσαν ἀπὸ πίσω. Ὅταν περνοῦσαν τὰ Περσικὰ βέλη σὰν βροχὴ ἔπεφταν ἐπάνω των.

Μόλις ὁ στρατὸς του ἐπέρασε τὸ ποτάμι ὄρμησε ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπολεμοῦσε σὺν λεοντάρῃ στὴν πρώτη γραμμῇ. Λίγο ὅμως ἔλειψε νὰ φονευθῆ· καὶ θὰ ἐφονεύετο ἂν δὲν ἐπρολάμβανε ὁ στρατηγὸς Κλεῖτος. Τῇ στιγμῇ πού ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν Σπιθιδράτης εἶχε σηκώσει τὸ ξίφος του νὰ κτυπήσῃ ἀπὸ τὰ ὀπίσω τὸν Ἀλέξανδρο στὴν κεφαλῇ, ἐπρόλαβε ὁ Κλεῖτος καὶ τοῦ ἔκοψε τὸ χέρι καὶ ἔτσι ἐσώθηκε ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἀφοῦ ἡ μάχη ἐκράτησε πολλὰς ὥρας οἱ Πέρσαι ἐτρέπησαν σὲ φυγῇ· Δύο χιλιάδες πεντακόσιοι Πέρσαι ἐφονεύθησαν. Ὁ Ἀλέξανδρος ὕστερα ἀπὸ τὴν νίκη ἐπισκέφθηκε τοὺς τραυματίες καὶ τοὺς εἶπε λόγια παρηγορητικά. Τὴν ἄλλη μέρα ἔθαψε τοὺς νεκροὺς μὲ πολλὴν πομπήν.

Ἔστειλε κατόπιν στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὰ λάφυρα 300 ἀσπίδες γιὰ νὰ τίς κρεμάσουν στὸν Παρθενῶνα μὲ τὰ ἐξῆς λόγια:

«Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων, ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν βαρβάρων».

Ὁ Γόρδιος δεσμός. — Ἀσθένεια τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν μάχην τοῦ Γρανικοῦ ποταμοῦ Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκατάλαβε τίς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσα τῆς Λυδίας, κατόπιν τὴν Ἐφεσο, τὴν Μαγνησίαν καὶ ἄλλας. Ὅλη σχεδὸν ἡ Ἀσία ἔγινε δική του. Σὲ ὅλες τίς πόλεις πού ἐκυρίευσεν ἔβαλε τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Δύο πόλεις μόνον, ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Μίλητος, δὲν θέλησαν νὰ ὑποταχθῶν στὸν Ἀλέξανδρο. Ἀλλὰ καὶ αὐτὲς τίς ἐκυρίευσεν γρήγορα.

Ὑστερα ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Φρυγίαν καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσαν Γόρδιον. Ἐκεῖ ἦτο μία ἄμαξα τοῦ βασιλεῦς Μίδα, τῆς ὁποίας ὁ ζυγὸς ἦτο δεμένος εἰς τὸν τιμόνι μὲ τὴν τέχνην πού ἦτο ἀδύνατον νὰ λύσῃ τὸν κόμβον ἀνθρώπου.

πος. Ἦτο μάλιστα καὶ παλαιὸς χρησμὸς ποῦ ἔλεγε πὼς «ὅποιος λύσῃ τὸν Γόρδιο δεσμὸ θὰ κυριεύσῃ ὅλη τὴν Ἀσία». Ὁ Ἀλέξανδρος ὅταν ἔμαθε τοῦτο, ἐπροσπάθησε νὰ λύσῃ τὸν κόμβο, ἀλλὰ ἐστάθηκε ἀδύνατο. Τότε λέγουν πὼς ἔβγαλε τὸ ξίφος του καὶ ἀφοῦ τὸν ἔκοψε εἶπε πὼς μὲ τὸ σπαθί του θὰ πάρῃ τὴν Ἀσία.

Ἀπὸ τὸ Γόρδιο ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆγε στὴν Παφλαγονία καὶ Καππαδοκία καὶ τὶς ἐκυρίευσε καὶ αὐτές. Κατόπιν ἐπέρασε τὰ στενὰ τῆς Κιλικίας καὶ ἔφθασε στὴν Ταρσό. Ἐκεῖ ἐλούσθηκε ἰδρωμένος στὰ κρύα νερὰ τοῦ Κύδνου ποταμοῦ καὶ ἀσθένησε σοβαρά. Ἀνάλαβε δὲ νὰ τὸν κάμῃ καλὰ ὁ ἰατρὸς Φίλιππος, ὁ ὁποῖος πολὺ ἀγαποῦσε τὸν Ἀλέξανδρο.

Ὁ Ἀλέξανδρος τότε ἔλαβε μιὰ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Παρμενίωνα ποῦ τοῦ ἔγραφε νὰ προφυλάγεται ἀπὸ τὸν ἰατρὸ Φίλιππο, γιατί τοῦ ἔδωκε ὁ Δαρεῖος χρήματα πολλὰ νὰ τὸν δηλητηριάσῃ.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐδιάβασε τὴν ἐπιστολὴ καὶ τὴν ἔκρυψε κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό του καὶ δὲν εἶπε τίποτε.

Τὴν ὥρα ἐκείνη ἐπῆγε στὸ δωμάτιό του ὁ ἰατρὸς μὲ ἓνα ποτήρι φάρμακο. Τέτοια πεποιθήσι εἶχε ὁ Ἀλέξανδρος στὸν ἰατρό του, ποῦ μὲ τὸ ἓνα χέρι ἐπῆρε τὸ φάρμακο καὶ τὸ ἔπινε καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴ στὸν Φίλιππο. Ὅταν ὁ Φίλιππος εἶδε τὴν ἔγραφε ἢ ἐπιστολὴ, εἶπε στὸν Ἀλέξανδρο νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη σ' αὐτὸν καὶ πὼς γρήγορα θὰ γίνῃ καλὰ. Καὶ πραγματικὰ ὁ Ἀλέξανδρος μὲ αὐτὸ τὸ φάρμακο ἔγινε καλὰ.

Ἡ μάχη στὴν Ἴσσο (333 π. Χ.).

Ὁ Δαρεῖος ὅταν ἔμαθε πὼς ὁ Ἀλέξανδρος προχωρεῖ στὸ ἐσωτερικόν, ἀποφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ὁ ἴδιος ἐναντίον του. Ἐμάζευσε λοιπὸν 400 χιλιάδες πεζικὸ καὶ 100 χιλιάδες

ἵππικὸ καὶ ἐπροχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἔκαμε ὄμως τὸ λάθος νὰ μὴ περιμένῃ τὸν Ἀλέξανδρο στὴν πεδιάδα πού θὰ μπορούσε νὰ παρατάξῃ ὁλόκληρο τὸν στρατό του, ἀλλὰ στὰ στενὰ τῆς Κιλικίας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὅταν ἔμαθε πὼς ὁ Δαρεῖος πλησιάζει, ἔτρεξε μὲ τὸν στρατό του πρὸς συνάντησίν του.

Οἱ δύο στρατοὶ συναντήθηκαν στὴ στενὴ πεδιάδα τῆς Ἰσσοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέρασε τὸν ποταμὸ Πίγαρο καὶ ὡσὰν ἀστραπὴ ὤρμησε κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ ἄκρου τῶν Περσῶν καὶ τὸ ἐνίκησε.

Ὅταν εἶδε πὼς ὁ Δαρεῖος ἦτο στὸ κέντρο τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ὄρμᾳ κατ' αὐτοῦ. Ὁ Δαρεῖος τότε ἔφυγε καὶ μόλις κατόρθωσε νὰ σωθῇ.

Ὅλο τὸ Περσικὸ στράτευμα ἔφυγε. Πολλὰ λάφυρα ἐπῆραν οἱ Μακεδόνες καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὄπλα τοῦ Δαρείου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔπιασε καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαρείου, δηλαδὴ ἡ μητέρα του, ἡ γυναίκα του, τὰ δύο κορίτσια του καὶ τὸ μικρὸ του ἀγόρι.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἰδοποίησε τὴν οἰκογένεια πὼς ὁ Δαρεῖος ζῇ· διάταξε ἀκόμη νὰ φέρονται πρὸς αὐτὴν βασιλικά.

Ὁ Ἀλέξανδρος κυριεύει τὴ Φοινίκη,
Παλαιστίνη καὶ Αἴγυπτο.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Ἰσσοῦ ὁ μέγας στρατηγὸς Παρμενίων ἐκυρίευσε τὴ Συρία χωρὶς δυσκολία, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε εἰς τὴ Φοινίκη, ἡ ὁποία ὑποτάχθηκε ἐκτὸς τῆς πόλεως Τύρου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἐκυρίευσε ἀφοῦ τὴν ἐπολιορκήσῃ ἐπτά μῆνες.

Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπολιορκούσῃ τὴν Τύρο, ὁ Δαρεῖος ἔστειλε πρέσβεις καὶ εἶπε στὸν Ἀλέξανδρο πὼς τοῦ δίνει

δέκα χιλιάδες τάλαντα για να αφήση ἐλεύθερη τὴν οἰκογένειά του. Ἀκόμη δὲ τοῦ δίνει τὴν κόρη του ὡς γυναίκα καὶ ὅλη τὴ χώρα ὡς τὸν Εὐφράτη ποταμό, ἂν γίνῃ φίλος καὶ σύμμαχος.

Ὁ Ἀλέξανδρος τότε ἀπάντησε στοὺς πρέσβεις πῶς, ἂν θέλῃ ὁ Δαρεῖος τὴν οἰκογένειά του, μπορεῖ μόνος του νὰ πάη νὰ τὴν πάρῃ χωρὶς νὰ φοβηθῆ. Τὰ χρήματά του δὲν τὰ θέλει, οὔτε δέχεται νὰ πάρῃ μέρος ἀπὸ τὴ χώρα του, ἀφοῦ ὅλη τὴν ἔχει στὴν κατοχὴ του.

Ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησε καὶ ἐκυρίευσε τὴν Παλαιστίνῃ. Μόνον ἡ Γάζα ἀντιστάθηκε, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν σὲ δύο μῆνες τὴν ἐπῆρε.

Ἀφοῦ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκατάλαβε τὰ μέρη αὐτὰ ἐπροχώρησε στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐκυρίευσε τὴν πρωτεύουσα Μέμφι.

Ἐκεῖ στὶς ἐκβολὲς τοῦ Νείλου ποταμοῦ ἔκτισε μιὰ πόλι πρὸς τὴν ὠνόμασε Ἀλεξάνδρεια καὶ ἡ ὁλοία ἔγινε κέντρο τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἀπ' ἐκεῖ ἐπῆγε στὴν ἔρημο πρὸς τὸ μαντεῖο τοῦ θεοῦ Ἄμφωνα. Τὸ μαντεῖο αὐτὸ ὠνόμασε τὸν Ἀλέξανδρο παιδ' τοῦ Δία. Αὐτὸ τὸν ὠφέλησε τὸν Ἀλέξανδρο πολὺ, γιατί ὑποτάχθηκαν εὐκολώτερα οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας.

Ἡ μάχη στὰ Γαυγάμηλα.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀφοῦ ἐπαράμεινε λίγο στὴν Αἴγυπτο ἐγύρισε πάλι στὴν Ἀσία.

Ὁ Δαρεῖος ὅταν εἶδε πῶς ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐδέχθηκε ὅτι τοῦ ἐπαράγγειλε μὲ τοὺς πρέσβεις, ἀποφάσισε νὰ πολεμήσῃ ἄλλη μιὰ φορὰ.

Ἐμάζευσσε λοιπὸν 1 ἑκατομμύριο πεζικό, 40 χιλιάδες ἵππικὸ καὶ 200 ἄρματα, πρὸς τοὺς ἄξονες εἶχαν δρέπανα, καὶ ἐξεκίνησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Τοῦτο τὸ ἔμαθε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μὲ 40 χιλιάδες πεζικὸ καὶ 7 χιλιάδες ἱππικὸ περνάει τοὺς δυὸ μεγάλους ποταμοὺς Τίγρι καὶ Εὐφράτη. Οἱ δύο στρατοὶ συναντήθηκαν στὴν πεδιάδα τῶν Γαυγαμήλων ποῦ ἦτο πλησίον στὴν πόλι "Αρβηλα.

Πρῶτος ὤρμησε ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὴ Μακεδονικὴ φάλαγγα. Ἡ μάχη ἔγινε μὲ πείσμα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπολεμοῦσε στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ πολλὰς φορὰς ἐκινδύνευσε νὰ φονευθῆ.

Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἀντίκρουσε τὸν Δαρεῖο τοῦ ἐπιτέθηκε νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ θὰ τὸν ἐφόνευε, ἀλλὰ ὁ Δαρεῖος ἐπρόλαβε καὶ ἐπήδησε ἔξω ἀπὸ τὸ ἄρμα του. Ἀρπάζει τότε ἓνα ἄλογο, ἀνεβαίνει σ' αὐτὸ καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς σκόνης καὶ τοῦ σκότους κατορθώνει νὰ σωθῆ.

Καὶ στὴ μάχη αὐτὴ ἔπαθαν μεγάλη καταστροφὴ οἱ Πέρσαι.

Μὲ τὴ νίκη τῶν Γαυγαμήλων ὅλη ἡ Περσία ὑποτάχθηκε στὸν Ἀλέξανδρο. Τὰ Σοῦσα, ἡ Βαβυλώνα καὶ ἡ Περσέπολι ἀνοίξαν τὶς πύλες καὶ ἐδέχθησαν τὸν Ἀλέξανδρο.

Στὰ Σοῦσα καὶ στὴν Περσέπολι ὁ Ἀλέξανδρος εὐρῆκε τοὺς θησαυροὺς τοῦ Δαρείου, τοὺς ὁποίους καὶ ἐπῆρε.

Θάνατος τοῦ Δαρείου.

Ἀπὸ τὴν Περσέπολι ὁ Ἀλέξανδρος προχωρεῖ στὴ Μηδία, στὴν ὁποία εἶχε πάει καὶ ὁ Δαρεῖος. Κυριεύει χωρὶς μάχη τὴν πρωτεύουσά της Ἐκβάτανα καὶ κατόπιν προχωρεῖ πρὸς βορρᾶν.

Στὸ δρόμο ὁμως μαθαίνει πὸς ὁ σατράπης τῆς Βακτριανῆς Βῆσσος ἔπιασε αἰχμάλωτο τὸν Δαρεῖο, τὸν ὁποῖο ἔδεσε καὶ ἀνακέρυξε τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα τῆς Ἀσίας.

Ὁ Ἀλέξανδρος γεμᾶτος θυμὸ καταδιώκει τὸν Βῆσσο μὲ 500 ἱππεῖς.

Ὁ Βῆσσοσ ὄμως, ὅταν ἐκατάλαβε πὼσ κινδυνεύει νὰ πιασθῆ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο, γιὰ νὰ σωθῆ φονεύει τὸν Δαρεῖο καὶ τὸν ἀφήνει στὸ δρόμο. αὐτὸσ δὲ φεύγει ὅσο μποροῦσε γρηγορώτερα. Καὶ πραγματικὰ κατώρθωσε νὰ σωθῆ, γιὰτὶ μόλισ ὁ Ἀλέξανδροσ εἶδε τὸν Δαρεῖο νεκρὸ μέσα στῆ βασιλικὴ ἄμαξα, ἐσυγκινήθηκε πολὺ καὶ ἐσταμάτησε τὴν καταδίωξι. Ἔδωκε ὄμως ἀμέσως διαταγὰς νὰ μεταφέρουν τὸν νεκρὸ στὴν Περσέπολι καὶ νὰ τὸν θάψουν μὲ βασιλικὰς τιμὰς.

Ἀφήνει πρὸσ στιγμήν ὁ Ἀλέξανδροσ τὴν καταδίωξι τοῦ Βῆσσοσ καὶ προχωρεῖ πρὸσ τὴν Κασπία Θάλασσα καὶ κυριεῦει διάφορεσ χῶρεσ, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ σημερινὸ Ἀφγανιστάν. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ περνάει τὸν χιονισμένο Ἰνδικὸ Καύκασο καὶ κυριεῦει χωρὶσ μάχη τὴ Βακιριανή, στὴν ὁποία ἦταν καὶ ὁ Βῆσσοσ.

Ὅταν ὁ Βῆσσοσ ἔμαθε πὼσ πλησιάζει ὁ Ἀλέξανδροσ ἔφυγε στὴ Σογδιανή. Ἀλλὰ ὁ Ἀλέξανδροσ τὸν καταδιώκει καὶ ἐκεῖ καὶ ἀφοῦ τὸν ἔπιασε, τὸν ἐπαράδωκε στοὺσ συγγενεῖσ τοῦ Δαρείου γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσουν. Ἐκεῖνοι λοιπὸν ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν, τὸν ἐφόνευσαν κατόπιν.

Στὴ Βακιριανή ὁ Ἀλέξανδροσ ἐπῆρε γυναῖκα τὴν ὠραία Ρωξάνη τὴν κόρη τοῦ Ὁξυάρτου. Τοιουτοτρόπωσ ὁ Ἀλέξανδροσ μέσα σὲ ἐπτὰ χρόνια ἔγινε κύριοσ ὄλου τοῦ Περσικοῦ Κράτουσ.

Ὁ Ἀλέξανδροσ ἐκστρατεύει στὴν Ἰνδική.

Ὁ Ἀλέξανδροσ, ἂν καὶ ἐκατάλαβε ὀλόκληρο τὸ Περσικὸ Κράτοσ, δὲν ἔμεινε εὐχαριστημένοσ. Ἀποφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ στὴν Ἰνδική. Κατὰ τὸ ἔτοσ 327 π. Χ. μὲ 120 χιλιάδεσ πεζοὺσ καὶ 15 χιλιάδεσ ἵππεισ, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἦσαν βάρβαροι, περνᾷ τὸν ποταμὸ Ἰνδὸ καὶ μπαίνει στὸ βασίλειο τοῦ Ταξίλου.

Ὁ Τάξιλος ὑποτάχθηκε στὸν Ἀλέξανδρο χωρὶς ἀντίστασι καὶ μάλιστα τοῦ ἐχάρισε 50 ἐλέφαντες.

Ἀπὸ τὸ βασίλειο τοῦ Ταξίλου ἐξεστράτευσε ὁ Ἀλέξανδρος στὸ βασίλειο τοῦ δυνατοῦ Πῶρου. Ὁ Πῶρος τὸ ἐθεωροῦσε προσβολή νὰ ὑποταχθῆ χωρὶς πόλεμο. Γι' αὐτὸ μὲ 50 χιλιάδες πεζοὺς, 4 χιλιάδες ἵππεις καὶ 200 ἐλέφαντες ἐπitéθηκε ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἐνίκησε καὶ αὐτὸν εὐκόλα, καὶ μάλιστα τὸν ἔπιασε καὶ αἰχμάλωτο.

Λέγουν πὼς, μόλις ἔφεραν τὸν Πῶρο ἐμπρὸς του, τὸν ἐρώτησε: «Πῶς θέλεις νὰ σὲ μεταχειρισθῶ;» Καὶ ἐκεῖνος ἀπάντησε: «*Βασιλικῶς*». Καὶ πραγματικὰ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἐμεταχειρίσθηκε βασιλικῶς, γιὰτι καὶ τὸ βασίλειό του τοῦ ἔδωκε πάλιν καὶ ἄλλες χῶρες τοῦ ἐχάρισε γιὰ νὰ διοικῆ. Στὸ μέρος ποὺ ἐνίκησε τὸν Πῶρο ἔκτισε ὁ Ἀλέξανδρος τὴν πόλι Νίκαια.

Ὑστερα ἐπροχώρησε καὶ ἔφθασε στὸν Ὑφασι ποταμὸ. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐσκεπτόταν νὰ προχωρήσῃ στὸ ἐσωτερικὸ καὶ νὰ καταλάβῃ τὴν εὐφορὴ χώρα τοῦ Γάγγη, ἀλλὰ οἱ στρατιῶται του, καθὼς καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ἐπειδὴ ἦσαν πολὺ κουρασμένοι, δὲν ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγκάσθηκε τότε νὰ σταματήσῃ στὸν Ὑφασι ποταμὸ καὶ γιὰ ἐνθύμιον πὼς ἔφτασε ἕως ἐκεῖ, ἔκτισε στὴ δυτικὴ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ 12 βωμοὺς γιὰ τιμὴ τῶν 12 θεῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ κατόπιν ἐγύρισε στὴ Νίκαια.

Ὅταν ἐγύρισε στὴ Νίκαια ἐκατασκεύασε 2000 πλοῖα, στὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἔβαλε μέρος τοῦ στρατοῦ του περνάει τοὺς ποταμοὺς Ὑδάσπη, Ἀκεσίνη καὶ Ἰνδό. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ στρατοῦ του ἀκολουθοῦσε καὶ ἀπὸ τὶς δύο ὄχθες τῶν ποταμῶν.

Ὅταν ἔφθασε στὶς ἐκβολὰς τοῦ Ἰδοῦ ποταμοῦ, διάταξε τὸν στόλον του νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανὸ καὶ τὸν Περσικὸ κόλπον στὶς Ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτη ποταμοῦ. Ἐκεῖ-

νος δὲ μὲ τὸν στρατό του ἐγύρισε ἀπὸ τὴν ξηρά. Στὸ δρόμο του ὅμως ὑπέφερε πολύ. Πολλοὶ στρατιῶται του ἐπέθαναν ἀπὸ ἔλλειψι τροφῶν καὶ νεροῦ, γιατί ἐπὶ 60 ἡμέρες περνοῦσαν μιὰ φοβερὴ ἔρημο.

Ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους συναντήθηκε μὲ τὸν στόλο του στὶς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτη ποταμοῦ.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατόπιν περνᾷ τὴν Καρμανία καὶ κατὰ τὸ ἔτος 324 π.Χ. φθάνει στὰ Σοῦσα τῆς Περσίας.

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐκπολιτίζει τοὺς Ἀσιανούς.

Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔκανε τὸν πόλεμο γιὰ νὰ κυριεύσῃ χῶρες καὶ νὰ ὑποτάξῃ λαούς.

Σκοπὸς του ἦτο νὰ μεταδώσῃ στοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ κατόπιν νὰ τοὺς ἐνώσῃ μὲ τοὺς Ἕλληνες καὶ νὰ κάμῃ ἓνα κράτος ἀπέραντο μὲ πρωτεύουσα τὴ Βαβυλῶνα. Γι' αὐτὸ ἐσέβετο τὴ θρησκεία καὶ τὰ ἔθιμα τῶν νικημένων. Σατράπες ἄφηνε Πέρσες, ἐκτὸς ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀλλάξῃ.

Ἐκτισε ἀκόμη πολλὰς πόλεις, ἐκατασκεύασε πολλὰ γεφύρια καὶ δρόμους, καὶ ἔτσι ἐκαλυτέρευσε τὴ συγκοινωνία. Τὸν στρατό του τὸν ἀκολουθοῦσαν μηχανικοὶ, φιλόσοφοι, καλλιτέχναι, ποιηταὶ κτλ.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐδιαδόθηκε σὲ ὅλη τὴν Ἀσία.

Ἀκόμη ἔκανε πολλὰ Ἑλληνικὰ πανηγύρια καὶ ἑορτὲς καὶ κατώρθωσε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα νὰ ὀμιλῆται σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ μέρη ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐλέρασε.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἀκόμη καλύτερα ἢ ἔνωσι ἔκαμε στὰ Σοῦσα μεγάλας ἑορτὲς, στὶς ὁποῖες ἐπροσκάλεσε καὶ τοὺς καλύτερους Πέρσες μὲ τὶς γυναῖκες των καὶ τὰ κορίτσια των.

Ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος παίρνει γυναῖκα του τὴ μεγαλύτερη κόρη τοῦ Δαρείου Στάτειρα. Ἀμέσως 80 ἀξιωματικοὶ του

καὶ 10 χιλιάδες Μακεδόνες στρατιῶται παίρνουν γυναῖκες Περσίδες. Οἱ γάμοι αὐτοὶ ἔγιναν σύμφωνα μὲ τὰ ἔθιμα τὰ Περσικά. Σὲ ὅλους αὐτοὺς ἔδωκε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ βασιλικὴ προῖκα.

Θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὰ Σοῦσα ἐπῆγε στὰ Ἐκβάτανα, ὅπου ἔγιναν μεγάλες ἐορτές, ἀγῶνες καὶ διασκεδάσεις.

Δυστυχῶς ὅμως προτοῦ ἀκόμη τελειώσουν ἀπέθανε ἀπὸ ἐξαφνικὸ θάνατο ὁ ἀδελφικός του φίλος Ἡφαιστίων. Ἡ λύπη τοῦ Ἀλεξάνδρου γιὰ τὸν θάνατο τοῦ φίλου του ἦτο μεγάλη. Ὁ νεκρὸς ἐμεταφέρθηκε στὴ Βαβυλῶνα, ὅπου ἐνταφιάστηκε μὲ μεγάλη λαμπρότητα. Ἀργότερα ἦλθε στὴ Βαβυλῶνα καὶ ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἐκεῖ ἦλθαν πρέσβεις ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη γιὰ νὰ συγχαροῦν τὸν Ἀλέξανδρο γιὰ τὰ κατορθώματά του καὶ νὰ τοῦ ζητήσουν καὶ τὴ φιλία του.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἰτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἀραβίας γιὰ νὰ τὴν ἐνώσῃ καὶ αὐτὴν μὲ τὸ κράτος του. Κατόπιν ἐσκέπτετο νὰ καταλάβῃ τὴν Καρχηδόνα, τὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία καὶ ἔτσι νὰ ἐνώσῃ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς σὲ ἓνα κράτος.

Δυστυχῶς ὅμως δὲν κατώρθωσε νὰ τελειώσῃ τὸ σχέδιο αὐτό. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὴ μεγάλη κόουρασι τῆς ἐκστρατείας, ἀπὸ τὴ λύπη ποὺ αἰσθάνετο γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἡφαιστίωνα καὶ ἀπὸ τὴν ἐνθύμησι τοῦ θανάτου τῶν στρατηγῶν του Παρμενίωνα, Φιλώτα καὶ Κλείτου ἀσθένησε βαρειά.

Οὔτε οἱ ἰατροὶ οὔτε τὰ φάρμακα κατώρθωσαν νὰ τοῦ ρίξουν τὸν πυρετό. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀρρώστιας του οἱ στρατιῶται ἐπῆγαιναν νὰ μάθουν γιὰ τὴν κατάστασί του. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε δώσει διαταγὴ νὰ εἶναι ἀνοικτὲς οἱ πόρτες καὶ ἔτσι ὁ στρατός του ἐπερνοῦσε καὶ τὸν ἔβλεπε.

Τῆς τελευταῖες ἡμέρες ἔμεινε ἄφρων. Μόνον ἀνασηκῶνετο λίγο, ἐστηρίζετο στὸν ἀγκῶνα του καὶ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι του ἀποχαιρετοῦσε τὸ στρατό του.

Στὶς ὀκτὼ ἡμέρες ἔσβυσε ἀπὸ τὴν ἀσθένειά του σὲ ἡλικία 33 ἐτῶν καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἔσβυσαν τὰ ὠραῖα του ὄνειρα.

Τὸ σῶμα του, ἀφοῦ ἐβαλσαμώθηκε, τὸ ἔβαλαν σὲ χρυσοῦν κάσσα καὶ ὕστερα ἀπὸ δύο ἔτη τὸ ἔφεραν καὶ τὸ ἔθαψαν στὴν Ἀλεξάνδρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ὅταν ἀπέθανε ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἄφησε διάδοχό του. Ὅταν κατὰ τὴν ἀσθένειά του τὸν ἐρώτησαν σὲ ποιὸν ἀφήνει τὴ βασιλεία εἶπε: «Στὸν ἄριστο».

Τὴν ἴδια μέρα τοῦ θανάτου του ἔκαμαν συμβούλιο ὅλοι οἱ εὐγενεῖς Μακεδόνες διὰ νὰ σκεφθοῦν τί θὰ κάμουν. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ὑπῆρχε κανεὶς συγγενὴς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀποφασίζουσι νὰ ἀναγνωρίσουν βασιλιᾶ τὸ παιδί πὸν θὰ ἐγεννοῦσε ἡ Ρωξάνη, ἂν θὰ ἦτο ἀρσενικό. Ὡς οὗτου ὁμως γεννηθῆ ἀποφάσισαν νὰ διευθύνουν τὴν Ἀσία ὁ Περδίκκας καὶ τὴν Εὐρώπην ὁ Ἀντίπατρος.

Ὁ Περδίκκας ἦτο ὁ δυνατώτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς στρατηγούς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ σ' αὐτὸν εἶχε δώσει προτοῦ πεθάνῃ τὸ δακτυλίδι του γιὰ νὰ σφραγίσῃ τίς διαταγές.

Σὲ λίγο χρόνον γεννᾶ ἡ Ρωξάνη ἀρσενικὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν Ἀλέξανδρον. Τότε ὁ Περδίκκας γίνεται ἐπιμελητὴς τοῦ κράτους. Γιὰ νὰ ἔχη δὲ τὴν ἀγάπην τῶν ἄλλων στρατηγῶν τοὺς διώρισεν σὲ διάφορες σατραπεῖες. Ἐκεῖνοι ὁμως

σιγά - σιγά ἔκαμαν δικό των στρατό και ἔγιναν κύριοι στίς ἑπαρχίες πού ἐπιτρόπευαν. Ἀπό τότε ἀρχίζουν φιλονικίες μεταξύ τῶν διαφόρων στρατηγῶν ποιός θά πάρη τή διοίκησι τοῦ κράτους.

Στό τέλος, ἀφοῦ ἑκαταστράφηκε ὀλόκληρη ἡ οἰκογένεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου και ἐσκοτώθηκε και ὁ Περδίκκας, ἔπαυσαν οἱ πόλεμοι και τὸ ἀπέραντο κράτος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου διαιρέθηκε σέ τρία βασίλεια, πού τὸ καθένα ἦτο ἀνεξάρτητο ἀπό τὸ ἄλλο. Τὰ βασίλεια ἦσαν τὰ ἑξῆς :

Τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖο ἐπῆρε ὁ Πτολεμαῖος, τὸ βασίλειο τῆς Συρίας, τὸ ὁποῖο ἐπῆρε ὁ Σέλευκος, και τὸ βασίλειο τῆς Μακεδονίας, τὸ ὁποῖο ἐπῆρε ὁ Κάσσανδρος.

Τὸ βασίλειο τῆς Μακεδονίας.

Ὑστερα ἀπό τὸν θάνατο τοῦ Κασσάνδρου στό βασίλειο τῆς Μακεδονίας ἔγινε βασιλιάς τὸ παιδί του Ἀλέξανδρος. Ἀλλὰ και αὐτὸν τὸν ἔβγαλε ἀπό τὸν θρόνο ὁ Δημήτριος ὁ Πολιορκητής. Πολλοὶ ἀνέβηκαν στὸν θρόνο τῆς Μακεδονίας. Στό τέλος ἔγινε βασιλιάς ὁ Ἀντίγονος και οἱ ἀπόγονοί του, πού ὠνομάσθηκαν Ἀντιγονίδαι, ἐβασίλευσαν ὡς τὸ 148 π.Χ.

Τὸ Μακεδονικὸ κράτος ἔκανε συχνούς και καταστρεπτικούς πολέμους μὲ τοὺς Ἕλληνας. Στό μεταξύ ὁ Σέλευκος ἐπῆρε τὴ Θράκη και ἔτσι τὸ Μακεδονικὸ κράτος ἑκαταλύθηκε και ἐνώθηκε μὲ τὸ βασίλειο τῆς Συρίας.

Τὸ βασίλειο τῆς Συρίας.

Τὸ βασίλειο τῆς Συρίας τὸ ἐπῆρε ὁ δοξασμένος στρατηγὸς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου Σέλευκος. Αὐτὸς ἐπῆρε πολλὰ μέρη και ἔτσι τὸ βασίλειό του ἀρχίζει ἀπό τὸν Ἑλλησποντο και ἔφθανε ἕως τοὺς ποταμούς Ἰνδὸ και Ἰαξάρτη.

Ὁ Σέλευκος ἐμετάδωκε τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ και τὴν

Ἑλληνική γλῶσσα στὸ ἀπέραντο κράτος του. Ἔκτισε καὶ πολλὲς πόλεις, στὶς ὁποῖες ἔκατοίκησαν Ἕλληνες, ὅπως π.χ. τὴ Σελεύχεια, τὴν Ἀντιόχεια, τὴ Στρατονίκεια καὶ ἄλλες.

Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ Σέλευκος δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐνώσῃ τὸ ἀπέραντο κράτος του γιὰτι ἀποτελεῖτο ἀπὸ διαφόρους λαούς.

Γι' αὐτὸ συναντοῦσε καὶ μεγάλες δυσκολίες στὴ διοίκηση. Κάθε ἐπαρχία ἐξοῦσε χωριστὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ μόνος σύνδεσμος ἦτο ὁ στρατὸς ποὺ ἀποτελεῖτο ἀπὸ Ἕλληνες, Μακεδόνες καὶ Ἀσιανούς.

Στὶς διάφορες ἐπαρχίες εἶχε διορίσει σατράπες ὅπως καὶ ὁ Δαρεῖος, μὲ τὴ διαφορὰ ποὺ ἦσαν μικρότερες οἱ σατράπεις.

Ὅταν ἐπέθανε ὁ Σέλευκος ἔγινε βασιλιάς τὸ παιδί του ὁ Ἀντίοχος, ὁ ὁποῖος ἐμετάφερε τὴν πρωτεύουσα ἀπὸ τὴ Σελεύχεια στὴν Ἀντιόχεια.

Οἱ Σελευκίδαι ἔβασίλευσαν 250 περίπου χρόνια. Ὑστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Σελεύκου πολλὲς ἐπαρχίες ἀποσπάσθηκαν ἀπὸ τὸ κράτος τῆς Συρίας καὶ ἔκαμαν ἰδιαίτερα χωριστὰ βασίλεια μὲ Ἕλληνες βασιλιάδες, ὅπως π.χ. τὸ βασίλειο τῆς Βακτριανῆς καὶ τὸ βασίλειο τῆς Παρθίας. Ἐπίσης στὴ Μικρὰ Ἀσία ἀποσπάσθηκαν ἡ Βιθυνία, ὁ Πόντος καὶ ἡ Πέργαμος. Ἀπὸ ὅλα τὰ βασίλεια αὐτὰ τὸ καλύτερο ἦτο τῆς Περγάμου γιὰτι οἱ βασιλιάδες τῆς ἐπροστάτευαν πολὺ τὰ γράμματα, καὶ τὶς τέχνες. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Περγάμου ἦτο ἡ δεύτερη ἔπειτα ἀπὸ τὴ βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Ἀντίοχος ὁ Γ' ἐπροσπάθησε νὰ καλυτερεύσῃ τὸ κράτος του, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν μπόρεσε γιὰτι ἔκαμε πόλεμο μὲ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ παραχωρήσῃ σ' αὐτοὺς τὶς διάφορες χῶρες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἔτσι τὸ Συριακὸ βασίλειο ἐπεριορίσθηκε μόνον στὴ Συρία.

Τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου.

Τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου τὸ ἐπῆρε ὁ στρατηγὸς τοῦ Με-

γάλου Ἀλεξάνδρου Πτολεμαῖος ὁ Α΄, τὸ παιδί τοῦ Λάγου. Γι' αὐτὸ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἐλέγοντο Λαγίδαι.

Ὁ Πτολεμαῖος ὁ Α΄ ἐκυρίευσε τὴν Κύπρο καὶ ἄλλες χῶρες καὶ ἔτσι ἐμεγάλωσε τὸ κράτος του. Ἐπροστάτευσε τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες καὶ ἐφρόντισε νὰ μεταδώσῃ τὸν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ στὸ βασίλειό του. Ὄταν ἐπέθανε ὁ Πτολεμαῖος ὁ Α΄ ἔγινε βασιλιάς ὁ Πτολεμαῖος ὁ Β΄. Ἡ βασιλεία τῶν Πτολεμαίων ἐκράτησε τρεῖς αἰῶνες ἕως τὸ ἔτος 31 π. Χ.

Στὴν ἐποχὴ τῶν Πτολεμαίων τὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου ἔγινε τὸ πρῶτο κράτος στὸ ναυτικὸ καὶ στὸ ἐμπόριο. Μὲ τὸ ἐμπόριο κατώρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν πολλοὺς θησαυροὺς καὶ ἡ πρωτεύουσα ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔγινε ἡ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κόσμου.

Στὸ βασίλειο τῆς Αἰγύπτου ὁ στρατὸς καὶ οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι ἦσαν Ἕλληνες.

Καὶ οἱ ντόπιοι ἐμάθαιναν τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ μποροῦν νὰ παίρνουν ἀξιώματα καὶ θέσεις.

Οἱ Πτολεμαῖοι ἐσεβάσθησαν πολὺ τὴ θρησκεία καὶ τὰ ἔθιμα τῶν Αἰγυπτίων, γι' αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ἀγάπησαν πολὺ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἄρχισαν ν' ἀφομοιώνονται μὲ αὐτούς.

Οἱ Πτολεμαῖοι ἔκτισαν πολλὰ καὶ μεγάλα οἰκοδομήματα. Ἐκτισαν κοντὰ στὰ ἀνάκτορα ἀπὸ μάρμαρο ἓνα κτίριο ποὺ τὸ ὠνόμασαν Μουσεῖο γιὰ τὸ ἀφιέρωσαν στὶς Μοῦσες. Τὸ Μουσεῖο εἶχε πολλὰς καὶ εὐρύχωρες αἴθουσες· εἶχε καὶ παραρτήματα ἐπιστημονικά, δηλαδὴ βοτανικὸ κῆπο ποὺ εὐρίσκοντο μέσα φυτὰ κάθε χώρας, ζωολογικὸ κῆπο, ἀστεροσκοπεῖο κλπ.

Συνέχεια μὲ τὸ Μουσεῖο ἔκτισαν τὴ Βιβλιοθήκη. Μέσα σ' αὐτὴν ἦσαν 500.000 χειρόγραφα βιβλία γραμμένα σὲ πάπυρο.

Στὸ Μουσεῖο κατοικοῦσαν ἄνθρωποι σοφοὶ ποὺ τοὺς ἐπλήρωναν οἱ βασιλιάδες. Αὐτοὶ ἐδιόρθωναν καὶ ἐξηγοῦσαν τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ποιητὲς καὶ συγγραφεῖς. Ἐπίσης

ἐμετάφεραν στήν Ἑλληνική γλῶσσα διάφορα βιβλία γραμμένα σὲ ἄλλες γλῶσσες. Στὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐμετάφρασαν στὴν Ἑλληνική γλῶσσα καὶ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

Οἱ σοφοί, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, ἐδίδασκαν καὶ τοὺς νέους. Λέγουν πὼς στὴν Ἀλεξάνδρεια ἦσαν 14.000 σπουδασταί. Ἔτσι ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲν ἦτο μόνον ἡ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις τῶν σοφῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἡ ἩΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ Ὁ ΠΥΡΡΟΣ

Οἱ Μακεδόνες μαζί μὲ τὴν Ἑλλάδα ἐπῆραν καὶ τὴν Ἡπειρο. Οἱ Ἡπειρῶται εἶχαν τὴν ἴδια καταγωγὴν, τὴν ἴδια γλῶσσα καὶ τὴν ἴδια θρησκείαν μὲ τοὺς Ἕλληνας. Ἄρρησαν ὅμως νὰ προσδεύσουν γιατί ἦσαν διαιρεμένοι σὲ πολλὰ βασίλεια καὶ εἶχαν μεταξὺ τῶν φιλονικίες. Ὅταν ἔγινε βασιλιάς ὁ Πύρρος κατώρθωσε νὰ ἐνώσῃ ὅλα τὰ μικρὰ βασίλεια καὶ νὰ κάμῃ ἓνα κράτος δυνατὸν.

Ὁ Πύρρος ἦτο μεγάλος στρατηγὸς καὶ πολὺ γενναῖος. Ἐπίσης ἦτο καὶ πολὺ εὐγενὴς καὶ φιλόανθρωπος καὶ γι' αὐτὸ ὁ λαὸς τὸν ἀγαποῦσε πολὺ. Ὁ Πύρρος ἔκαμε πολλοὺς πολέμους. Πρῶτα ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες, ἔπειτα ἔκαμε πόλεμον μὲ τοὺς γείτονές του, τοὺς ὁποῖους ἐνίκησε, καὶ ἔτσι ἐμεγάλωσε τὸ κράτος του.

Τὸ κράτος τοῦ Πύρρου ἔφθανε μέχρι τῆς Ἰλλυρίας καὶ πρὸς νότον μέχρι τῆς Αἰτωλίας.

Οἱ Ἡπειρῶται στὴν ἐποχὴ τοῦ Πύρρου εἶχαν μεγάλη δύναμι. Ἐφαίνοντο πὼς θὰ ἔπαιρναν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδας. Δὲν τὸ ἐπέτυχαν ὅμως, γιατί ὁ Πύρρος, πὸν εἶχε ἄστατο

χαρακτήρα καὶ ἀγαποῦσε τὶς περιπέτειες καὶ τὶς ἐπικίνδυνες ἐπιχειρήσεις, ἔκαμε πόλεμο μὲ τοὺς Ρωμαίους πού τοῦ ἔφερε τὴν καταστροφὴ του.

Ὁ Πύρρος ἐκστρατεύει στὴν Κάτω Ἰταλία.

Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος ἐκατοικεῖτο ἀπὸ διάφορες φυλὲς καὶ οἱ λαοὶ τῆς ἐλέγοντο Ρωμαῖοι γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο:

Ἡ μεγαλύτερη φυλὴ ἦταν τῶν Λατίνων γιὰτι κατοικοῦσαν στὸ Λάτιο πού ἦταν σὲ μιὰ πεδιάδα μὲ πολλοὺς λόφους κοντὰ στὴ θάλασσα. Ἐκεῖ ἐχύνετο καὶ ὁ ποταμὸς Τίβερης. Σὲ ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόφους, τὸν Παλατίνο, ἐκτίσθηκε 800 χρόνια προτοῦ γεννηθῆ ὁ Χριστὸς μιὰ μικρὴ πόλις πού ὠνομάσθηκε Ρώμη. Ἡ Ρώμη μὲ τοὺς καλοὺς ἀρχηγούς πού εἶχε κατῳρθωσε νὰ ἐνώση ὅλους τοὺς κατοίκους τοῦ Λατίου καὶ κατόπιν νὰ ὑποτάξῃ ὅλη τὴν Ἰταλία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κάτω Ἰταλία.

Ἡ Κάτω Ἰταλία ἦτο χώρα Ἑλληνικὴ, γι' αὐτὸ τὴν ἔλεγαν καὶ *Μεγάλῃ Ἑλλάδα*.

Ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅλες τὶς Ἑλληνικὲς ἀποικίαις ἦτο ὁ *Τάραντας*. Οἱ κάτοικοί του, πού ἦσαν πλούσιοι ἀπὸ τὸ ἐμπόριο, δὲν ἀγαποῦσαν τοὺς πολέμους. Ἀγαποῦσαν πολὺ τὴν ἡσυχὴ ζωὴ καὶ τὰς διασκεδάσεις. Ὄταν θέλησαν οἱ Ρωμαῖοι νὰ τοὺς καταλάβουν, αὐτοὶ ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Πύρρο τὸν βασιλιᾶ τῆς Ἡπείρου.

Ὁ Πύρρος, πού ἦτο φιλόδοξος, χωρὶς νὰ συλλογισθῆ τὴ δυσκολία αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας, ἐνόμισε πὼς ἦτο κατάλληλη εὐκαιρία νὰ ἀπλώσῃ τὸ κράτος του ἕως τὴν Ἰταλία καὶ τὴ Σικελία. Παίρνει λοιπὸν 25 χιλιάδες στρατὸ καὶ πηγαίνει στὴν Κάτω Ἰταλία.

Τὸν πρῶτο καὶ δεῦτερο χρόνο ἐνίκησε τοὺς Ρωμαίους καὶ ἐπῆρε στὴν ἐξουσία του ὅλες τὶς πόλεις τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἀλλὰ ἔχασε πολὺ στρατό.

Τότε εκατάλαβε πὸς ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη θὰ ἦτο ἡ καταστροφή του. Γι' αὐτὸ ἐζητοῦσε ἀφορμὴ νὰ φύγη, χωρὶς ὅμως νὰ χάσῃ καὶ τὴ στρατιωτικὴ του ὑπόληψι. Τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ τοῦ τὴν ἔδωσε ἡ Σικελία, καὶ νὰ πῶς.

Ὁ Πύρρος.

Ἡ Σικελία εἶναι ἓνα μεγάλο νησι κοντὰ στὴν Ἰταλία.

Τὸ δυτικὸ μέρος αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ τὸ εἶχαν οἱ Καρχηδόνιοι, δηλαδή οἱ κάτοικοι τῆς Καρχηδόνας ποῦ ἦτο στὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Σικελία.

Οἱ Καρχηδόνιοι θέλησαν νὰ πάρουν τὴν εὐφορὴ Σικελία. Στὴν ἀρχὴ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐνίκησαν στὴν πόλι

Ἰμέρα, κατόπιν ὅμως εκατάλαβαν πολλὲς πόλεις τῆς Σικελίας καὶ ἐπολιορκῆσαν καὶ τὶς Συρακοῦσες. Οἱ Συρακούσιοι τότε ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τὸν Πύρρο.

Ὁ Πύρρος, ποῦ ἐζητοῦσε ἀφορμὴ νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Ἰταλία, ἐδέχθηκε τὴν πρόσκλησι. Ἀφήνει φρουρὰ στὴν Κάτω Ἰταλία καὶ πηγαίνει μὲ τὸν στρατὸ του στὴ Σικελία. Ἐκεῖ κάνει πόλεμο μὲ τοὺς Καρχηδονίους, τοὺς ὁποίους καὶ ἐνίκησε, καὶ ἔτσι ἐλευθερώνει καὶ τὶς Συρακοῦσες καὶ ὅλη τὴ Σικελία.

Οἱ Ρωμαῖοι μὲ τὴν ἀπουσία τοῦ Πύρρου παίρνουν θάρρος καὶ κυριεύουν ὅλες τὶς Ἑλληνικὲς πόλεις τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Τάραντα.

Οἱ Ἕλληνες τότε τῆς Κάτω Ἰταλίας ἐπαραιπονέθησαν στὸν Πύρρο γιατί τοὺς ἄφησε καὶ τοὺς ἐκυρίευσαν οἱ Ρωμαῖοι. Ὁ Πύρρος ἀναγκάσθηκε νὰ γυρίσῃ πάλι στὴν Κάτω Ἰταλία καὶ νὰ κάμῃ πόλεμο μὲ τοὺς Ρωμαῖους.

Μὰ ὁ στρατὸς τοῦ Πύρρου εἶχε λιγοστεύσει καὶ κουρασθῆ

καὶ γι' αὐτὸ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἐνίκησαν καὶ ἐκατάλαβαν ὅλη τὴν κάτω Ἰταλία.

Ὁ Πύρρος ἐγύρισε τότε στὴν πατρίδα του μετανοημένος γιὰ τὴν ἐκστρατεία ἐκείνη.

Ὁ Πύρρος ἐκστρατεύει στὴ Μακεδονία καὶ Ἑλλάδα.

Ὅταν ὁ Πύρρος ἐγύρισε στὴν Ἠπειρο δὲν ἔμεινε ἥσυχος, ἀλλὰ γιὰ νὰ βγάλῃ τὴν ἐντροπὴ πού ἔπαθε στὴν Κάτω Ἰταλία, ἀποφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας. Παίρνει λοιπὸν στρατὸ καὶ πηγαίνει πρῶτα στὴ Μακεδονία.

Ὁ βασιλιάς τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονος ἐπολέμησε τὸν Πύρρο μὲ μεγάλη ἀνδρεία, ἀλλὰ ἐνίκηθη. Ἔτσι ὁ Πύρρος ἐπῆρε ὅλη τὴ Μακεδονία. Στὸν Ἀντίγονο ἔμειναν μόνον μερικὲς παράλιες πόλεις.

Κατόπιν ὁ Πύρρος πηγαίνει καὶ στὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποία κυριεύει καὶ φθάνει εἰς τὸ Ἄργος. Σὲ μιὰ ὄμως ἔφοδο πού ἔκαμε στὸ Ἄργος ἐσκοτώθη. Τότε ἐλευθερώνονται ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀντίγονος ἐπῆρε ὅλη τὴ Μακεδονία. Αὐτὸ ἦτο τὸ τέλος τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ Πύρρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΑΧΑΪΚΗ ΚΑΙ ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ

Στοὺς χρόνους αὐτοὺς, δηλαδὴ τὸν 3ον π. Χ. αἰῶνα, σὲ κάθε πόλι τῆς Ἑλλάδας ἦσαν δύο κόμματα, τὸ ὀλιγαρχικὸ καὶ τὸ δημοκρατικόν. Κάθε κόμμα μόνις ἔπαιρνε τὴν ἀρχὴ ἐξώριζε τοὺς ἀντιθέτους, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦσαν κατόπιν νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα των μὲ τὴ βία.

Αὐτὴ ἡ κατάστασι ἔκαμε τὴν Ἑλλάδα νὰ παρακμάσῃ. Καὶ αὐτὴ ἡ Σπάρτη, ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Θήβα, πὺν εἶχαν ἄλλοτε τὴν ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδας, ἔχασαν τὴ δύναμί των.

Γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ διάφορες πόλεις ἀπεφάσισαν νὰ ἐνωθοῦν μεταξύ των καὶ νὰ κάμουν συμπολιτεῖες, χωρὶς ὅμως ἡ μία νὰ γίνῃ κυρίαρχος τῆς ἄλλης. Ἔτσι λοιπὸν ἔκαμαν δύο συμπολιτεῖες, τὴν Αἰτωλικὴν στὴ Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀχαϊκὴν στὴν Πελοπόννησο. Μόνο ἡ Σπάρτη ἔμεινε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀχαϊκὴν γιατί δὲν θέλησε νὰ λάβῃ μέρος.

Ἀπὸ τὶς δύο συμπολιτεῖες ἡ Αἰτωλικὴ ἔβλαψε τὴν Ἑλλάδα, γιατί ἔγινε ὄργανο τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας.

Ἡ Ἀχαϊκὴ πρῶδευσε πολὺ ὅταν ἔγινε ἀρχηγὸς τῆς ὁ Ἄρατος ἀπὸ τὴν Σικυῶνα. Ὁ Ἄρατος ἦτο πολὺ δραστήριος καὶ ἔξυπνος καὶ κατώρθωσε νὰ παύσουν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι. Κατόπιν κατώρθωσε νὰ ἐνωθοῦν οἱ δύο συμπολιτεῖες καὶ νὰ διώξουν τὶς Μακεδονικὰς φρουρὰς πὺν ἦσαν ἀκόμη στὴν Κόρινθο, στὴ Χαλκίδα καὶ στὴ Μουνυχία.

Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἔργο τοῦ Ἀράτου τὸ ἐκατέστρεψε ἡ Σπάρτη. Ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἔπεισε τοὺς πτωχοὺς τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας νὰ ἐπαναστατήσουν.

Αὐτοὶ πραγματικὰ ἐπαναστάτησαν καὶ ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τῆς Σπάρτης. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐζητοῦσαν καὶ οἱ Σπαρτιαῖται. Ὁ βασιλεὺς τῶν Κλεομένης μὲ στρατὸ ἔρχεται γιὰ βοήθεια καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας.

Ὁ Ἄρατος τότε ἀναγκάζεται νὰ ζητήσῃ βοήθεια ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας. Ὁ βασιλεὺς Ἀντίγονος ὁ Β' ἔρχεται μὲ στρατὸ στὴν Ἑλλάδα καὶ νικάει τὸν Κλεομένη. Ὁ Κλεομένης τότε φεύγει στὴν Αἴγυπτο, ὅπου καὶ αὐτοκτόνησε. Μὰ καὶ ἡ τύχη τοῦ Ἀράτου δὲν ἦτο πῶς καλὴ γιατί τὸν ἐδηλητηρίασε ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε'.

Οί φιλονικίες αὐτὲς ἔφεραν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Μακεδονία σὲ ἀθλία κατάστασι.

Τότε ἐπαρουσιάσθησαν οἱ Ρωμαῖοι μὲ τὴν πρόφασιν νὰ καταπαύσουν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ ἐκατάλαβαν τὴν Ἑλλάδα, ὅπως θὰ ἴδωμεν παρακάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

ΥΠΟΔΟΥΛΩΣΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Οἱ Ρωμαῖοι πολεμοῦν
μὲ τὸν Φίλιππο τῆς Μακεδονίας.

Ὅταν ἐπῆρε τὸν θρόνον τῆς Αἰγύπτου ὁ Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανής, ἐπειδὴ ἦτο ἀνήλικος, ἐνόμισε κατάλληλη τὴν εὐκαιρία ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε΄ νὰ πάρῃ τὶς ἀποικίας τῶν Αἰγυπτίων ποὺ ἦσαν στὴ Μικρὰ Ἀσία. Συνεννοήθηκε γι' αὐτὸ καὶ μὲ τὸν βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίοχον νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ νὰ τὰς μοιράσουν. Ἀφοῦ ἔκαμαν τὴν συνεννόησιν αὐτὴ ἀμέσως ἔστειλε ὁ Φίλιππος Μακεδονικὸ στρατὸ στὴ Μικρὰ Ἀσία.

Ἡ Πέργαμος ὁμοίως καὶ ἡ Ρόδος ἀνησύχησαν γι' αὐτὸ καὶ ἐζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς Ρωμαῖους.

Οἱ Ρωμαῖοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Φίλιππον νὰ φύγῃ ὁ Μακεδονικὸς στρατὸς ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, μὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀρνήθηκε τοῦ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον.

Οἱ Ρωμαῖοι ἔβγαλαν τότε στρατὸν εἰς παράλια τῆς Ἡπείρου γιὰ νὰ προχωρήσουν εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Δὲν τὸ κατώρθωσαν ὁμοίως, γιὰτὶ οἱ Μακεδόνες, ποὺ ἦσαν ἀκόμη δυνατοί, δυὸ χρόνια τοὺς ἐμπόδισαν νὰ προχωρήσουν.

Κατόπιν ποὺ ἐπῆρε τὴ διοίκησιν τῆς Ρώμης ὁ Φλαμῖνος κατώρθωσε τὰ μὲν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ πλησίον εἰς τὰ Φάρσαλα

στή θέσει πού λέγεται Κυνός Κεφαλαί ἔκαμε μιὰ μεγάλη μάχη πού ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνες καὶ ἀνάγκασε τὸν Φίλιππο νὰ κάμη εἰρήνη μὲ αὐτοὺς τοὺς ὄρους:

1) Νὰ παραδώσῃ στοὺς Ρωμαίους ὄλο τὸν πολεμικό του στόλο.

2) Νὰ ἀφήσῃ τὶς χῶρες πού εἶχε ἔξω ἀπὸ τὴ Μακεδονία.

3) Νὰ μὴ μπορῇ νὰ κάμη πόλεμο καὶ συμμαχία μὲ ἄλλους ἂν δὲν τοῦ δώσουν ἄδεια οἱ Ρωμαῖοι.

Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Φλαμῖνος πηγαίνει στὴν Κόρινθο. Ἐκεῖ ἦσαν μαζευμένοι πολλοὶ γιὰ τὴν ἐορτὴ στὰ Ἴσθμια. Ἐμπρὸς σὲ ὄλο τὸ πλῆθος ἀνακήρυξε τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας. Οἱ Ἕλληνες ἄκουσαν αὐτὸ μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἐζητωκραύγασαν τὸν Φλαμῖνο καὶ τὴ Ρώμη.

Ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία δὲν ἐκράτησε πολὺ, γιὰτὶ πολὺ γρήγορα τοὺς ὑπόταξαν οἱ Ρωμαῖοι.

Οἱ Ρωμαῖοι πολεμοῦν μὲ τὸν Ἀντίοχο τῆς Συρίας.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίοχος δὲν ἔδωκε καμμία σημασία γιὰ τὸ πάθημα τοῦ συμμάχου του Φιλίππου τοῦ Ε΄.

Ἀπεναντίας εὗρε τὴν εὐκαιρία καὶ ἐκατάλαβε στὴ Μικρὰ Ἀσία τὶς ἀποικίες τοῦ Πτολεμαίου. Κατόπιν ἐπέρασε καὶ τὸν Ἑλλήσποντο καὶ ἐκατάλαβε τὴ Θράκη. Μὲ τὰ κατορθώματα αὐτὰ ἐπῆρε θάρρος καὶ μὲ 10 χιλιάδες στρατὸ ἦλθε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπαρακίνησε τοὺς Ἕλληνες νὰ ἐπαναστατήσουν ἐναντίον τῶν Ρωμαίων.

Οἱ Ρωμαῖοι τότε ἐκήρυξαν τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ Ἀντιόχου. Κατόρθωσαν μάλιστα νὰ πάρουν μὲ τὸ μέρος τῶν τὴν Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία, τὴ Ρόδο, τὴν Πέργαμο καὶ τὸν βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππο.

Ὁ Ἀντίοχος στὸν πόλεμο αὐτὸ ἐνίκηθη καὶ ἐγύρισε πάλι στὴν Ἀσία.

Οἱ Ρωμαῖοι γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσουν περισσότερο ἔστειλαν στὴ Μικρὰ Ἀσία στρατὸ μὲ ἀρχηγὸ τὸν Σκιπίωνα.

Στὴ Μαγνησία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔγινε φοβερὴ μάχη, στὴν ὁποία νικήθηκε ὁ Ἀντίοχος καὶ ἀναγκάστηκε νὰ κάμῃ εἰρήνη ταπεινωτικὴ.

Ἔτσι οἱ Ρωμαῖοι ἔγιναν κύριοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης. Μόνο τοὺς συμμάχους τῶν Ἑλλήνων ἀφῆσαν ἐλεύθερους καὶ τοὺς ἔδωκαν καὶ μερικὰ μέρη.

Οἱ Ρωμαῖοι παίρνουν καὶ τὴ Μακεδονία.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε΄, γιὰ νὰ βγάλῃ τὴν ἐντροπὴ πού πῆρε ἀπὸ τὸν Φλαμῖνο, ἀποφάσισε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ρωμαίους.

Ἄρχισε λοιπὸν νὰ μαζεύῃ στρατό, ἀλλὰ στὸ μεταξὺ ἐπέθανε καὶ ἔγινε βασιλεὺς τὸ παιδί του ὁ Περσέας.

Ὁ Περσέας ἐξακολούθησε τὶς ἐτοιμασίες πού ἔκανε ὁ πατέρας του γιὰ τὸν πόλεμο.

Οἱ Ρωμαῖοι ὅμως, πού ἔμαθαν τὶς ἐτοιμασίες τοῦ Περσέα ἀπὸ τὸν βασιλεῖα τῆς περγάμου Εὐμένη, τοῦ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμο.

Ὁ Περσέας τρία χαόνια ἐμπόδιζε τοὺς Ρωμαίους νὰ περάσουν τὰ στενὰ τοῦ Ὀλύμπου καὶ νὰ μποῦν στὴ Μακεδονία.

Ὅταν ὅμως ἦλθε βοήθεια ἀπὸ τὴν Ρώμῃ μὲ ἀρχηγὸ τὸν Παῦλο Αἰμίλιο οἱ Ρωμαῖοι περνοῦν τὸν Ὀλυμπον καὶ κάνουν μεγάλη μάχη στὴν Πύδνα. Στὴ μάχη αὐτὴ ὁ Μακεδονικὸς στρατὸς καταστρέφεται καὶ ὁ Περσέας πιάνεται αἰχμάλωτος.

Ὁ Παῦλος Αἰμίλιος γυρίζει τότε στὴ Ρώμῃ, ὅπου ἔγιναν τρεῖς ἡμέρες μεγάλες ἑορτές.

Οἱ Ρωμαῖοι ὑποδουλώνουν ὅλες τὶς Ἑλληνικὲς χῶρες.

Ἐπειὰ ἀπὸ τὴ μάχη τῆς Πύδνας οἱ Ρωμαῖοι ἄρχισαν νὰ φέρωνται πολὺ σκληρὰ στοὺς Ἑλλήνες.

Οἱ Ἕλληνες πὸ ἐκαταγγέλθηκαν πὸς ἦσαν φίλοι μὲ Μακεδόνες ἐθανατώθηκαν ἢ ἐξωρίσθηκαν.

Χίλιους Ἀχαιοὺς ἐπῆραν γιὰ δμήρους καὶ τοὺς ἔφεραν στὴν Ἰταλία. Ἀπ' αὐτοὺς μόνο 300 ἐγύρισαν στὴν πατρίδα των ἔπειτα ἀπὸ 17 χρόνια καὶ εἶχαν μεγάλο μῖσος στοὺς Ρωμαίους γιὰ τὴν ἐξορία των.

Τὸ ἔτος 140 π.Χ., ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιᾶται εἶχαν διαφορὲς μὲ τὴν Ἀχαικὴ Συμπολιτεία, ἐζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Οἱ Ρωμαῖοι ἔστειλαν στρατὸ μὲ ἀρχηγὸ τὸν Μέτελλο καὶ ἐνίκησαν τοὺς Ἕλληνες στὴ Λοκρίδα. Ἔτσι οἱ Ρωμαῖοι γίνονται κύριοι τῆς κεντρικῆς Ἑλλάδας.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴ μάχη αὐτὴ ἐδοκίμασαν νὰ ἀντισταθοῦν στὸν Ἴσθμὸ τῆς Κορίνθου. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐνίκηθηκαν στὴ Λευκόπειτρα ἀπὸ τὸν στρατηγὸ τῶν Ρωμαίων Μόμμιο.

Ὁ Μόμμιος ἐμπῆκε κατόπιν στὴν Κόρινθο καὶ ἄφησε τὸν στρατηγὸ του νὰ λεηλατήσῃ τὴν πόλι.

Τίποτε δὲν ἄφησαν στὴ θέσι του οἱ ἄγριοι Ρωμαῖοι. Τὴν πόλι τὴν ἐκατάστρεψαν ἀπὸ τὰ θεμέλια. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα ἔσπασαν καὶ ἄλλα ἔβαλαν στὰ πλοῖα καὶ τὰ ἔστειλαν στὴ Ρώμη.

Τὴν ἴδια καταστροφὴ ἔπαθε ἡ Χαλκίδα καὶ ἡ Θήβα γιὰτὶ ἐβοήθησαν τοὺς Ἀχαιοὺς.

Στὰ 146 π.Χ. ὅλη ἡ μεσημβρινὴ Ἑλλάδα ὑποτάχθηκε στοὺς Ρωμαίους.

Στὸ 66 π.Χ. ὑποτάχθηκαν στοὺς Ρωμαίους τὸ βασίλειο τῆς Συρίας καὶ ὅλη ἡ Μικρὰ Ἀσία καὶ στὸ 31 ἡ Αἴγυπτος.

Ἔτσι οἱ Ρωμαῖοι ὑποδούλωσαν ὅλο τὸν κόσμον καὶ ἔγιναν κοσμοκράτορες.

ΤΕΛΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 10

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 10
Τ. 6002 / Διασύνταξη